1
2018
ROČNÍK 1
ISSN 2585 – 9927

HLAS MATICE

ŠTVRŤROČNÍK MATICE SLOVENSKEJ V TURČIANSKOM SV. MARTINE
VYDÁVANÝ V SPOLUPRÁCI S MATIČNÝMI PRACOVISKAMI

OSOBNOSTI

MATIČNÉ HNUTIE

HISTÓRIA

V ÚSTRETY NOVÝM MATIČNÝM VÝZVAM

Už dávnejšie bolá schválená dlhodobá požiadavka zvýšiť vzájomné informačné prepojenie medzi miestnymi odbormi Matice slovenskej, rozosiatymi po celom Slovensku. Preto sa Matica slovenská rozhodla vydávať štvrťročník Matice slovenskej s názvom HLAS MATICE.

MO MS a odbory Mladej Matice, ale aj ďalšie pracoviská MS realizujú množstvo rôznorodých akcií vo všetkých regiónoch našej vlasti, no pochopiteľne nie všetky sa podarí uverejniť v regionálnej tlači a v Slovenských národných novinách. O množstve podujatí sa matičiari často nedozvedia, aj keď sa konali v jednom regióne. Vytvorenie nového celoslovenského periodika, ktoré zachytí matičné aktivity v článkoch a na fotografiách, by malo mať nielen propagačný význam, ale chce byť aj symbolickou kronikou matičných aktivít uskutočňovaných v obciach a mestách, kde Matica pôsobí, aby sa zachovali pre budúcnosť. Dúfajme, že nové periodikum bude vzájomnou inšpiráciou pre jednotlivé MO MS v ich pronárodnej práci.

Rovnako sa chceme venovať aj historickým témam so zameraním na osvetľovanie zabudnutých dejinných osobností a udalostí spätých s našimi regiónmi.

Do prvého čísla HLASU MATICE sme zaradili pre úplnosť aj materiály z mnohých krásnych matičných podujatí zo začiatku roka.

Prioritne chceme magazín vydávať elektronicky, ale pochopiteľne zabezpečíme aj dostatočný počet výtlačkov pre členskú základňu v printovej podobe.

Veríme, že HLAS MATICE pomôže všetkým matičným pracoviskám účinnejšie a v širšom zozsahu zviditeľňovať svoju neľahkú prácu a možno pomôže k prebudeniu ďalších Slovákov a Sloveniek, aby priložili ruky k spoločnému dielu, ktoré s obdivuhodným nadšením začali tvoriť generácie pred nami.

V zostavovaní občasníka chceme dlhodobo vytrvať tak, ako to roku 1845 výstižne napísal velikán Ľudovít Štúr: *„Slabý len vždy narieka a na druhého beduje, mužný si pevne na svoju postať zastane a na nej svoju prácu vykonáva a z nej sa odstrčiť nedá. Musíme teda poznať najsamprv samých seba, naše slabosti, naše chyby, viny a zlosti, jestliže ďalej sa chceme dostať, jestliže máme chuť k práci a k životu... Tohoto teda budeme sa my držať v novinách našich, a keď na strane drahého nášho obecenstva ... bude tá istá vôľa, ktorá je na strane našej, máme pevnú nádeju, že to, čo začíname, sa nám podarí a že to, čo s dobrou rozvahou chcieť budeme, vykonáme.“*

Marián Gešper, predseda Matice slovenskej

MALÁ VOJNA V PREŠOVE

Štvrtok 26. apríla 2018 sa na ZŠ Májové námestie v Prešove konala z iniciatívy DMS a OMM v Prešove a pedagógov školy beseda a dramatizácia scénky z udalostí Malej vojny.

Žiakom ôsmeho a deviateho ročníka prednášajúceho predstavila riaditeľka DMS Prešov Mgr. Sláva Jurková, ktorá následne odovzdala slovo predsedovi MS JUDr. Mariánovi Gešperovi, ktorý viedol túto prednášku. Po krátkom predstavení udalostí Malej vojny sa pódia zhostili členovia Mladej Matice z Prešova, Vranova n/T a okolia, ktorí sa predviedli vo vojenských uniformách a žiakov naozaj upútali. Dramatizácia scénky

bola pripomienkou udalostí Malej vojny, ktorá sa udiala v marci 1939 v michalovských kasárňach. Scénka priblížila žiakom udalosti spred osemdesiatich rokov – od Viedenskej arbitráže a začiatku ozbrojených útokov horthyovských polovojenských oddielov na slovenské a podkarpatské pohraničie.

Aj takouto formou sa chce Matica slovenská priblížiť k mládeži a nenútenou formou im objasňovať rôzne udalosti slovenských dejín.

Bc. Marko Gajdoš, Mgr. Sláva Jurková
Foto: Mgr. Júlia Palšová

PREŠOVSKÝ ARCIBISKUP

RASTISLAV
PRIJAL DELEGÁCIU MATICE SLOVENSKEJ

Matica slovenská uzavrela sériu stretnutí s cirkvami v Prešove. Matičnú delegáciu prijal **pravoslávny arcibiskup Rastislav** v polovici marca. Okrem spoločných tém sa rozprávali o možnosti spolupráce medzi národnou ustanovizňou a Pravoslávnou cirkvou.

„**Konkrétne nás spája** nielen cyrilo-metodská tradícia, ale aj spolupráca medzi slovanskými národmi. Pevne verím, že aj s pravoslávnymi veriacimi sa nám podarí zrealizovať či podporiť spoločné podujatia a aktivity tak, aby bola ešte viac zdôraznená dôležitosť národných, kresťanských a konzervatívnych hodnôt pre spoločnosť," povedal predseda Matice slovenskej Marián Gešper, s ktorým sa na stretnutí v rámci delegácie zúčastnila aj riaditeľka Domu MS Prešov Slávka Jurková a podpredsedníčka prešovskej Krajskej rady MS Mária Murdzíková.

Arcibiskup prešovský **Rastislav** sa vyjadril, že v súčasnosti je čoraz dôležitejšie udržiavať rodinné a kresťanské hodnoty. Zároveň dodal, že Pravoslávna cirkev pôsobí stabilizačne a spája rusínsku, srbskú, bulharskú a ukrajinskú národnosť na Slovensku. Aj v tomto duchu sa bude uberať spolupráca medzi cirkvou a Maticou slovenskou.

SPOLUPRÁCA MATICE SLOVENSKEJ

S ÚRADOM PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ

Novozvolený predseda Matice slovenskej Marián Gešper absolvoval prvú reprezentačnú návštevu na Úrade pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Delegáciu Matice slovenskej prijal predseda ÚSŽZ Ján Varšo spoločne s podpredsedom ÚSZŽ Petrom Procháckom a odbornou pracovníčkou ÚSŽZ Milinou Sklabinskou.

Cieľom stretnutia bolo presnejšie vymedzenie oblastí pôsobenia oboch inštitúcií na prospech Slovákom žijúcich v zahraničí, aby sa prepojila a prehĺbila budúca spolupráca. Od roku 2015 Matica slovenská svoje vzťahy s ÚSŽZ skvalitnila. Nosným projektom je Medzinárodný letný tábor Matice slovenskej v spoločnej gescii oboch inštitúcií. Počas rokovania sa otvorila ďalšia možnosť vzájomnej spolupráce. Je ňou Národný zraz Mladej Matice, na ktorý už tretí rok Matica slovenská pozýva mladých krajanov z okolitých štátov. Spolupráca ÚSŽZ s Maticou slovenskou funguje aj v zmysle podpory poradných orgánov Matice slovenskej pre krajanskú problematiku, redakčnej rady zborníka Slováci v zahraničí a súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko.

Predsedovia sa zhodli, že snahy oboch inštitúcií je potrebné zamerať najmä na mladú generáciu krajanov, podporu škôl, folklórnych zoskupení a projektov s dlhodobou efektivitou podpory národného povedomia.

ÚSŽZ si cení aktivity Matice slovenskej najmä v oblasti komunikácie a spolupráce s krajanmi a tiež spolupráce s maticami slovanských národov, oceňuje podporu podujatí krajanov osobnou účasťou, vedecko-výskumnú a publikačnú činnosť Krajanského múzea MS, propagáciu kultúrneho dedičstva, života a diela krajanov cez informačné a mediálne kanály MS a prípravu podujatí súvisiacich s krajanskou problematikou na matičnej pôde.

Predseda MS Marián Gešper informoval o svojej vízii spolupráce Matice slovenskej s krajanmi. Vymenoval aj nosné podujatia MS roku 2018, ktoré sa budú orientovať na pripomínanie si dôležitých dejinných medzníkov, pri ktorých si uvedomuje veľký prínos Slovákov žijúcich v zahraničí. Obaja predsedovia sa vzájomne pozvali na podujatia pripravované ich inštitúciami a vyjadrili si vzájomnú podporu. *Zuzana Pavelcová*

25. ROČNÍK ŠALIANSKEHO MAŤKA

BOL PLNÝ KVALITNÝCH PREDNESOV

Jubilejný 25. ročník literárnej súťaže Šaliansky Maťko Jozefa Cígera Hronského sa niesol v znamení kvalitných prednesov žiakov a výberu originálnych textov. Za prípravou súťažiacich stáli samozrejme ich pedagógovia, ktorí nemalou mierou prispeli k ich úspechom. V prvom rade však rozhodoval ich talent a recitačné schopnosti, ktoré mohli predviesť v okresnom kole aj na samotných divadelných doskách v barokovom šate. Jedna z kategórií recitovala v sále Domu Matice slovenskej v Nitre, ktorá už bola pripravená na premiéru divadelného predstavenia Cisárove nové šaty Nového divadla, čo tu pôsobí. Takúto výnimočnú atmosféru mali možnosť zažiť súťažiaci pri slávnostnom otvorení, vyhlasovaní výsledkov a žiaci najstaršej kategórie aj pri samotnom prednese.

Z pohľadu spoluorganizátora sme radi, že o túto jedinečnú literárnu súťaž v prednese slovenskej povesti je stále záujem a že i kvalita recitácií sa z roka na rok zlepšuje. Vypovedá o tom aj fakt, že do tohtoročného okresného kola postúpilo sedemdesiatsedem žiakov, čo je viac v porovnaní s minulým rokom. Každá kategória mala zastúpenie dievčat aj chlapcov, a to i na prvých troch víťazných miestach. V najmladšej kategórii si prvé miesto obhájil svojou recitáciou povesti Bojazlivý paholok a smelý gazda Šimon Hladek z Piaristickej spojenej školy sv. J. Kalazanského v Nitre, v druhej kategórii to bola žiačka Základnej školy sv. Svorada a Benedikta v Nitre Júlia Vojtechová s povesťou Vendelko a v najstaršej kategórii súťažiacich zvíťazil chlapec, žiak Základnej školy Na Hôrke v Nitre Ladislav Bánovský s povesťou Nezbohatne nikda, komu šťastie chýba.

O tom, že bol tento ročník mimoriadne silným, svedčí aj fakt, že hodnotiaca porota spolu s predsedníčkou Annou Kuklovou udelila dve čestné

ceny. Porota pri hodnotení brala do úvahy recitačné kvality žiaka, jeho rétoriku, kontakt s publikom, ale aj vhodnosť a originalitu výberu literárneho textu. Zvlášť zaujal text z čerstvej publikácie od regionálneho historika Imricha Točku, ktorý autorsky pre potreby súťaže upravila pripravujúca pedagogička pre žiačku a víťazku J. Vojtechovú. Vraví sa, že kreativite sa medze nekladú, a platí to aj v tomto prípade, najmä ak ide o kvalitné spracovanie nevšednej, zaujímavej a novej literárnej predlohy.

Žiaci, ktorí sa umiestnili na prvých troch miestach v každej kategórii, si odniesli ceny vo forme hodnotných kníh. Najväčšou odmenou bol však pocit úspechu a pre víťazov prvých miest postup do jubilejného 25. ročníka celoslovenského kola, ktoré sa bude konať tradične v meste zrodenia samotnej súťaže, a to v Šali – za účasti hlavného organizátora, iniciátora a otca súťaže Šaliansky Matko Jozefa Cigera Hronského pána MUDr. Svetozára Hikkela.

Výsledky

I. kategória
1. miesto – Šimon Hladek
2. miesto – Lea Kálmánová
3. miesto - Sarah Gregorová

II. kategória
1. miesto – Júlia Vojtechová
2. miesto – Tamara Benčíková
3. miesto – Adam Majcher

III. kategória
1. miesto – Ladislav Bánovský
2. miesto – Valentína Patakyová
3. miesto – Tamara Lacsná

Nikola Rechtorisová

DETSKÁ LITERÁRNA TVORBA

NA POČESŤ BÁSNIKA SAMA VOZÁRA

Rodiskom **Sama Vozára** - básnika, prekladateľa, národovca a autora unikátnej cyklickej skladby „Ukojenie tôni" je obec Hrachovo (okres Rimavská Sobota). Každoročne v máji v priestoroch Základnej školy s MŠ v Hrachove sa uskutočňuje literárna súťaž vlastnej tvorby poézie a prózy žiakov školy na počesť tohto štúrovského básnika. Spoluorganizátorom tejto literárnej súťaže je už niekoľko rokov aj

Dom Matice slovenskej v Rimavskej Sobote.

Súťaž vlastnej tvorby poézie a prózy vznikla pred deväťnástimi rokmi pod názvom „O Vozárovo zlaté pero" na počesť Sama Vozára, ktorý svoje základné vzdelanie získal v obci Hrachovo. Samo Vozár písal básnické cykly, lyricko-epické útvary a veršované drámy. Základná škola v Hrachove zriadila aj Pamätnú izbu, ktorú navštevujú žiaci a študenti celého okresu.

Samotná súťaž je rozdelená do dvoch kategórií – kategória poézie a kategória prózy. Jej cieľom je

zvýšiť záujem detí o písané a hovorové slovo, napomáhať rozvíjaniu talentovaných detí a prostredníctvom exponátov v Pamätnej izbe Sama Vozára zvýšiť záujem detí o našu slovenskú históriu a historické fakty z obdobia Slovenskej jari 1848-1849. Po triednych kolách sa do školského kola prebojovalo tridsať žiakov. Súťažili žiaci tretieho až deviateho ročníka. V poézii dominovali osobné výpovede starších žiakov. Radosť, smútok, vlastné zážitky i príbehy o zvieratách boli hlavnými témami v kategórii próza. Veľké poďakovanie patrí učiteľkám a porotkyniam zároveň, hlavne Mgr. Marcele Račákovej, ktorá súťaž pripravila a viedla, ďalej Mgr. Renáte Kýpeťovej a Mgr. Renáte Stanovej.

PhDr. Ingrid Šulková

MLADÍ DIVADELNÍCI

ZO SRBSKÉHO PANČEVA NA NÁVŠTEVE V DOME MS V GALANTE

Dňa 23. mája sme sa od doobedia pripravovali na vzácnu návštevu. Očakávali sme vzácnych hostí, detských divadelníkov, našich krajanov z Dolnej Zeme, zo Srbska. Už ôsmy raz k nám zavítal víťaz festivalu **3 x Ď** zo srbskej Vojvodiny. Tentokrát to bola Detská divadelná skupina SKOS DETVAN Voljovica Pančevo SRBSKO. Členovia skupiny pricestovali popoludní, nasledovala príprava scény a ubytovanie, prechádzka mestom a oficiálne privítanie vo výstavnej sále, kde bola nachystaná technika na premietnutie krátkeho filmu o Galante a malé občerstvenie. To už bol čas na prezlečenie sa do kostýmov, maskovanie a prípravu vystúpenia. Veď o 17. hodine sa hralo pre domáce publikum. Bola to hra **Game start** v réžii Terezy Veber Oravcovej a Alisy Oravcovej. Medzi divákmi boli aj deti z Dobrodružného krúžku zo ZŠ Sládkovičovo a mladí

divadelníci z Galanty, ako aj starší obyvatelia Galanty pôvodom z bývalej Juhoslávie. Všetkých očarilo vystúpenie našich mladých krajanov. Úžasný tanec, spev, hra, všetko bolo premyslené do posledného detailu. A divákom sa hra páčila. Potom nasledovala hra Juro, ktorú predviedli mladí divadelníci z Galanty pod vedením pani Diany Hrabovskej a pracujú pri GOS. A priateľstvo mladých divadelníkov bolo spečatené. Keďže bolo už neskoro, naši srbskí priatelia išli na večeru a nasledovala prechádzka po meste a odpočinok.

Štvrtok 24. mája čakal mladých divadelníkov dlhý deň. Po raňajkách odchod do Šale, kde sa koná Celoslovenská prehliadka Detskej divadelnej tvorivosti Zlatá priadka. A aj keď sa srbským divadelníkom nepodarí dostať medzi hostí každý rok, dostanú sa na festival ako diváci. Môžu si porovnať svoju divadelnú tvorbu s ostatnými divadelníkmi z celého Slovenska, inšpirovať sa, potešiť sa. Cez prestávky sa zúčastnili aj na tvorivých dielniach a vyrobili si darčeky pre seba a svojich blízkych.

Po tomto dianí dobre padlo vykúpať sa vo vode termálneho kúpaliska v Horných Salibách. Štvorhodinový vstup postačuje aj na relax, aj na vyšantenie. Po dobrej večeri ich už čakali galantskí divadelníci, aby im ukázali mesto Galantu...

Piatok 25. mája naši krajania absolvovali so sprievodkyňou Barbarou návštevu Vlastivedného múzea v Galante, pozreli si bustu Karola Duchoňa, krásny mestský park, ale aj expozíciu v renesančnom kaštieli. Plní dojmov sa zastavili nakúpiť blízkym darčeky, lebo po obede nasledovala krátka zastávka v Dome MS Galanta, rozlúčenie a dlhá cesta domov.

MO MS V KÁLNICI

ZACHRAŇUJE STARÉ ODRODY STROMOV

V obci Kálnica bolo ovocinárstvo v minulosti významným zdrojom obživy jej obyvateľov a ovocné sady i so sušiarňami ovocia, ktoré obec obklopovali, boli jej neodmysliteľnou súčasťou. Znalosť ošetrovania ovocného stromu sa prenášala v rodinách i medzi pestovateľmi a mala dobrú úroveň. Časy sa zmenili a zvlášť mladí ľudia prestali byť odkázaní na tento druh príjmu. V zmysle hesla: Za peniaze všetko si ovocie zväčša nakupujú v supermarketoch, i keď v pochybnej kvalite.

Pre nezáujem sa strácajú do nenávratna i mnohé miestne odrody, ich vzácny genofond, prispôsobený miestnym podmienkam. Prichádzame tak nezodpovedne i o vzácne dedičstvo, ktoré

nám prenechali predchádzajúce generácie.

Náš MO Matice slovenskej sa popri iných aktivitách snaží už viac rokov nielen výskyt týchto starých miestnych odrôd pozisťovať, hľadať možnosť ich záchrany, ale venuje sa predovšetkým organizovaniu osvetovej ovocinárskej prednáškovej činnosti spojenej s konkrétnymi, praktickými ukážkami. Na nich svoje bohaté teoretické i praktické vedomosti nezištne doposiaľ odovzdával p. Tibor Valovič, známy včelár a chovateľ z Kálnice. Aj sobotu 3. marca sme zrealizovali ukážku jarného rezu ovocných drevín u Ing. Ondreja Ševčíka v jeho sade pri dome č. 295 v Kálnici.

Ing. Miroslav Borcovan, Foto: Ján Valovič

MAŠNAP
MATIČNÁ AKADÉMIA
SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVEDOMIA

MEMORANDUM O VZÁJOMNEJ SPOLUPRÁCI MEDZI MATICOU SLOVENSKOU A ZÁKLADNÝMI ŠKOLAMI

Nové logo **MATIČNEJ AKADÉMIE** SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVEDOMIA graficky spracoval Jozef Makariv na pôde Domu Matice slovenskej v Snine. Pod týmto logom sa budú realizovať tvorivé výchovno-vzdelávacie aktivity zamerané na upevňovanie národného povedomia predovšetkým v našej mladej generácii. Zároveň sa bude rozvíjať užšia spolupráca so základnými a strednými školami, ale aj knižnicami po celom Slovensku.

REJDOVSKÉ PRIADKY 2018

UDRŽIAVANIE ZVYKOV A TRADÍCIÍ V REJDOVEJ

Aj tento rok 17. marca obec Rejdová v spolupráci s folklórnou skupinou Hôra Rejdová pripravili pre priaznivcov folklóru a folklórnej skupiny Hôra krásnu akciu – už 12. ročník Rejdovských priadok.

Tento ročník Rejdovských priadok bol v slávnostnom šate. FSk Hôra oslavuje 65. výročie od jej založenia a ďalšou krásnou udalosťou je reedícia LP Rejdovská svadba, ktorá sa vyšla v digitálnej forme na CD nosiči.

FSk si pre svojich priaznivcov pripravila krásny program, ktorým si uctila aj všetkých bývalých vedúcich skupiny od jej založenia. Starostka obce poďakovala všetkým vedúcim za prínos pri udržiavaní kultúrneho dedičstva obce Rejdová.

V prvom bloku sa predstavila krásnymi piesňami a tancami. V druhom bloku vystúpenia sme sa presunuli priamo na Rejdovskú svadbu, kde sme videli a počuli staršiu verziu svadby nahratu na LP z roku 1968 doplnenú živým vystúpením členov folklórnej skupiny. Medzi prítomnými bolo aj niekoľko bývalých členiek súboru, ktoré sa na nahrávaní LP priamo zúčastnili. Starostka obce im poďakovala za uchovávanie dedičstva kultúrnych zvykov a tradícií, a následne im odovzdala malé darčeky.

Tento rok sa odprezentoval aj novozaložený spevokol v obci, ktorý pracuje pod vedením p. Viery Tomášikovej. Spevokol nám zaspieval krásne piesne.

Akoby mohli byť priadky bez programu, ktorý zamestná aj naše bránice. O tento veselý program sa znova postarali členovia folklórnej skupiny. Tanečnými výkomni dievčat, žien a mužov sa ukončil 12. ročník Rejdovských priadok.

Už teraz sa tešíme na 13. ročník. Verím, že priaznivci folklóru a folklórnej skupiny Hôra, ktorí sa zúčastnili na tejto krásnej akcii, budú mať krásne spomienky na tento večer.

Ivana Kolářová

MARATÓN SLOVENSKÉHO FOLKLÓRU

MEDZI KRAJANMI NA HORNEJ ORAVE

Dni slovenskej kultúry v Malopoľsku odštartovali sériu víkendových podujatí 24. júna v Poľsku, v Podvlku. Krajania pod organizátorskou záštitou Spolku Slovákov v Poľsku, ktorý agilne manažuje generálny tajomník Ľudomír Molitoris s manželkou, pripravili sériu podujatí, ktoré sa postupne počas leta uskutočnili v Krakove a Novej Belej.

Prvý slávnostný deň prinášal veľmi bohatý program. Za účasti generálneho konzula v Krakove Ivana Škorupu, pátra minoritov Tomáša Lesňáka, potomkov rodiny Bosákovcov, II. podpredsedu MS Mareka Nemca a riaditeľky KM MS Zuzany Pavelcovej sa odhalila pamätná tabuľa rodákovi z Podvlka – pátrovi **Štefanovi Serafínovi Bosákovi.**

Štefan Serafín Bosák sa narodil 11. 10. 1713 (Podvlk). Svoj život zasvätil kazateľstvu, ľudovej misii, učenectvu i písaniu náučných kníh, vďaka čomu ho pripodobňujú k Hugolínovi Gavlovičovi. Program venujúci sa jeho osobnosti pokračoval prezentáciou útlej, ale veľmi vzácnej publikácie pátra Lesňáka, ktorá dokumentuje Bosákov život i dielo. V neďalekom kostole páter odslúžil slovenskú omšu zameranú na ľudské bytie, význam poznania minulosti a jej vplyvu na budúcnosť.

V poobedných hodinách dostal deň i napriek sychravému počasiu farby pestrosti vďaka speváckym zborom, tanečným zoskupeniam, mažo-

retkám a folklórnym skupinám nielen z Poľska, ale i zo Slovenska. V publiku viali matičné vlajky, ktoré priniesol MO MS Trstená. Do jeho bohatej činnosti patrí i spolupráca s našimi krajanmi v Chorvátsku aj Poľsku, za čo sa im Spolok Slovákov v Poľsku poďakoval i symbolicky. Do radov matičiarov venoval tri významné ocenenia. Striebornú medailu pre Dom MS v Liptovskom Mikuláši prebral jeho riaditeľ a tiež súčasný II. podpredseda MS Marek Nemec. Ďalšie medaily za významné zásluhy v oblasti krajanskej

spolupráce boli udelené MO MS v Trstenej a tiež matičiarovi Kamilovi Bednárovi. Podpredseda MS Marek Nemec vo svojom príhovore vyjadril nielen poďakovanie za svedomitú prácu krajanov

a matičiarov, ale pridal i recitačnú vsuvku z básne Jána Botta, Smrť Jánošíkova.

Po oceňovaní prišla na rad rozlúčka. Svoju činnosť medzi krajanmi ukončil generálny konzul Ivan Škorupa, ktorému SSP pripravil špeciálne vydanie časopisu mapujúceho jeho pôsobenie medzi Slovákmi v Poľsku. Za jeho významný prínos, ľudský prístup i mnohorakú pomoc mu krajania venovali celý nedeľný program.

Spolupráca MO MS s našimi krajanmi, ktorá dlhoročne prebieha na celom Slovensku, má aj osobný rozmer priateľstiev a podpory. I napriek tomu, že dnes matičiarov a krajanov delia štátne hranice, je citeľné, že medzi nimi jestvuje silné spoločné národovecké puto premietajúce sa do nenahraditeľnej spolupráce.

ZASADAL HUDOBNÝ ODBOR MS

BOLI PREROKOVANÉ ZÁKLADNÉ DOKUMENTY

Vo Zvolene v polovici marca 2018 rokoval výbor Hudobného odboru Matice slovenskej. Zasadnutie viedol jeho predseda prof. PaedDr. Milan Pazúrik, CSc. Členovia výboru a dozorného výboru prerokovali návrhy základných dokumentov. Spracovali a skompletizovali stanovy odboru, plán práce na rok 2018 a zhodnotili predchádzajúci rok. Schválili Valné zhromaždenie HuO MS, ktoré sa uskutoční 12. mája 2018 v sídle Matice slovenskej v Martine. Hlavným bodom bude schválenie Stanov HuO, ako i schválenie Plánu práce HuO na rok 2018, bude predložená aj správa o hospodárení HuO za predchádzajúce obdobie. Počas rokovania prvý podpredseda MS a tajomník HuO Mgr. Marek Hanuska informoval o príprave webovej stránky odboru, ktorá bude v rámci matičnej stránky. Tajomník MS ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD., navrhol, aby sa ústredné podujatia Hudobného odboru konali na jazykovo a národnostne zmiešaných územiach, čo bude podporou pre tam žijúcich Slovákov. Venoval sa aj aktuálnej mediálnej problematike MS a najmä našim SNN, čo prítomných zvlášť zaujalo. Rok 2018 je Rokom zborového spevu, pre-

to aktivita HuO bude orientovaná aj na festivaly zborového spevu a prehliadky speváckych súborov a iných hudobných kolektívov. Potrebné je doplniť, že tento záujmový matičný odbor plnil aj v minulosti veľmi významnú úlohu v rámci celej našej najstaršej a najvýznamnejšej celonárodnej slovenskej ustanovizne.

Ján Šteuček

REGIONÁLNA SÚŤAŽ

DETSKÉHO HUDOBNÉHO FOLKLÓRU HUMENNÉ 2018

Dňa 13. apríla 2018 uskutočnilo Vihorlatské múzeum v Humennom v spolupráci so základnými a umeleckými školami v okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce, Miestnym odborom Matice slovenskej v Humennom a Rusínskou obrodou na Slovensku regionálnu súťaž detského hudobného folklóru.

Na podujatí sa zúčastnilo 76 detských spevákov – 12 z okresu Medzilaborce, 18 z okresu Snina, 46 z okresu Humenné – z toho 14 chlapcov a 62 dievčat, a 2 spevácke skupiny. Do súťaže sa zapojilo 20 školských zariadení z troch okresov. Súťažiacich spevákov hodnotila odborná porota s porotcami: doc. Vladimír Marušin, ArtD. – vedúci Hudobnej katedry Prešovskej univerzity, PaedDr. Miroslav Kobelák, PhD. – odbor kultúry PSK a Gejza Lakatoš – hudobný pedagóg, ktorí vyberali účinkujúcich na krajskú súťaž detského hudobného folklóru (uskutoční sa v Raslaviciach 29. 4. 2018) a na festivaly detských spevákov Spevy môjho rodu a Zo struny na strunu (uskutočnia sa na jeseň 2018).

Mgr. Miroslav Kerekanič

ŠALIANSKY MAŤKO

V DOME MS V SNINE

Dňa 29. 1. 2018 sa v Dome Matice slovenskej v Snine uskutočnilo okresné kolo súťaže v prednese slovenskej povesti Šaliansky Maťko J. C. Hronského, ktorú každoročne organizuje CVČ v Snine v spolupráci s Domom Matice slovenskej v Snine. Známe i menej známe, slovenské povesti prišlo predstaviť sedemnásť súťažiacich, ktorí súťažili v troch vekových kategóriách. Celý priebeh súťaže pozorne sledovala odborná porota v zložení: Mgr. Ivana Kačurová, Mgr. Ivana Karasová a Mgr. Renáta Pargáčová. V krajskom kole budú náš okres reprezentovať víťazi jednotlivých kategórií, konkrétne Tamara Telepčáková z CSŠ sv. Cyrila a Metoda v Snine, Júlia Lazorová zo ZŠ na Ul. Komenského v Snine a Vladimíra Gáborová zo ZŠ P. O. Hviezdoslava v Snine. Organizátori pripravili pre účastníkov súťaže krásne diplomy a zaujímavé ceny. Teší nás, že našu okresnú súťaž podporil aj predseda Matice slovenskej Marián Cešper, ktorý všetkým oceneným deťom venoval knihu Turčianske povesti II.

Jozef Makariv, Vlasta Ocetníková

ŠTUDENTI NA DEVÍNE

24. APRÍLA 2018

Približne sto študentov z rôznych slovenských miest sa stretlo na hrade Devín presne v deň pamätnej vychádzky štúrovcov roku 1836. V tomto roku, vyhlásenom za Rok slovenskej štátnosti, išli na hrad s Maticou slovenskou, ku ktorej sa ako spoluorganizátorka pridala Evanjelická cirkev.

Národná slávnosť na Devíne tak prestala byť masovým podujatím a nadviazala na štúrovskú tradíciu, ktorá je spojená so študentmi bratislavského lýcea. Pred 182 rokmi sa v Devíne potajme zišli študenti, aby pod vedením nášho najznámejšieho národovca Ľudovíta Štúra deklarovali právo na sebaurčenie slovenského národa. „Práve štúrovská generácia stála za kodifikáciou spisovnej slovenčiny i Slovenským povstaním. Výsledkom jej politických snáh je však aj vznik prvej Česko-slovenskej republiky. Štúrovci sú inšpiratívni viac, než by sa dnes zdalo, pretože svoje pôsobenie poňali naozaj komplexne. Týkalo sa nielen vtedajšej vedy a literatúry, ale aj politických prejavov, novín či samotnej kodifikácie slovenského jazyka. Toto všetko je obsiahle dedičstvo, ktoré nasledujúca generácia už asi neprekonala," povedal hlavný organizátor podujatia a zároveň prvý podpredseda Matice slovenskej Marek Hanuska.

Do programu slávnosti sa priamo zapojili študenti z Evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici, Evanjelického lýcea v Bratislave a Evanjelickej spojenej školy v Martine. Zaznel staroslovenský Otčenáš, štátna hymna a študenti si pripravili aj dramatické pásmo či veršované životopisy štúrovcov, ktoré predviedli v ľudovom odeve, prispôsobenom modernej dobe. Krátku ekumenickú liturgiu viedli bratislavskí predstavitelia troch cirkví – staromestský gréckokatolícky farár Rastislav Čížik, devínsky rímskokatolícky farár Marián Gavenda a dúbravský evanjelický farár Ján Hroboň.

Počas celej slávnosti bol zdôrazňovaný odkaz štúrovcov pre súčasnú mladú generáciu. „Pôsobenie štúrovcov v národe a spoločnosti sa začalo približne vo veku týchto stredoškolákov. Som nesmierne hrdý, že dnes je medzi nimi aj mnoho mladých matičiarov. Odkaz štúrovcov spočíva v ich priebojnosti, udržaní národného charakteru, pestovaní svojich dobrých vlastností, ktoré dali v prospech spoločnosti. Myslím si, že toto je aktuálne aj v súčasnosti, keď potrebujeme osobnosti, ktoré budú náš štát a spoločnosť posúvať vpred," uviedol predseda ustanovizne Marián Gešper a dodal, že v každej dobe je potrebné formovať národno-politické a spoločensko-vedecké elity, ktoré sú rozhodujúcimi zložkami v modernizácii Slovenska aj Európy ako takej. Symbolicky to uviedol práve na Devíne, ktorý priťahuje pozornosť vlastencov už od čias Uhorska.

Tohtoročná vychádzka študentov na Devín nadviazala na národno-emancipačnú tradíciu slovenských študentov aj v súvislosti s 25. výročím vzniku samostatnej Slovenskej republiky a s ďalšími „osmičkovými" výročiami. Program uzavrel kultúrno-zábavný program s hercom Michalom Kubovčíkom a prednáška o významných slovenských výročiach.

TRADIČNÉ ŽENSKÉ PÁRAČKY

OŽIVILI TRADÍCIU PÁRANIA PERIA V OČOVEJ

Páračky v minulosti patrili k tradičným zimným – hlavne ženským prácam. Po dlhoročnej prestávke sa k nim vrátil aj **Miestny odbor Matice slovenskej v Očovej**, ktorý zorganizoval pod vedením predsedníčky p. Šimkovičovej Páračky v Očovej, pretože v súčasnosti perie už nahradili moderné materiály. Nechceme zabudnúť, pri akých udalostiach sa stretali naši predkovia cez dlhé zimné večery. Dôležitou činnosťou žien na dedinách boli stretnutia pri páraní peria. Také podujatie sa konalo 28. februára 2018 v Remeselnom dvore. Bolo všetko tak ako v minulosti: kopy jemného peria, šikovné ženské ruky, mládenci so šedinami aj s harmonikou, veselými pesničkami a dobrou náladou, spomienky na detstvo či mladosť. A nechýbala hlavne chuť pripomenúť si pekný slovenský zvyk, ktorý kedysi spájal susedov, rodiny, kamarátov, celú dedinu. Na akcii sa zúčastnilo 26 žien, členiek Matice slovenskej, ale aj nečlenovia – sympatizanti. Prišli aj muži, ktorí počas párania peria ženy pozdravili a zaspievali im speváci Ondrej Pivoluska, pán Juhaniak a heligonkár Ján Iždinský zahral ľudové piesne. Ženy – členky speváckej skupiny – sa k nim pripojili. Páračky si začali rozkazovať svoje obľúbené piesne. Vznikla veľmi príjemná atmosféra. A bolo veru veselo – samozrejme okrem šikovných rúk našich páračiek nechýbalo ani tradičné pohostenie, ktoré od rána pripravovali matičiarky – boli to chutné krapne a pani Debnárová so sestrou pripravili výborné, chutné pampúchy, ktoré sa podávali s čajom vylepšeným rumom. Okrem krapní, pampúchov a ovocného koláča od pani Skokanovej priniesla pani Šimkovičová špecialitu, ktorá sa robila na páračkách v jej rodnom regióne v Kokave nad Rimavicou, varenú osladenú kukuricu s makom a maslom. Ženám – páračkám to veľmi chutilo. Napárali veľký vankúš peria. Napárané perie z akcie nepôjde do perín a vankúšov nevesty ako kedysi, ale poteší klientov v domoch sociálnych služieb v okrese Zvolen a Detva. Po skončení akcie sa ženičky spokojne pobrali domov s vedomím, že sa pobavili na spoločnej akcii a urobili popri zábave aj užitočnú prácu. Verím, že táto úžasná akcia pritiahne aj mladú generáciu. Záverom chcem všetkým poďakovať, ktorí prispeli k zdarnému priebehu akcie.

Viera Šimkovičová

MATIČIARI NA SPOMIENKOVEJ AKCII

73. VÝROČIE OSLOBODENIA OBCE VYŠNÁ OLŠAVA

Obecný úrad Vyšná Olšava (okres Stropkov), protifašistickí bojovníci (ZO SZPB Vyšná Olšava), Klub Českého pohraničia, **matičiari z MO MS Hencovce** a občania obce sa nedeľu 21. 1. 2018 o 11.30 stretli pri pamätnej tabuli pri príležitosti 73. výročia oslobodenia obce Červenou armádou.

Sprievod priviedol duchovný otec Vansáč po ukončení služby božej. Po zaznení štátnej hymny a položení venca k pamätnej tabuli osloboditeľom obce prítomných privítal starosta obce Juraj Kasarda, a to podpredsedu Oblastného výboru SZPB Svidník Ing. Uhríka, tajomníka Obl. výboru SZPB Vranov nad Topľou p. Čumu, predsedov ZO SZPB Svidník, Stropkov, Giraltovce, Petrovce (okres Vranov), historika Bohmera, predsedu VZDOR – Strana práce Ing. Martina Zeleňaka, vedúceho OP MS p. Kaščáka, predsedníčku MO MS Vyšná Olšava p. Škurlovú, predsedu Únie žien Andreu Kasardovú. Kladenie vencov, čestnú stráž zabezpečili matičiari z MO MS Hencovce pod vedením Mgr. Miroslava Gešpera oblečení v dobových uniformách. Za prítomnosti asi 100 účastníkov spomienky duchovný otec odslúžil panachýdu za padlých v druhej svetovej vojne.

Spomienková akcia pokračovala kultúrnym programom. Zaujal akt povyšovania matičiarov v dobových uniformách, dramatické pásmo matičiarov vo forme ukážky prebiehajúcich bojov z posledných dní partizánskeho zväzku Čapajev.

Protifašistickí bojovníci ocenili pamätníkov 2. svetovej vojny, Obecný úrad, Základnú školu, FS Olšavan a členov MO MS Hencovce.

Mgr. Peter Kasarda

MATIČIARI Z PARTIZÁNSKEHO HODNOTILI SVOJU ČINNOSŤ

V dnešných turbulentných časoch Miestny odbor Matice slovenskej v Partizánskom uskutočnil 20. marca 2018 v 3D kine hodnotiacu schôdzu. Rokovanie otvorila Spevácko-dramatická skupina JESEŇ poéziou a lahodnými melódiami vyjadrujúcimi lásku k ľubozvučnej slovenčine, k svojej rodnej zemi, a tak navodili správnu atmosféru.

Rokovanie viedla podpredsedníčka Mária Kováčová. Privítala prítomných matičiarov a osobitne hostí, primátora mesta doc. Jozefa Božika a Evu Kucharovičovú, predsedníčku Oblastnej rady MS pre Prievidzu a Partizánske.

Slova sa ujala predsedníčka MO MS Eva Nahálková, ktorá najskôr oboznámila prítomných s významným výročím republiky. Spomenula aj národovcov, ktorých výročie narodenia alebo smrti si pripomíname roku 2018 a ktorí svojou prácou

a zanietením prispeli k povzneseniu slovenského národa. Okrem iných to boli Andrej Kmeť, Jozef Škultéty, Pavol Dobšinský, Jozef Miloslav Hurban, Martin Kukučín, Maša Haľamová, Milan Rúfus, Hana Gregorová, Ester Plicková a mnoho ďalších. Nezabudla ani na 100. výročie od podpísania Pittsburskej dohody a 50 rokov od prijatia zákona o Matici slovenskej.

Stručne vyhodnotila činnosť MO MS, ktorého výbor zasadá minimálne raz mesačne a svoju prácu štvrťročne vyhodnocuje. V stručnosti načrtla plán práce na rok 2018.

Určité úskalia v matičnom snažení vidí v minimálnom záujme zapájania sa mládeže, ale aj starších členov do aktivít MO MS odboru.

Podrobnejšie vyhodnotenie činnosti MO MS za rok 2017 bolo predložené v samostatnej časti. Medzi najzaujímavejšie akcie patrili: návšteva Mačovskych Gazdovských dvorov, prehliadka trnavských kostolov, pamätihodností, futbalového štadióna Spartaka Trnava, ďalej návšteva zámkov na Morave (Valtice – Lednice), Národných matičných slávnosti v Trnave, kde nás súbor JESEŇ ako kolektívny člen reprezentoval svojím vystúpením, návšteva divadelných predstavení a práca s deťmi a mládežou.

Auditóriu bol predložený aj plán činnosti na rok 2018, ktorý bol schválený.

Rokovanie matičiarov pozdravil primátor Jozef Božik, ktorý je zanietený matičiar, pracuje vo výbore MS a je predsedom Spoločnosti M. R. Štefánika. Poďakoval sa predsedníčke Eve Nahálkovej za prácu v matičnom hnutí, ale aj za výbornú spoluprácu v mestských aktivitách. Ďakoval za dôveru a hlasy od obyvateľov v župných voľbách, ktoré ho posunuli do pozície podpredsedu TSK.

Z titulu svojich pozícií by chcel zorganizovať celoslovenskú Spomienkovú slávnosť na M. R. Štefánika na Bradle a pripomienku významnej udalosti slovenského národa – 170. výročie zasadnutia prvej Slovenskej národnej rady na Myjave (19. septembra 1848).

Miestnemu odboru MS venoval sponzorský dar 100 eur a neskrýval radosť, že naše mestečko zbúraním výškovej budovy nadobudne nový vzhľad zodpovedajúci pôvodnému architektonickému zámeru. Program pokračoval prednesením správy revíznej komisie a prednesením správy o hospodárení za rok 2017.

V diskusii vystúpil JUDr. Marián Grman, ktorý sa zúčastnil s predsedníčkou MO MS na Valnom zhromaždení Matice slovenskej, ktoré sa konalo 10. a 11. novembra 2017 v Martine. Kritizoval slovenské médiá, že o tejto dôležitej udalosti verejnosť bola minimálne informovaná, a nabádal matičiarov k čítaniu Slovenských národných novín, pretože prinášajú výborné informácie. Podaním správy návrhovej komisie a schválením uznesenia bola hodnotiaca schôdza ukončená hymnickou piesňou Kto za pravdu horí.

Na margo diskusného príspevku sa ponúka otázka: Kto vlastní najpredávanejšie printové médiá a najsledovanejšie televízne kanály? Kto teda

ovplyvňuje našu mienku? V odpovedi na tieto otázky premkne človeka až pocit bôľu a hnevu. V súvislosti s týmito okolnosťami je opodstatnenosť Matice slovenskej nesporná. *M. Dominová*

PITTSBURSKÁ DOHODA

SEMINÁR V DOME J.C.HRONSKÉHO V MARTINE

Osudové tzv. osmičkové roky 20. storočia (1918, 1938, 1948, 1968) vo vzťahu k česko-slovenskej a slovenskej histórii a štátnosti sa stávajú predmetom činností a prezentácií viacerých kultúrnych a pamäťových inštitúcií na Slovensku i v Čechách. Nie inak je to v prípade Matice slovenskej (ďalej MS), ktorá pripravila viacero kvalitných vedeckých podujatí a výstupov, venovaných dejinným osmičkovým míľnikom na Slovensku. Ostatnou akciou v tomto smere bol vedecký seminár realizovaný 6. júna 2018 v Dome J. C. Hronského v Martine pri príležitosti 100. výročia podpísania Pittsburskej dohody.

Seminár zorganizovalo agilné Krajanské múzeum MS a otvorila ho jeho riaditeľka Dr. Zuzana Pavelcová. Prítomných účastníkov pozdravil so slávnostným príhovorom prvý podpredseda MS Mgr. Marek Hanuska a predseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí Mgr. Vladimír Skalský.

V úvodnom príspevku Dr. Ferdinand Vrábel, pracovník Ústavu politických vied SAV, sprvu kritizoval súveké slovenské médiá, ktoré vo všeobecnosti nevenujú pozornosť dejinným udalostiam a osobnostiam, a to ani pri významných výročiach a jubileách, akým je storočnica Pittsburskej dohody. Potom sa sústredil na spoluprácu Slovákov a Čechov v USA, pričom podrobne analyzoval a komparoval Clevelandskú dohodu z r. 1915 a Pittsburskú dohodu z r. 1918 ako dva osnovné historické a štátoprávne dokumenty prvoradého významu. V nadväznosti na toto vystúpenie Dr. Peter Mulík, vedecký pracovník Historického ústavu MS, zameral sa na problematiku terminológie v národno-štátnych koncepciách a dokumentoch Čechov a Slovákov na začiatku 20. storočia vrátane Pittsburskej dohody. Ing. Martin Bosák, profesor Podnikovo-hospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Košiciach (zastúpený Mgr. Gabrielou Hamranovou) priblížil osudy charizmatickej osobnosti legendárneho finančníka Michala Bosáka, ktorý sa výrazne zapísal do slovenských, americánsko-slovenských a amerických dejín v oblasti hospodárskeho, finančného a politického života. V tomto smere sa Michal Bosák ako aktívny účastník prvého zahraničného odboja výrazne podieľal na vzniku česko-slovenskej štátnosti a prijatí Pittsburskej dohody. Emeritný vládny splnomocnenec pre zahraničných Slovákov a bývalý vedecký pracovník Krajanského múzea MS Dr. Claude Baláž (zastúpený Mgr. Dušanom Mikolajom) sa zaoberal problematikou rozličných aspektov politického života medzi Slovákmi na Slovensku a Slovákmi v Amerike, ako aj vznikom Československej republiky r. 1918 v širšom kontexte podpísania a platnosti Pittsburskej dohody. Súčasne osvetlil pracovnú cestu matičnej delegácie na čele s Jozefom Cígerom Hronským v r. 1935 a 1936 v USA a Kanade, ale komentoval aj pamätnú návštevu delegácie Slovenskej ligy v Amerike vedenej jej predsedom Petrom Pavlom Hletkom na Slovensku počas studeného leta r. 1938, ktorá tu prvýkrát priniesla pri príležitosti 20. výročia originál Pittsburskej dohody. Seminár moderoval a dejepisnými vsuvkami erudovane doplňoval doc. Ivan Mrva, riaditeľ Historického odboru MS. Ostáva len veriť, že podľa slov a sľubu Dr. Pavelcovej sa z tohto vedeckého seminára podarí knižne vydať zborník, ktorý určite pomôže poznaniu našich národných dejín a osobitne Pittsburskej dohody i ďalších historických súvislostí mimoriadne dôležitých pre česko-slovenskú i slovenskú minulosť i prítomnosť. *Pavol Parenička*

JOZEFÍNA MAREČKOVÁ

1. 3. 1880 – 25. 2. 1953

V tomto roku si nielen matičiari v meste Holíč, ale aj obec Petrova Ves pripomínajú šesťdesiate piate výročie úmrtia Jozefíny Marečkovej, ktorá celý svoj život žila a obetovala pre národnú myšlienku, dvíhala jeho mravnú, informačnú a národnú úroveň. Bola to žena s veľkým srdcom.

Obyvatelia Petrovej Vsi môžu byť právom hrdí na viacerých významných ľudí, ktorí sa zapísali do širokého povedomia. Jednou z nich je bezpochyby Puella Classica vlastným menom Jozefína Marečková, redaktorka, vydavateľka, kolportérka, spisovateľka, podporovateľka ekumenického hnutia, ale predovšetkým roduverná Slovenka.

Jozefína Marečková sa narodila 1. 3. 1880 v Petrovej Vsi. Okrem vlastného mena používala i niekoľko pseudonymov: Katarína Petroveská, Puella Classica, Slovenská pozorovateľka, Tetička Inka.

Literárna činnosť Jozefíny Marečkovej bola rozsiahla a mnohostranná. Písala beletristické práce s nábožensko-výchovnou tematikou s moralizátorskou tendenciou: Gabriel (1913, Báchorky (1917), Történet a hét városról (1918), Plavá Emma (1919), Poslední budú prvými (1919), Pozde (1919), Posledná skúsenosť (1920), Jeden pánsky človek (1920), Peštiansky ideál (1920), Koniec egoizmu (1922), publicistické práce: The Splendid Isolation (1917), Zu spät (1917), Modloslužba a bohoslužba (1918), Kto vládne na Slovensku? (1921), Kultúrna práca v Bratislave (1922), ale aj aforizmy, bájky, reportáže po nemecky, maďarsky, anglicky, v esperante, česky a slovensky. Vrcholom jej diela bola dvojzväzková práca Duchovné prúdy v našej republike.

Na základe vlastného výskumu, výskumu domácich a zahraničných prameňov i medzi krajanmi v zahraničí spracovala rozsiahle dielo, v ktorom podala abecedný prehľad všetkých cirkevných organizácií a náboženských spoločností v 1. ČSR. Bolo to priekopnícke dielo, prvé tohto zamerania na Slovensku.

Zomrela zabudnutá v Domove dôchodcov v Holíči 25. februára 1953 a je pochovaná na holíčskom cintoríne, kde jej roku 2008 Miestny odbor Matice slovenskej odhalil pamätnú dosku.

Roku 2017 jej vedenie rodnej obce Petrová Ves odhalilo na námestí pomník.

Pavol Mihál

OKRESNÉ KOLO VANSOVEJ LOMNIČKY

V DOME MATICE SLOVENSKEJ V SNINE

Už tradične sa v Dome MS v Snine uskutočňuje okresné kolo celoslovenskej súťaže v umeleckom prednese poézie a prózy Vansovej Lomnička. Podujatie tohto roku vstupuje do svojho 51. ročníka. Účastníkov okresného kola sme mali možnosť privítať v Dome MS v Snine 13. marca 2018. Súťaž už tradične zorganizovali Okresná a mestská organizácia Únie žien Slovenska a Dom MS v Snine. Je chvályhodné, že aj v dnešnej dynamickej dobe sa ešte stále darí držať túto tradičnú súťaž pri živote aj vďaka mladšej generácií súťažiacich. Všetci účastníci okresného kola dostali pamätný list a do krajského kola postupila *Viktória Obšatníková*. Všetci prítomní poslucháči, ale aj súťažiaci sa rozchádzali obohatení o nový kultúrny zážitok.

Jozef Makariv

FOLKLÓRNY SÚBOR ZÁHORČAN

10 ROKOV VZNIKU

„Folklórny súbor Záhorčan naspieval už druhé CD, žeby zachoval cholem daco z toho, co dostal do daru od svojich predkoch. Tyž zato, žeby generacie, ktoré prídu po nás nezabudli na svojo korene. Ale hlavne pre pocechu šerca tých, co to budú sluchac."

Takýmito krásnymi slovami opísal Folklórny spevácky súbor Záhorčan, ktorý pôsobí pri Miestnom odbore Matice slovenskej Záhor, ako aj jeho aktivity bývalý prezident Klubu Zemplínčanov v Košiciach a krstný otec ich prvého CD z roku 2013 doc. Ján Poprenda... Dňa 17. júna 2018 sa v obci Záhor opäť rozozneli krásne piesne, ktorými v kultúrnom dome o 15. hodine potešili všetkých prítomných členovia FSS Záhorčan už zo svojho druhého CD s názvom Náš rodný valalik. Lupeňami ruží ich uviedol do života starosta obce Milan Šabak, Jozef Čermak a Kveta Šebejová. Všetkých prítomných privítal a milými slovami sa prihovoril vedúci FSS Miroslav Pandoščák. Podujatie obohatila básňou o rodnej obci Mária Bobancová, pekným slovom nás pozdravila a s históriou obce nás oboznámila aj Margita Kováčová.

Veľkej cti sa dostalo súboru, keď pozvanie prijal a osobne pozdravil všetkých prítomných predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper a riaditeľka Domu Matice slovenskej v Michalovciach PhDr. Karina Obšatníková. Predseda MS Marián Gešper k 10. výročiu FSS Záhorčan odovzdal ocenenie v mene Spolku francúzsko-slovenského priateľstva, ktoré udelilo pamätnú medailu už nebohých manželov, presvedčených slovenských folkloristov Christíny a Vlada Tabačikovcov za zachovanie tradícií a odkazu našich predkov, čo bolo pre všetkých milým prekvapením a mnohých to dojalo k slzám. Predseda MS vyzdvihol činnosť miestnych odborov Matice slovenskej na Zemplíne v oblasti neustáleho posilňovania národných tradícií a udržiavania slovenskej ľudovej kultúry. Ocenil aj zanietenie matičiarov na poli duchovného bohatstva, ktoré je v prirodzenej opozícii k všadeprítomnej komercii a materializmu. Práve k popredným miestnym odborom s národnými aktivitami v zemplínskej oblasti patrí MO MS Záhor pod vedením predsedu J. Baloga.

Veselými piesňami podujatie obohatil a zablahoželať matičnému FSS Záhorčan na Zemplíne k vydaniu ich druhého CD prišiel aj hosť podujatia súbor Pavlovčan. Podujatie zavŕšilo slávnostné pohostenie. Všetci prítomní si mohli pochutnať na dobrotách tradičnej kuchyne charakteristických pre obec Záhor.

Karin Obšatniková

FESTIVAL SLOVENSKEJ NÁRODNEJ PIESNE

je dôkazom úprimného a prirodzeného vlastenectva

Devínska Nová Ves bola 19. a 20. mája dejiskom 25. ročníka Festivalu slovenskej národnej piesne, ktorý tu už tradične organizujú miestni matičiari v spolupráci s mestskou časťou a farnosťou. V centre pozornosti bola predovšetkým ľudová pieseň, no nechýbal ani tanec a sprievodné podujatia. Opernú verziu známych ľudových piesní famózne predviedol sólista opery SND Miroslav Dvorský, ktorý bol zlatým klincom programu.

„Je obdivuhodné, že aj aktivity, ktoré sú na pleciach dobrovoľníkov, dokážu v Matici pretrvať celé štvrťstoročie a byť veľkolepé a na úrovni celoslovenských podujatí,“ povedal na adresu organizátorov

i účastníkov festivalu prvý podpredseda Matice slovenskej Marek Hanuska. Predstavitelia ustanovizne zároveň využili jubilejný ročník na to, aby riaditeľa podujatia Petra Kruga ocenili za zásluhy za zachovávanie tradície a odkazu našich predkov. Jedno z najvyšších matičných ocenení Cenu Matice slovenskej mu odovzdal predseda MS Marián Gešper. Ten označil formu vlastenectva, ktorá sa prejavuje kultúrou, slovesnosťou, folklórom a dedí sa z generácie na generáciu, za úprimnú a prirodzenú. Peter Krug vyjadril podstatu svojich celoživotných snáh v oblasti folklóru jednou vetou: „Celý život tým žijem, teším sa a som rád, že môžem dať to, čo som získal od svojich predkov.“

Aj samotný operný spevák Miroslav Dvorský potvrdil, že národná pieseň neodmysliteľne patrí k slovenskej kultúre. „Slovenský národ je veľmi muzikálny, miluje hudbu a je veľmi citlivý. Pieseň je základom slovenskej rodiny, ja sám si pamätám, ako nám mama doma stále spievala piesne. Preto si myslím, že slovenská ľudová pieseň je základom kultúry slovenského národa. Na nej boli odchované generácie a vďaka tomu je slovenská duša citlivá a krásna,“ vyjadril sa jeden z našich najznámejších operných spevákov. V jeho interpretácii zneli ľudové piesne ako famózne skladby z operných predstavení. Aj toto podujatie ukázalo, že náš národný poklad v podobe piesne môžeme hrdo prezentovať doma i v zahraničí.

Podujatie sa začalo už sobotu v Múzeu kultúry Chorvátov na Slovensku spomienkou na významného slovenského spisovateľa a rodáka z Devínskej Novej Vsi Rudolfa Slobodu, a to pri príležitosti jeho nedožitých 80-tich rokov. Nedeľu mali návštevníci mož-

nosť prezrieť si výstavu historických vozidiel. Poobede sa konal hlavný program s vystúpeniami detských folklórnych súborov Slniečko a Kobylka, speváckej skupiny Kytica, speváckych zborov Rodokmeň a Bystričan, ale aj miestnych žiakov. Jedinečné umenie predviedol husľový virtuóz Miroslav Dudík s ľudovou hudbou Dudíci. Predseda MO MS v Devínskej Novej Vsi Juraj Strempek verí, že v budúcich rokoch sa festival podarí rozšíriť o ďalšie sprievodné podujatia a vystúpia na ňom ďalší sólisti a súbory, najmä tie, ktoré pôsobia pri Matici slovenskej.

Veronika Matušková

POZITÍVNE STRETNUTIE

S POZITÍVNYM PRÍNOSOM

NADVIAZANIA SPOLUPRÁCE MEDZI MATICOU SLOVENSKOU A NÁRODNÝM OSVETOVÝM CENTROM

Nadviazanie spolupráce medzi Maticou slovenskou (MS) a Národným osvetovým centrom (NOC) pri usporadúvaní kultúrnych podujatí bolo hlavným motívom prvého neformálneho stretnutia zástupcov týchto významných celonárodných inštitúcií. Prioritou novozvoleného predsedu MS Mariána Gešpera je totiž okrem skvalitnenia samotnej činnosti Matice aj podpora a rozvoj umeleckých kolektívov, ochotníckeho divadla či tradičnej slovenskej ľudovej kultúry a folklóru. Priateľské stretnutie sprostredkovali riaditeľ Domu MS v Liptovskom Mikuláši a v súčasnosti aj podpredseda MS Marek Nemec spoločne s predsedom Divadelného odboru MS Mariánom Lackom. Nezanedbateľná časť diskusie, ktorá sa niesla v priateľskej atmosfére, sa venovala najmä dvom celoštátnym festivalom presahujúcim hranice Slovenska – organizovaným pod hlavičkou NOC. Prvým je najstarší a najväčší folklórny festival na

Slovensku vo Východnej. Druhým je najstarší festival ochotníckeho divadla s názvom Scénická žatva. Práve MS ako naša najstaršia kultúrna inštitúcia, by v budúcnosti mohla participovať pri ich organizácii. Predseda MS Marián Gešper vyjadril slová podpory a zo strany Matice prisľúbil pomoc. Podľa jeho slov je morálnou povinnosťou MS prispieť pri usporadúvaní takých významných podujatí. Charakter festivalu vo Východnej priblížil vedeniu MS vedúci oddelenia celoštátnych festivalov NOC Pavel Ňuňuk. Scénickú žatvu zas predstavila jej hlavná organizátorka Martina Majerníková Koval. Súčasťou tohto divadelného festivalu sa neraz stávajú aj súbory našich krajanov v zahraničí. Veľkým prínosom Matice by boli práve slovenské zahraničné súbory a starostlivosť o ich pôsobenie v Martine počas konania festivalu.

Zadosťučinením by bolo aj poskytnutie priestorov a zázemia MS na účely Scénickej žatvy, ktorej dejiskom je práve mesto Martin. Predseda Divadelného odboru MS Marián Lacko otvoril aj tému aktuálne nepracujúceho Združenia divadelných ochotníkov Slovenska (ZDOS), pri ktorom kedysi stála MS. V súčasnosti sa objavuje potreba znovuoživenia združenia, ktoré zoskupovalo všetky ochotnícke súbory na Slovensku. Témam, ktoré boli na stretnutí prednesené a prediskutované len okrajovo, sa treba venovať a postupne ich napĺňať. Veľkým krokom vpred je ale samotné nadviazanie spolupráce medzi MS a NOC. Predseda MS Marián Gešper, ale aj podpredsedovia MS Marek Hanuska a Marek Nemec prisľúbili operatívnosť a pomocnú ruku počas ďalších – už konkrétnych koordinačných stretnutí venovaných spoluorganizácii podujatí. Prvé neformálne stretnutie sa tak stalo symbolom pozitívneho nastolenia kurzu v Matici slovenskej.

SLOVENSKÝ ORNAMENT

MAJSTRA KOSTELNÍČKA V KAŠTIELI V SMIŽANOCH

Dňa 30. 5. 2018 sa v Kaštieli v Smižanoch, ktorý je sídlom Obecného kultúrneho centra (OKC), uskutočnili naraz dve vernisáže. Obidve boli venované slovenskému ornamentu. Bola to vernisáž putovnej výstavy SLOVENSKÝ ORNAMENT MAJSTRA KOSTELNÍČKA a 22 ocenených výtvarných prác 1. ročníka súťaže SLOVENSKÝ ORNAMENT OČAMI SPIŠIAKOV. Do súťaže sa v štyroch kategóriách zapojilo 20 škôl a školských zariadení s 224 prácami. Podujatie moderovala PaedDr. Viera Skoumalová zo Spoločného školského úradu v Smižanoch. Privítala, predstavila a dala slovo hosťom: MUDr. Antónii Stavnej z Popradu, krstnej dcére Štefana Leonarda Kostelníčka PhDr. Gabriele Čiasnohovej za Súkromné etnografické múzeum HUMNO v Košiciach a Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej a predsedovi odbornej poroty 1. ročníka súťaže Mgr. Martinovi Olejníkovi. Menovaní potom odovzdávali diplomy a vecné odmeny 22 oceneným. Prítomní si vypočuli spev víťazky celoslovenskej súťaže Niny Bazárovej s akordeónovým sprievodom Mgr. Marcely Maniakovej a neskôr hru na hudobných nástrojoch so spevom detskej folklórnej skupiny Oriešok (vedúci Šimon Hanzely, DiS. art). Akcia pokračovala prehliadkou 15 vystavených obrazov so 144 ukážkami z Kostelníčkovej tvorby a ocenených výtvarných súťažných prác. Domáci podávali na záver malé občerstvenie. Všetkým záujemcom tak umožnili milé posedenie a družnú debatu na tému slovenského ornamentu.

Z organizátorov boli prítomné zástupkyne Národopisného múzea v Smižanoch: Mária Kočišová a Mária Staňová-Mihalková. Za OKC sa na diani aktívne podieľali zamestnanci: riaditeľka

PaedDr. Mária Šofranko, Mgr. Daniel Fabian (nainštaloval obidve výstavy, urobil vkusnú pozvánku, plagát aj diplomy), Mária Převor a Magdaléna Džubáková.

Tvorivú dielňu ŠKOLA ORNAMENTU podľa Š. L. Kostelníčka viedla PhDr. G. Čiasnohová o 14. hod. Zúčastnili sa nej učiteľky základných škôl, členky klubov dôchodcov, spolku Živena a riaditeľka OKC PaedDr. Mária Šofranko. Účastníčky si v teoretickej časti pozreli DVD s medailónom umelca Št. L. Kostelníčka a komentovanú 1. časť Slovenskej ornamentiky ornamentalistu z roku 1927. V praktickej časti vyfarbovali písmo dekorované rastlinným ornamentom umelca. Na záver tvorili vlastný ornament.

Gabriela Čiasnohová

PREŠOVSKÁ VÍTANKA

25. VÝROČIE VZNIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dňa 8. februára 2018 sa v Knižnici P. O. Hviezdoslava v Prešove uskutočnilo spomienkové podujatie k 25. výročiu vzniku Slovenskej republiky. Pripravili ho tamojší MO MS a DMS. Hlavným zámerom organizátorov podujatia bolo matičiarom Prešova a okolia i širšej kultúrnej verejnosti pripomenúť a zdôrazniť veľký význam tohto výročia jednak pre naše národné dejiny a zároveň aj pre dejiny matičného hnutia v Prešove. Pred dvadsiatimi piatimi rokmi sa totiž Prešov – najmä zásluhou vtedajšieho vedenia miestneho matičného odboru – zaradil k tým mestám a obciam na Slovensku, ktoré vznik suverénnej Slovenskej republiky už v momente jej zrodu, teda od prvej minúty Nového roka 1993, privítali skutočne dôstojným spôsobom a na najvyššej úrovni. Terajšia pripomienka tejto udalosti sa ukázala ako

aktuálna a potrebná aj preto, že o nej vtedy, z dosiaľ nezistených príčin, hlavné matičné periodikum Slovenské národné noviny neuverejnilo nijakú správu.

Podujatie sa začalo slovenskou štátnou hymnou. Po nej sa ujal slova a celý program moderoval predseda Miestneho odboru Matice slovenskej v Prešove Ing. Pavol Kleban. Po jeho otváracom príhovore a privítaní prítomných miestnych matičiarov aj pozvaných hostí program svojím pekným spevom najmä šarišských ľudových piesní výrazne obohatila folklórna skupina Javorina z Malého Šariša, ktorú na akordeóne sprevádzal Dr. Igor Kréta.

V úvode samotného spomienkového programu podujatia vystúpil doc. PhDr. Ladislav Bartko, CSc. V časovom úseku, keď sa rodila a zrodila suverénna Slovenská republika, bol podpredsedom výboru tunajšieho MO MS (predsedom bol vtedy jeho blízky priateľ a kolega na vysokoškolskom pracovisku doc. PhDr. Imrich Vaško, CSc.). Potrebu dôstojnej slávnosti uvítania tohto zrodu vtedy inicioval a zároveň aj koordinoval prácu skupinky nadšencov – zástupcov viacerých miestnych kultúrnych inštitúcií – zloženej na prípravu a uskutočnenie tejto slávnosti (vítanky). Má na ňu teda bohatú zásobu autentických spomienok. S mnohými z nich sa podelil s účastníkmi stretnutia. Urobil to na širšom základe poznámok o celkových kultúrno-spoločenských pomeroch v Prešove hneď po Novembri '89. Bližšie objasnil najmä situáciu v matičnom hnutí. Zdôraznil, že prešovský MO MS ako jeden z nemnohých na Slovensku neprerušil svoju činnosť ani v nežičlivých rokoch normalizácie a práve najmä zásluhou tých, čo matičnú štafetu niesli ďalej aj v tých rokoch (stredoškolský profesor Ferdinand Vokál s priateľmi), v nových podmienkach okamžite začal vyvíjať úsilie čo najskôr nadviazať na situáciu z roku 1968, keď Prešov sa stal jednou z najväčších bášt obnovujúceho sa matičného hnutia na Slovensku. Vďaka pochopeniu nového vedenia mesta a ochote kultúrnych inštitúcií spolupracovať podarilo sa mu zorganizovať značné množstvo podujatí miestneho i celoslovenského významu (takým bola napríklad organizácia snemu Kongresu slovenskej inteligencie, pripomienka 200. výročia založenia pobočného stánku Slovenského učeného tovarišstva v Solivare s odhalením pamätnej tabule na jednej z tamojších škôl). Podarilo sa mu obnoviť miestnu členskú základňu MS. Výbor MO MS svojimi (publikovanými) stanoviskami vyjadroval podporu prešovských matičiarov všetkým krokom vedúcim k prijatiu Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky aj Ústavy Slovenskej republiky, a tak celkom prirodzene dospel aj k rozhodnutiu zorganizovať dôstojné uvítanie zrodu nášho suverénneho štátu na jeho samom prahu – na prelome rokov 1992 a 1993. V spolupráci s vedením mesta, viacerými kultúrnymi inštitúciami (Divadlo Jonáša Záborského, Okresná knižnica, Vlastivedné múzeum a i.) a politickými stranami (SNS, HZDS) sa podarilo pripraviť slávnosť, ktorej účastníci mohli vyjadriť, a aj vyjadrili, svoju radosť z naplnenia túžby mnohých generácií našich národovcov po vlastnej štátnosti. Na Námestí legionárov (pred DJZ) sa rečnilo, spievalo, hralo a tancovalo, slovom oslavovalo.

Po tomto vystúpení doc. L. Bartka moderátor podujatia Ing. Kleban ponúkol priestor aj na diskusiu. Svojimi spomienkami na pripomínanú udalosť spred dvadsiatich piatich rokov do programu prispeli a jej obraz doplnili M. Murdziková, členka DV MS a predsedníčka MO MS Ličartovce, F. Námešpetra, člen MO MS Prešov, PhDr. L. Matisko, čestný predseda Krajskej rady MS PSK, PaedDr. Eva Barnová, členka MO MS Prešov, a ďalší. Spomienkové stretnutie sa ukončilo matičnou hymnou Kto za pravdu horí.

Mgr. Sláva Jurková, foto: Bc. Marko Gajdoš

SLOVENSKÍ REBELI

A DRAMATICKÝ KRÚŽOK V KOMÁRNE VYDALI ĎALŠIE CD ALBUMY

Slovenskí rebeli a Dramatický krúžok Gymnázia Ľ. J. Šuleka v Komárne plánujú na leto 2018 vycestovať za divákmi, a to úplne zadarmo. Podarilo sa im získať sponzora, ktorý im uhradí cestovné náklady na nevyhnutnú dopravu techniky, ale aj na autobus s päťdesiatkou účinkujúcich.

Folklórom inšpirovaný súbor Slovenskí rebeli minulý rok oslávil 5. výročie svojho vzniku. Pôvodne v súbore začínalo len pár tínedžerov, nadšencov folklóru, zväčša z Dramaťáku, ktorý v tom čase už mal osem rokov. Na výročnom

programe sa dnes podieľa bezmála päťdesiatka ľudí. Program nazvali Na rováš! Okrem tancov z rôznych regiónov Slovenska divákom vo veselom príbehu o richtárovi, čo nevedel dcéru vydať, predstavujú aj inú rozmanitosť našich tradícií. Modlitby, ľudové „povedačky", ale aj archaické nadávky. V programe divák môže počuť aj známeho slovenského herca Lukáša Latináka, ktorý Rebelom nahovoril sprievodné slovo. Aktuálne sa súboristi pripravujú na prezentáciu našej kultúry na svetovom festivale v Turecku. V lete by však radi navštívili aj mestá a obce v Nitrianskom kraji. Podporovateľov súboru ich program zaujal natoľko, že sú ochotní uhradiť aj náklady na cestu za divákmi. *„My hráme vždy zadarmo, takže organizátor musel zabezpečiť len divadelnú sálu, techniku a dopravu. Teraz máme to šťastie, že aj dopravu máme vyriešenú. Takže ak má obec nejaký kulturáčik, radi prídeme,"* vysvetľuje Janka Pipíšková, ktorá obom súborom zabezpečuje produkciu predstavení. Rebelom práve vychádza album, živá nahrávka ich predstavenia Život, na ktorej sa podieľal aj **Robo Roth.**

Práve v týchto dňoch vychádza album aj Dramatickému krúžku. Ide o skladby z muzikálu Čaj o piatej. Príbeh muzikálu je inšpirovaný skutočnými príbehmi starých rodičov členov krúžku. Odohráva sa v kaviarni na podujatí Čaj o piatej. Keďže sa príbeh jemne dotýka udalostí z augusta 1968, Dramaťák pri tejto príležitosti plánuje turné s muzikálom.

„Ak všetko pôjde *tak, ako dúfame, pokúsime sa v auguste o veľkolepú vec. Radi by sme odohrali počas letného víkendu štyri naše predstavenia v amfiteátri: Život a Na rováš! v podaní Rebelov a muzikály Čaj o piatej a Popolušku v podaní Dramaťáku,"* vysvetľuje Pipíšková. Ide o mimoriadne náročný projekt, pretože každé jedno predstavenie má veľkú výpravu, kulisy a najmä veľká časť účinkujúcich je nejako angažovaná v každom projekte. *„Ak sa to aspoň trochu podarí, bude to pre divákov ozajstný zážitok,"* dodáva Jozef Černek, režisér

MATICA SLOVENSKÁ

V PLNENÍ POTRIEB KRAJANOV

Stanovami Matice slovenskej deklarovaný najvyšší poradný orgán MS pre krajanskú problematiku Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri MS zasadá na matičnej pôde spravidla raz ročne. Z ostatného rokovania (jeseň 2017) bola prijatá takmer desiatka záverov, ktoré i napriek tomu, že majú odporúčací charakter, Matica slovenská počas roka postupne napĺňa. Jedným zo spoločne prijatých záverov bol aj bod, že zástupcovia z ôsmich krajín sveta a predseda SZSZ odporučili Matici slovenskej, aby oslovila slovenské univerzity s požiadavkou realizácie výskumov Ako ďalej, Slováci...

Krajanské múzeum MS poslalo na slovenské univerzity návrhový list, na ktorý zareagovali tri univerzity a jedna akadémia (PU PO, TU KE, UMB BB a Akadémia umení v BB), ktoré prejavili záujem a vyžiadali si spresňujúcejšie informácie. Ústredným problémom spustenia realizácie výskumov sú financie, ktoré sa MS snaží získať z dostupných relevantných zdrojov.

Matica preto iniciovala stretnutie na MZVaEZ SR. Delegácia MS bola prijatá 18. 4. 2018 riaditeľom kancelárie štátneho tajomníka Lukáša Parízka, Ladislavom Ballekom a podpredsedom ÚSŽZ Petrom Procháckom. Správca MS, Maroš Smolec, informoval o činnosti MS smerom ku krajanom. Tá stojí najmä na vedeckej práci (ročenka Slováci v zahraničí, príprava odborných seminárov, účasť na medzinárodných konferenciách, lektorské posudky, príprava výstav), prevádzkovaní dokumentačného strediska a na poskytovaní bádateľských a výpožičných služieb (knižnica a archívy KM MS), na osvetovej a stykovej činnosti (publikovanie článkov MS v krajanských periodikách, obojstranné návštevy a stykové podujatia) a tiež na plnení záverov RSŽZ pri MS. Na rokovaní bolo definované, s akými požiadavkami krajanov sa MS stretáva a akým spôsobom sa ich snaží v rámci svojich možností napĺňať. Diskusia smerovala aj k možnosti čerpania grantov MZVaEZ SR práve na účel realizácie výskumov univerzít krajanskej problematiky.

Prvá návšteva MS na pôde MZVaEZ SR sa pretavila do pozvania Matice slovenskej na zasadanie Rady vlády pre krajanské otázky (RVKO). Vznik RVKO roku 2016 iniciovali minister zahraničných vecí, Miroslav Lajčák a predseda ÚSŽZ Ján Varšo. Jej úlohou je strategické usmerňovanie výkonu štátnej politiky smerom ku krajanom. Má medzirezortný rozmer. Je to stály poradný a koordinačný výbor vlády v oblasti krajanskej problematiky. Jej členmi sú štátni tajomníci MZV, MK, MŠ, MV, MF a predseda a podpredseda ÚSŽZ. Na svoje 4. rokovanie RVKO prvýkrát pozvala aj hostí: predsedu Matice slovenskej Mariána Gešpera a riaditeľku KM MS Zuzanu Pavelcovú. RVKO sa zaoberala grantovým systémom ÚSŽZ a jeho navýšením pre krajanské potreby, osvedčeniami Slovákov žijúcich v zahraničí, rozdeľovaním dotácií krajanom roku 2018 a pripravovaným podujatiam v oblasti krajanskej problematiky. V závere rokovania predseda MS Marián Gešper informoval RVKO o činnosti MS smerom ku krajanom a víziách budúcej práce MS v prospech Slovákov žijúcich v zahraničí. Rokovanie RVKO viedol štátny tajomník, L. Parízek, ktorý uviedol: „Oceňujem záujem nového vedenia Matice slovenskej o úzku spoluprácu v oblasti starostlivosti o našich krajanov". *Zuzana Pavelcová*

HRDINOVIA
NÁRODNÉHO DUCHA

Krásne a slnečné pondelkové popoludnie bolo v Knižnici P. O. Hviezdoslava **v Prešove** venované novej knihe Apoštoli národného ducha, ktorú stvoril predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper. Beseda, ktorá sa konala 9. apríla 2018 v Centre regionálnych dokumentov, bola vďaka Mgr. A. Sivaničovej, ktorá sa s pánom predsedom zhovárala naozaj veľmi príjemnou a zaujímavou diskusiou na témy, resp. osobnosti, ktoré JUDr. M. Gešper v knihe opísal. Venoval sa osobnostiam známym i menej známym, priam zabudnutým, o ktorých by sa malo hovoriť, pretože boli pre slovenský národ a naše dejiny prínosnými osobnosťami. Predseda MS sa o každej z osobností uvedených v publikácii v diskusii zmienil. Spolu s Mgr. A. Sivaničovou sa dostali aj k prepojeniu týchto „velikánov". JUDr. M. Gešper uviedol aj svoje vzory medzi osobnosťami, napr. Matúš Dula, M. C. Daxner, M. R. Štefánik a mnoho ďalších, ktorí ho svojou cieľavedomosťou i hrdosťou a bránením našej vlasti naozaj chytili za srdce. Beseda sa niesla vo veľmi príjemnom duchu, keď aj prítomní boli vyzvaní, aby položili predsedovi a autorovi v jednej osobe otázky, ktoré ich zaujímali. Prihlásilo sa viacero zvedavcov, ktorým predseda MS odpovedal naozaj vyčerpávajúco.

V závere sa prítomným a najmä Mgr. A. Sivančovej a vedeniu Knižnice POH v Prešove poďakovala riaditeľka Domu MS v Prešove Mgr. Sláva Jurková za spoluprácu a neprestávajúcu ústretovosť pri podujatiach a vyslovila potešenie za prítomnosť vzácnych hostí – predsedu ROS Ing. M. Karaša spolu s ďalšími Rusínmi, predsedov MO MS z okresu Prešov aj širokej verejnosti.

Mgr. Sláva Jurková, Foto: Bc. Marko Gajdoš

DIVADELNÉ PREDSTAVENIE
NÁVRAT K NAŠIM KOREŇOM

„Čuj, celá milá Občina, príbeh sa práve začína, do časov dávnych sa vrátim pre múdrosť, ktorá vždy platí. Nuž pozor dajte!"

Matica slovenská roku 2018 svojimi hlavnými aktivitami prináša skutočne rad zaujímavých podujatí. V rámci pripomenutia si dôležitých historických udalostí nášho národa sa venuje aj najstaršej časti našich dejín. Práve symbolicky v Nitre podporila ochotnícku divadelnú činnosť a tým širokej verejnosti priblížila staroslovenskú kultúru.

Uvedenie premiéry popularizačného divadelného predstavenia na motív povesti O troch prútoch pod názvom Návrat k našim koreňom zožalo u divákov mimoriadny úspech. Autorom scenára a hudobného spracovania je Róbert Žilík. Režisér Rudolf Jurenka spracoval známu povesť o Svätoplukovi a jeho troch synoch, ktorá pochádza už z obdobia 10. storočia. Do dnešného dňa existuje mnoho prevedení tejto témy – literárnych, dokumentárnych, filmových, ale aj divadelných – a azda neexistuje nikto spomedzi nás, kto by ju nepoznal. Matica slovenská, Odbor Mladej Matice Nitra a Dom Matice slovenskej v Nitre sa podujali na zinscenovanie tohto námetu, ktorý predstavili v rámci hlavných aktivít Matice slovenskej na rok 2018.

V spolupráci s manželmi Žilíkovcami a Tomášom Blažekom z hudobného združenia RODOL'UBERT IGRIC, so Starým divadlom Karola Spišáka v Nitre, hercom Romanom Valkovičom, tanečníkmi a spevákmi z FS Sečkár, so šermiarskym zoskupením Bojar Nitra a speváckou skupinou Nevädza vytvorili jedinečné divadelné predstavenie. Celým príbehom divákov previedla tradičná bábka – javajka, ktorá predstavovala starca rozprávajúceho starodávny príbeh mladému dievčaťu. Hlavným cieľom celého projektu bolo poukázať na dôležitosť hľadania vlastných koreňov od najstarších čias ako neoddeliteľnej súčasti národnej kultúry a budovania pozitívneho vzťahu k nej s dôrazom na mladú generáciu. Široký záber predstavenia sa odrazil na pestrosti palety prichádzajúcich divákov. Stretli sa tu všetky vekové kategórie od najmladšej až po tú najstaršiu.

Jednou z častí podujatia boli aj remeselné trhy, na ktorých si návštevníci mohli zakúpiť výrobky z dreva, kože, ľanu, konope, prútia či iných materiálov alebo knihy a obrazy prezentujúce slovanskú a ľudovú tematiku. Neoddeliteľnou súčasťou bolo pohostenie, ktoré tvorili čerstvo upečené cibuľové koláče, domáci žitný chlieb či voda z okolitých prameňov a mnohé iné. Návštevníci si mohli prezrieť filatelistický exponát predsedu Klubu filatelistov 52-51 Nitra Milana Šajgalíka a výstavu Š. L. Kostelničáka doplnenú o diela detí z MŠ Alexyho Nitra inšpirované slovenským ornamentom.

Organizátori ďakujú za spoluprácu, podporu a pomoc partnerom a dobrovoľníkom. Sú to: Matica slovenská, Odbor Mladej Matice Nitra, Miestny odbor MS Nitra-Klokočina, Miestny odbor MS Močenok, RODOL'UBERT IGRIC, Staré divadlo K. Spišáka v Nitre, Roman Valkovič, FS Sečkár, Bojar Nitra, SS Nevädza, rodina Jurenková, FSound, MVDr. Milan Šajgalík, MŠ Alexyho, OZ Slavica, Kovlad, Alatyr, Blanka Ružičková...

Nikola Rechtorisová

ŽIADOSTI SLOVENSKÉHO NÁRODA

170. VÝROČIE TEJTO DEJINNEJ UDALOSTI

V slovenskej spoločnosti rezonuje významná udalosť v jej dejinách, a to vyhlásenie Žiadostí slovenského národa. Tohto roku si pripomíname významné 170. výročie tejto dejinnej udalosti. Zabúda sa však na jednu udalosť, ktorá tejto mikulášskej udalosti predchádzala.

V Liptovskom Mikuláši pôsobí občianske združenie Živé námestie a práve toto združenie v spolupráci s mestom, Múzeom Janka Kráľa a Maticou slovenskou rozhodlo sa po prvý raz usporiadať na Námestí osloboditeľov v Liptovskom Mikuláši rekonštrukciu významnej historickej udalosti. Táto udalosť vstúpila do histórie pod názvom Liptovské žiadosti. Dňa 27. marca 1848 sa na mikulášskej fare, pri Michalovi Miloslavovi Hodžovi, stretli významní slovenskí národovci: Š. M. Daxner, S. Štefanovič, J. Francisci, S. B. Hroboň, Ľ. Klein a iní. Radili sa o nových pomeroch a krokoch, ktoré podniknú v záujme presadenia a zabezpečenia slovenských národných práv. Keď sa prítomní dozvedeli, že sa v župnom sídle pripravuje zhromaždenie ľudu zo širokého okolia Liptova, rozhodli sa vypracovať petíciu a tlmočiť na tomto zhromaždení slovenské národné požiadavky. Petícia okrem vyjadrenia vďaky kráľovi a tým, ktorí sa v krajine pričinili o presadenie konštitúcie a nových slobôd, zahŕňala tieto požiadavky: a) zabezpečiť skutočnú účasť ľudu v zastupiteľských orgánoch slovenského kraja a zaviesť v týchto orgánoch slovenčinu ako rokovaciu reč; b) v úradoch a súdoch na Slovensku používať slovenčinu a po slovensky vydávať tak snemové, ako aj župné nariadenia a oznamy; c) v školách na Slovensku vyučovať po slovensky, d) zabezpečiť také opatrenia, aby národ a ľud slovenský mohol mať primerané zastúpenie v uhorskom sneme; e) zabezpečiť, „aby právo našej slovenskej národnosti, ktorej sa my odriecť nechceme, ani nesmieme, nám v politickom a spoločenskom živote sväté, poistené bolo a zachránené a nedotknuté na večné časy ostalo"; f) zachytiť tieto požiadavky do úradnej zápisnice. Na stoličnom zhromaždení prečítal petíciu hybský notár Ľudovít Klein. Ľud ju nadšene prijal. Stoličná vrchnosť nechcela petíciu úradne akceptovať. Ľud toto vyjadrenie pobúrilo. Opatrnícky sa zachoval aj M. M. Hodža, ktorý v snahe utíšiť dav pred župným domom netrval na okamžitom splnení požiadaviek.

Dňa 28. marca 2018 sa na autentických miestach zišli žiaci a študenti mikulášskych základných a stredných škôl, ako aj obyvatelia mesta, aby si pripomenuli túto významnú udalosť. Dobovú atmosféru sprítomnili stánky s remeselníkmi na mikulášskom námestí. Pri stánkoch na verklíku vyhrávala verklikárka. Medzi prítomnými sa prechádzali sedliaci a sedliačky v dobových krojoch. Z historickej miestnosti, kde sa v minulosti konali stoličné zasadnutia, vystúpili na balkón župného domu vzácni hostia. Boli to Rudolf Urbanovič, štátny tajomník Ministerstva vnútra SR, Lenka Mitrenková, prednostka okresného úradu, Ján Blcháč, primátor mesta Liptovský Mikuláš, Marek Nemec, podpredseda MS, Milan Repa, predseda občianskeho združenia Živé námestie, potom zástupcovia slávneho rodu Pongrácovcov, ktorí zastávali významné posty v stoličnej správe, a Jaroslav Hric, riaditeľ Múzea Janka Kráľa. Na začiatok zahral na husliach slávny rómsky primáš Jožko Piťo, ktorého stvárnil Matúš Mravec. Podujatie v dobovom kostýme moderoval Pavol Mráz. Hybského notára Kleina stvárnil autor scenára Peter Vrlík. Na úvod sa prítomným prihovoril primátor mesta Ján Blcháč. Historický príhovor o udalostiach, ktoré predchádzali udalosti, prečítal Pavol Mráz. Samotné Liptovské žiadosti v pôvodnom origináli (uverejnili ich Slovenské národné noviny roku 1848) prečítal Peter Vrlík. Po prečítaní sa začal ľud pod balkónom búriť a museli zasahovať drábi na čele s liptovským podžupanom. Rekonštrukcia udalosti bola dokonalá. Ocenili to aj prítomní matičiari z Dubnice nad Váhom. Všetci sa zhodli na tom, že takto približovaná história má význam najmä pre mládež. Liptovskí matičiari vo svojom úsilí nebudú poľavovať a verejnosť sa už teraz teší, s čím prídu pri oslavách Žiadostí slovenského národa, ktoré sa budú konať v máji tohto roku.

KAROL DUCHOŇ

SPOMIENKOVÝ KONCERT V GALANTE

19. ročník koncertu sa uskutočnil 20. apríla 2018 podvečer v MsKS Galanta. Hlavným organizátorom podujatia bol **Dom Matice slovenskej**, podujatie finančne podporilo Mesto Galanta a spoločnosť Autoprofit Galanta, ďalej Reštaurácia Gazdovský dvor, Pekáreň Bagetka Horné Saliby a Kaderníctvo Sandy z Domu MS Galanta.

Musíme skonštatovať, že Kantiléna v Galante – spomienkový koncert na Karola Duchoňa, nášho

slávneho rodáka – bol jedným z najočakávanejších. Hlavným moderátorom večera bol Karolov priateľ Peter Fahn, z hľadiska moderovala Anna Kivarothová, hudobná produkcia Janette Vargová, spevákov sprevádzala kapela 4mation.

Osem spevákov v prvom kole tradične zaspievalo Duchoňovu pieseň a v druhom kole pieseň podľa vlastného výberu. Za sprievodu kapely si diváci koncert užívali a verím, že aj speváci. Tento rok účinkovali Michal Domonkoš, Viktória Stachová, Adrián Turičík, Petra Sabová, Natália Kóšová, Igor Šimeg, Miroslav Budáč a Monika Drgáňová.

Diváci hlasovaním po prvej časti programu vybrali, ktorá Duchoňova pieseň sa im najviac páčila. Po vystúpení hlavného hosťa večera Berca Balogha nasledovalo udelenie ocenenia Laureát Kantilény 2018, udeľovaný Domom Matice slovenskej za prínos do slovenskej populárnej hudby. Tento rok ocenenie získal Berco Balogh a za viacnásobné účinkovanie na Kantiléne získali ocenenie Laureát Kantilény 2018 aj Petra Sabová, Viktória Stachová a Miroslav Budáč.

Na základe divákeho výberu Cenu Karola Duchoňa za rok 2018 Dom MS Galanta udelil speváko vi Miroslavovi Budáčovi.

Pozorne som počúvala cez prestávku divákov aj v kuloároch. Započula som, že koncerty by mali byť aspoň dva, lebo mnohí nedostali lístky na koncert. Niektorí prirovnali Kantilénu k Bratislavskej Zlatej lýre, čo je pre nás ako hlavného organizátora veľká pocta. Chválili všetkých spevákov a hovorili, že za posledné roky je aj ťažké vybrať najlepšieho, lebo všetci sú skvelí...

Ďakujem za Dom MS Galanta všetkým, ktorí podporili spomienkový koncert na nášho galantského rodáka, všetkým, ktorí sa spolupodieľali na príprave a realizácii koncertu, a dúfam, že to tak bude aj pri príprave jubilejného 20. ročníka Kantilény 2019, ktorý sa uskutoční v čase Karolových narodenín v apríli 2019.

Zlatica Gažová

STAROBYLÁ NITRA

OLEJOMAĽBY VOJTECHA KERTÉSZA

Dňa 16. apríla 2018 sa v Dome Matice slovenskej konala vernisáž k výstave olejomalieb autora Vojtech Kertésza Starobylá Nitra. Otvorenie sa uskutočnilo vďaka iniciatíve Miestneho odboru Matice slovenskej Nitra-Chrenová. Jeho súčasťou bol pestrý kultúrny program pozostávajúci z recitácie Dušana Danka, slova o Nitre Márie Dankovej a vystúpenia Folklórnej skupiny Senior-Matičiar Nitra. Za svojho otca sa návštevníkom prihovoril syn Vojtech Kertész.

Vojtech Kertész pracoval celý život v stavebníctve, vykonával hlavný stavebný dozor nad mnohými dôležitými nitrianskymi stavbami: vtedajší Prior (Tesco – v centre), Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre či sídlisko Chrenová. Maľovaniu sa začal venovať, až keď nastúpil do penzie. Tento rok oslávi krásnych 84 rokov. Maľuje podľa dobových predlôh, ale Nitriansky hrad pozná tak dôverne, že ho dokáže namaľovať spamäti. Mnohé z vystavených obrazov sú zapožičané z nitrianskych reštaurácií. Napriek skromnosti V. Kertésza sa tešíme, že sme mohli zorganizovať jeho prvú výstavu a sprístupniť tak jeho maľby verejnosti. Výstava v priestoroch Domu MS v Nitre trvala do 2. mája 2018. *Veronika Bilicová*

FAŠIANGY, TURICE, VEĽKÁ NOC IDE

FAŠIANGOVÁ SOBOTA V DUBINNOM

Ďalej túto známu fašiangovú pieseň určite každý pozná. Ani chladnejšie počasie poslednú fašiangovú sobotu v Dubinnom nezabránilo, aby sa konal 5. ročník zabíjačkových hodov, karnevalový sprievod dedinou a zábava pri živej hudbe.

Už od skorého popoludnia členovia Miestneho odboru Matice slovenskej v Dubinnom v rôznych maskách prechádzali obcou, pri každom dome zaspievali, zatancovali a pozvali domácich na zabíjačkové hody a zábavu. Tí ich štedro pohostili, dali niečo na zahriatie a pridali niečo aj na hudbu. V kultúrnom dome sa zišlo okolo 150 ľudí všetkých vekových kategórií a pochutnali si na zabíjačkovej kapustnici, hurkách, klobáskach, tlačenke, škvarkoch, ale dobre padol aj chlieb s masťou a cibuľou. No a aby jedlo nesadlo na žalúdok, zapíjalo sa podľa chuti čajom, kávou, vareným vínom, ale aj niečím ostrejším. Masky všetkých vekových kategórií sa veselo zabávali, tancovali a porota mala ťažkú úlohu vybrať tú najlepšiu. Tanec sa striedal s obľúbenými súťažami (stoličkový tanec) a tiež s vtipným hovoreným slovom nášho ľudového rozprávača Piťa alias Františka Hanča. Vtipmi a trefnými hláškami o niektorých prítomných pobavil všetkých. Zábava pokračovala až do rána a určite k tomu prispela aj hudba v podaní skupiny Čerkoše pod vedením Mareka Žoltáka.

Táto obľúbená akcia splnila svoj cieľ, čo bolo vidieť na väčšom počte ľudí, ktorí sa spoločne úprimne zabávali a tešili sa z prítomnosti. Tak nejako by to malo vyzerať v rodine, ktorou naša obec Dubinné je, a to pod vedením starostu Ing. Milana Hudáka. Právom mu patrí poďakovanie za prípravu tejto akcie, čo by ale určite nezvládol sám, preto poďakovanie patrí aj poslancom obecného zastupiteľstva, členom DFSk Dubinčan, našim matičiarom, dôchodcom, telovýchovnej jednote, dobrovoľným hasičom a samozrejme aj maskám, ktoré vniesli veselosť a šťastie do našich životov a sŕdc. Nech nám dobrá nálada, ktorú sme nasali počas 5. ročníka zabíjačkových hodov, vydrží až do budúceho roka, na čo sa už teraz všetci tešíme. *Ján Tomčo*

95. VÝROČIE MIESTNEHO ODBORU MATICE SLOVENSKEJ V TRNAVE

Rok 2018 je rokom mnohých výročí. Pripomíname si 1 150. výročie prijatia staroslovenčiny za štvrtý liturgický jazyk, 1. januára – 25. výročie SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 3. marca – 95. výročie MO MS v Trnave, v máji – 60. výročie úmrtia národného umelca M. Schneidera - Trnavského, predsedu MO MS Trnava od r. 1947, v júli – 160. výročie narodenia Ferka Urbánka, významného slovenského dramatika, prvého predsedu MO MS Trnava roku 1923, v auguste – 155. výročie vzniku MS, v septembri – 780. výročie založenia nášho slobodného kráľovského mesta TRNAVY, v októbri – 100. výročie prvej ČSR.

MO MS si svoje výročie pripomenul na slávnostnej členskej schôdzi vo štvrtok 1. marca 2018 v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika v Trnave.

Naše pozvanie prijali významní hostia: Mgr. Jozef Viskupič, župan TTSK, Mesto Trnava zastupoval Ing. Pavol Tomašovič z kancelárie primátora, predseda MS JUDr. Marián Gešper, predsedníčka KR MS TK Dr. Libuša Klučková, riaditeľ DJP Mgr. Emil Nedielka, riaditeľka KJF Mgr. Lívia Koleková a mnohí ďalší.

V úvode sme si spolu s RS BRADLAN zaspievali slovenskú hymnu a vypočuli si báseň Jonáša Záborského SLOVÁCI. Potom bolo slávnostné publikum oboznámené s národnými dejinami, dozvedelo sa o tom, že prvé slovenské divadelné predstavenie bolo odohrané v prvom kamennom divadle v Uhorsku v Trnave už roku 1869, Trnavou prechádzali takmer všetci národovci, počnúc Štúrom, Hurbanom, Hodžom. Radlinským, Tamaškovičom, Palárikom, neskôr F. Urbánkom, M. Urbanom, Tajovským, Jilemnickým či významnými umelcami, akými boli J. Koniarek, M. Schneider-Trnavský.

Hodžova dcéra Božena sa vydala do Trnavy za advokáta a veľkého národovca Vendelína Kutlíka. Mali dcéru Elenu. Tá sa vydala za Dr. Milana Ivanku, ktorý z balkóna radnice v Trnave v októbri 1918 vyhlásil vznik prvej ČSR. Elena bola literátka, vydala aj knihu noviel V krinolíne, v ktorej tieto udalosti v Trnave opisuje a verí, že jej matka Božena Hodžová by bola pyšná na svojho zaťa.

Z pera F. Urbánka (krátené):

„1. januára 1919 bola slávnostne prinavrátená skonfiškovaná budova Matice slovenskej a toho istého roku 5. augusta pod protektorátom pána prezidenta T. G. Masaryka v prítomnosti ministrov Československej republiky a pri veľkej účasti najprednejších slovenských a českých dejateľov oživotvorila sa Matica slovenská. 3. III. 1923 na valnom zhromaždení SNJ dp. Dr. Pavel Žiška, podpredseda, predostrel návrh o pretvorení Slovenskej Národnej Jednoty na Odbor Matice slovenskej v Trnave, návrh bol jednoznačne prijatý. Slovenská Národná Jednota pretvorila sa na Odbor Matice slovenskej."

PhDr. Adriena Horváthová

PRIJATIE MATIČNEJ DELEGÁCIE 22. JÚNA 2018 V PREŠOVE U ARCIBISKUPA JÁNA BABJAKA – METROPOLITU GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI NA SLOVENSKU

MESTO POPRAD A MATICA SLOVENSKÁ NADVIAŽU STÁLU SPOLUPRÁCU

Matica slovenská a mesto Poprad nadviažu stálu spoluprácu v oblasti vzdelávania a zamerajú sa na propagáciu slovenských národných osobností a udalostí v školách. Dohodol to predseda ustanovizne Marián Gešper s popradským primátorom Jozefom Švagerkom, ktorý rokoval aj za účasti riaditeľa DMS v Spišskej Novej Vsi Rastislava Zachera a podpredsedu Mladej Matice Martina Hajnika.

Zo strany Matice má ísť predovšetkým o nový prístup Matice slovenskej v spolupráci so základnými a strednými školami, ktoré by mali o vzájomnú dohodu o spolupráci záujem. Matica slovenská pripravuje projekt, ktorý by zahŕňal pravidelné spoločné náučné podujatia pre študentov, poskytovanie banerov do škôl z dejín Slovákov, knihy z rôznorodou tematikou pre žiakov, ale i učiteľov, ako aj zaujímavé prednášky i dramatické scénky zo slovenských dejín k významným výročiam. Rok 2018 je na to ideálny, keďže nás čakajú minimálne výročia: –100 rokov od oslobodenia Slovenska od Rakúsko - Uhorska, vzniku Česko-Slovenska, ale aj 160 rokov od Slovenskej revolúcie 1848/1949.

Ustanovizeň sa tým chce zapojiť do výchovno-vzdelávacieho procesu a zároveň propagovať aj menej známe slovenské osobnosti, ktoré boli aktívne v rámci národno-emancipačných snáh Slovákov, čo by prispelo k pozitívnemu formovaniu slovenskej mládeže a atraktívnou formou priblížilo národnú ideu... v Roku slovenskej štátnosti primárne pôjde práve o osobnosti a udalosti takzvaných osmičkových rokov.

Text a foto: IÚ MS

JARNÉ ZVYKY VO VAŽCI

VÝSTAVA ROK NA DEDINE OTVÁRANIE STUDNIČIEK

V prekrásnej podtatranskej dedinke Važec sa konali tradičné obecné slávnosti Jar vo Važci – Otváranie studničiek, ktoré organizuje Obec Važec a MO MS Važec. A tak ako už tradične slávnosti sa začali otvorením výstavy Rok na Dedine insitnej maliarky z Padiny neďaleko Kovačice Anny Kotvašovej a Rapotanky od Jána Hálu, samozrejme v Dome Jána Hálu. Sprievodné slovo patrilo predsedníčke MO MS Margite Hybenovej a riaditeľke Liptovskej galérie P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši. A spev žien z Važca bol úžasný. Nasledoval Chorovod Omilienci, ktorý je unikátnym jarným

zvykom obce Važec. Je to starodávny obrad súvisiaci s vítaním a oslavou jari. Oslava zbližovania a ľudskej vzájomnosti, slávnosť vyjadrená v pestrosti krojov, spevov, tancov či zvyklostí. Sprievod pripomína podkovu. Ženy spievajú pieseň „Omilienci chodia, za ruky sa vodia, grajciare skvadajú, o mňa nič nedbajú". Po sprievode nasledoval program, ktorý si pripravili na pódiu pod dreveným prístreškom ozdobeným vetvičkami a stužkami. Program otvorila Margita Hybenová a všetkých prítomných privítala. Slovo odovzdala aj pánovi starostovi Ing. Milanovi Lištiakovi a podpredsedovi Matice slovenskej a zároveň aj riaditeľovi Domu Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši Bc. Marekovi Nemcovi. A keďže to bola

slávnosť otvárania studničiek, pani Hybenová ju otvorila tradičným veršom, namočila prútik do symbolickej drevenej studničky a pofŕkala vodou ľudí okolo, aby boli zdraví. Program bol nádherný. Na pódiu sa predstavili deti z DFS Podkrivánček a DFS Majerán z Liptovkého Hrádku, svoje umenie nám predviedol FZ Stráne. Gemer zastupovala FSk Genšenky s jarným zvykom vyháňania dobytka na pašu a Ľudová hudba Mariána Molnára Drienka. Program bol plný histórie. Histórie tej našej, slovenskej – spod Tatier alebo z Gemera. Záver už tradične patrí piesni Kopala studienku, ktorú si zaspievali všetci účinkujúci a aj diváci. Ďakujeme za krásne prežitý deň radosti a pokoja.

Tatiana Tomková

MO MS STROPKOV OSLAVOVAL

50 ROKOV PODDUKLIANSKEJ MATICE

Na jar pamätného roku **1968** sa v rámci dubčekovského celospoločenského obrodenia prebudila z dvadsaťročného spánku aj Matica slovenská. Po celom Slovensku, ba dokonca Česko-Slovensku, spontánne vznikali kluby priateľov Matice slovenskej a matičné hnutie sa rozširovalo nebývalým tempom. Slovenský národ si žiadal, aby jeho najstaršia a najznámejšia národná ustanovizeň začala aktívne vykonávať svoju činnosť.

Nebolo to inak ani v poddukliánskom regióne, teda v kraji, kde dovtedy Matica vôbec neexistovala, resp. jej krátke a nevýznamné pôsobenie počas vojnových rokov bolo prakticky zanedbateľné. Jej úlohu čiastočne suplovala Slovenská liga, Živena a iné spolky. V tom búrlivom období však obyvatelia poddukliánskeho regiónu a najmä bývalého stropkovského okresu prejavili svoje slovenské zmýšľanie a spontánne založili klub priateľov Matice slovenskej v Stropkove. Vo veľmi krátkom čase začali aj v okolitých dedinách vznikať podobné kluby, čiže predchodcovia dnešných miestnych odborov MS. Národné hnutie aktivizovalo prakticky celý poddukliánsky región – Mestisko, Ladomírovú, Svidník, Duplín, Tisinec, Breznicu, Miňovce, Nižnú Olšavu, Turany nad Ondavou, Baňu, Giraltovce a ďalšie obce a mestá.

Od tých čias uplynulo presne päťdesiat rokov a toto okrúhle výročie sa rozhodli stropkovskí matičiari v zastúpení celého regiónu pripomenúť si veľkolepými oslavami nedeľu 27. mája 2018. Tie sa začali slávnostnou svätou omšou v rímskokatolíckej diecéznej svätyni najsv. Tela Pána v Stropkove, kde dekan vsdp. Mgr. Peter Kyšeľa privítal vzácnych hostí – predsedu MS JUDr. Mariána Gešpera, tajomníka MS ThLic. Viliama Komoru, PhD., riaditeľov DMS zo Sniny (Ing. Jozef Makariv) a z Prešova (Mgr. Sláva Jurková), ako aj členku Dozorného výboru MS Máriu Murdzíkovú a veľmi dojímavo kázal o úlohe matičného hnutia a jeho zjednocovacom prvku v slovenskom národe.

Popoludní otvorili členovia Výtvarného klubu pri MOMS Stropkov výstavu svojich umeleckých diel. Výstavu aj následný galaprogram zastrešilo svojimi elegantnými priestormi Mestské kultúrne stredisko v Stropkove.

V úvode galaprogramu po tradičných hymnických piesňach a básnickom recitáli študentov stropkovského gymnázia Norberta Čabalu a Sofie Klebanovej vyčerpávajúco zrekapitulovał predseda MOMS Stropkov Ing. Slavomír Cichý celú päťdesiatročnicu matičného hnutia v Stropkove a vlastne v celom poddukliánskom regióne. Hovoril o veľkých nádejach roku 1968 aj o tom, ako dopadli matičiari v tvrdých rokoch „normalizácie". Prešiel cez obnovenie Matice v rokoch deväťdesiatych aj cez jej rozvoj v prvých dvoch desaťročiach nového tisícročia. Vyzdvihol výšiny aj pády, ktoré Maticu a jej členov postihli. Po ňom vystúpil primátor mesta Stropkov JUDr. Ondrej Brendza, ktorého mimoriadne inšpirujúci príhovor ocenili všetci prítomní oduševneným potleskom. Na nich nadviazal svojím povzbudzujúcim príhovorom predseda MS JUDr. Marián Gešper, ktorý upozornil na to, že je nevyhnutné sformovať novú národno-politickú a spoločensko-vedeckú elitu slovenského národa. V tomto zmysle Matica slovenská spustila projekt systematickej spolupráce so školami a knižnicami s cieľom národne podchytiť

slovenskú mládež. Súčasne vyzval prítomných, ako aj predstaviteľov štátnej správy a samosprávy na celkovú podporu národnej činnosti v oblasti kultúry. Doba sa ukázala rovnako rozporuplná ako tie minulé. Slovenský národ si nemôže dovoliť podceniť otázku novej nastupujúcej slovenskej inteligencie. Varovaním je v súčasnosti slabá vedomosť študentov v oblasti historických a iných národných reálií.

V rámci galaprogramu boli udelené pamätné listy všetkým matičiarom, ktorí prejavili svojho národného ducha ešte roku 1968 a napriek veľkému utrpeniu nezradili Maticu ani v rokoch „normalizácie". Celkovo bolo ocenených štrnásť osôb, ktoré si prevzali pamätné listy a hodnotné dary.

Kultúrnou časťou galaprogramu bolo vystúpenie miešaného speváckeho zboru Karmel, ktorý kedysi začínal ako matičný spevokol pri MO MS Stropkov, folklórnych súborov Olšavan pri MO MS Vyšná Olšava a Stropkovčan pri MO MS Stropkov, ako aj folklórnej skupiny Stropkovjani a ďalších folklórnych telies, ktoré predviedli zvyky a tradície z celého poddukliánskeho a hornozemplínskeho regiónu.

Záverečnou časťou osláv bola slávnostná recepcia v spoločenskej sále mestského kultúrneho strediska, počas ktorej predseda MO MS Stropkov pripil v rámci slávnostného prípitku na ďalších 50 rokov úspešnej činnosti MS v poddukliánskom regióne.

Lukáš Kaščák

HVIEZDOSLAVOV KUBÍN – 64. ROČNÍK

LUČENEC 10. A 11. APRÍL 2018

Simona Šimová

V Dome Matice slovenskej v Lučenci ožil svet príbehov a ich hlavných hrdinov zo slovenských kníh. Aj tento rok sa tu 10. a 11. apríla 2018 konala regionálna súťaž v umeleckom prednese poézie a prózy Hviezdoslavov Kubín. Riaditeľka Domu MS Simona Šimová a riaditeľka Novohradského osvetového strediska Mária Ambrušová privítali prítomných, súťažiacim zaželali veľa šťastia a predstavili odbornú porotu. Množstvo detí a mládeže zo základných, stredných škôl a gymnázií potešilo porotu aj organizátorov podujatia. Podľa veku boli súťažiaci rozdelení do štyroch kategórií. Deti, víťazi obvodných kôl, predviedli svoj talent a umenie prednesu odbornej porote pozostávajúcej z predsedu Ľubomíra Šárika a členov Arpáda Szabóa a Dušana Krnáča, ktorého na druhý deň vystriedala porotkyňa Jarmila Sivákoová. Súťažiaci zaviedli porotu aj poslucháčov svojím prednesom do veselých, vážnych či zaľúbených príbehov v slovenských dielach. Novinkou bolo tento rok udeľovanie zlatého, strieborného a bronzového pásma, pričom v každom zlatom pásme vybrala porota troch najlepších recitátorov z každej kategórie. Víťazi automaticky získali postup na Sládkovičovu Radvaň. O tom, že aj tento rok súťažilo množstvo šikovných a nadaných detí, svedčí aj fakt, že porota neudelila nikomu z prítomných súťažiacich bronzové pásmo. Všetci dostali diplom z rúk predsedu odbornej poroty a víťazi prvých troch miest v zlatom pásme aj knihu od riaditeľky Domu Matice slovenskej. Na záver sa riaditeľka Domu MS a riaditeľka NOS súťažiacim poďakovali za účasť, do krajského kola popriali postupujúcim veľa šťastia, málo trémy a tiež poukázali na dôležitosť toho, aby sa pedagógovia venovali deťom a ich príprave aj naďalej.

ECHO HELIGÓNKY

OBEC VALČA 2018

Organizátori 6. ročníka, ktorý sa uskutočnil dňa 5. mája 2018, Obec Valča, MO Matice slovenskej vo Valči, Hudobný odbor Matice slovenskej v Martine a Turčianske kultúrne stredisko v Martine v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja pozvali tento rok zväčša takých heligonkárov, ktorí sa predstavili vo Valči prvýkrát. Boli tu heligonkári z regiónov Kysúc, Terchovej, Považia, od Bratislavy, Liptova, Oravy a Turca.

Tohoročné podujatie bolo tematicky zamerané všeobecne na vodstvo – na piesne o riekach, prameňoch, studniach, rybníkoch a rybárstve. Tomu bola primerane upravená výzdoba pódia, ako aj väčšina piesní v podaní účinkujúcich. Návštevníkov zvlášť zaujali vystúpenia skupín Heligonkári spod Kľaku z Rajeckej Lesnej, Bystrická kasňa zo Starej Bystrice, Ľudová hudba Jasmínky Vallovej z Terchovej, ale aj ostatní jednotlivci prispeli k vynikajúcej atmosfére a nálade. Po spoločnom záverečnom vystúpení účinkujúcich si všetci popriali opätovné stretnutie v ďalšom roku.

Ján Lučan

MÁJOVÉ STRETNUTIE

MATIČNEJ MLÁDEŽE 11. ROČNÍK

K zvykom, ktoré sa v mnohých obciach dodržiavajú dodnes, patrí stavanie májov, praktizované v noci z 30. apríla na 1. mája. Oddávna sa verilo, že posledné aprílové a prvé májové hodiny sa prebúdzajú živly: zem, oheň, voda a vzduch. Slávenie sviatku 1. mája siaha hlboko do pradávnej minulosti ľudstva.

Tradične (jedenástykrát) 30. apríla mladí matičiari z **OMM Hencovce** na rozhraní chotárov obcí Hencovce a Vranovské Dlhé zorganizovali stretnutie matičiarov pri tradičnej prvomájovej vatre. Každoročne si uchovávajú túto tradíciu, ktorá je vzdialeným odkazom na cyklus ročných období a na prastaré slovanské tradície, čo sa zachovali do súčasnosti. Treba ich uchovať pre budúcu mladú generáciu. Je to miesto so silnou historickou tradíciou. Zišli sa tu nielen matičiari, ale aj široká verejnosť. Program začal o 17. hodine. V spolupráci s OP MS Vranov nad Topľou po zapálení tradičnej vatry samotným predsedom OMM Adamom Gešperom nasledovala beseda k pohnutým regionálnym dejinám vranovského regiónu s odkazom aj na širšie celoslovenské historické súvislosti. Išlo aj o propagáciu matičnej myšlienky medzi verejnosťou, a to predovšetkým medzi mládežou. Nechýbali ani zástupcovia MO MS Hencovce, OMM vo Vranove n. T., MO MS z Kamennej Poruby, zo Závadky, Strážskeho a iných obcí. Popri besede bola príležitosť pri matičnej vatre poopekať klobásu či slaninku. Nechýbalo vystúpenie umeleckých telies, ktoré vytvárali svojím spevom a hudbou dobrú náladu počas celej akcie. Svojim vystúpením zaujali aj hencovskí divadelníci, ktorí zahrali scénku z obdobia 2. sv. vojny. Tento projekt sa uskutočnil s finančnou podporou Matice slovenskej.

Mgr. Jana Smoligová

NA RATKE SA ROKOVALO

AJ KRÁSNE ZABÁVALO

Matičiari z Fiľakova a okolitých obcí si sobotu 10. februára pripomenuli ľudové tradície rozlúčky zo zimou kultúrnym programom pod názvom Pochovávanie basy. Členovia Dfs Jánošík z Fiľakova, ktorý sa zamaskovali do množstva postáv z terajšieho života, predviedli „bursovanie“

po domoch za sprievodu známych heligonkárov z okolia Detvy. Tento sprievod predchádzal pracovnému stretnutiu predstaviteľov tunajších samospráv, zástupcov miestneho odboru MS vo Fiľakove a MS v Lučenci s delegátmi z Ústredia MS v Martine, ktorú viedol nový predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper. Stretnutie sa konalo na podnet starostov obcí z okolia a zúčastnil sa na ňom aj fiľakovský primátor Mgr. Attila Agócs, hostiteľ ratčiansky starosta Ing. Milan Spodniak...

Všetci vyššie spomínaní aj desiatky matičiarov a súboristov očakávali od stretnutia dôležité vyriešenie situácie V Dome Matice slovenskej vo Fiľakove a jej ďalšieho fungovania. Predseda MS Marián Gešper sa vo svojom vyhlásení pre všetkých účastníkov pracovnej porady a hlavne pre matičiarov vyjadril, že v ich záujme je určite zabezpečiť aj naďalej fungovanie matičných stánkov tak vo Fiľakove, ako

aj v Lučenci a momentálne je poverená vedením oboch matičných domov pracovníčka DMS v Lučenci Ing. Simona Šimová.

Napriek týmto nepriaznivým skutočnostiam si plná sála v kultúrnom dome užila krásny fašiangový program v podaní detí z DFS Jánošík a žiakov zo ZŠ Š. Kohúriho z Fiľakova. *M. Podhorová*

VZDALI ÚCTU HRDINOM MALEJ VOJNY

MICHALOVCE A PAVLOVCE NAD UHOM

V tomto roku je nemálo dôvodov a príležitostí pripomínať si významné výročia, udalosti a medzníky našej histórie. Uplynie stosedemdesiat rokov od Slovenského povstania rokov 1848/1949, pripomenieme si storočnicu vzniku Česko–Slovenska, osemdesiat rokov od vyhlásenia slovenskej autonómie 1938, nezabúdame na február 1948. Fatálne osmičkové roky premosťuje aj osemdesiat rokov od Viedenskej arbitráže a začiatku ozbrojených útokov horthyovských polovojenských oddielov na slovenské a podkarpatské pohraničie. Aj keď si verejnosť spája Malú vojnu s marcom a aprílom 1939, v skutočnosti sa začala už v októbri 1938.

Dlho by sme vyratúvali krvavé prepady, pohraničné provokácie aj konkrétne ozbrojené ataky z tohto obdobia. Spomeňme iba niektoré. Pri Rimavskej Seči v októbri 1938 maďarské jednotky uskutočnili nevyprovokovaný prepad slovenskej

hranice. O pár dní neskôr regulárne maďarské pohraničné vojská zaútočili na most pri Štúrove. Boje prepukli aj v okolí Ladomírovej pri Snine. Ozbrojené akcie sa stupňovali. Pribúdali excesy horthyovcov v slovenských obciach v okolí Košíc a Michaloviec. Ten najväčší sa odohral 19. decembra 1938, keď vyše tristo plne vyzbrojených príslušníkov maďarského regulárneho vojska obsadilo Slanec a zaútočilo aj na ďalšie dediny pri Trebišove.

ZÁKERNÝ POSTUP

Maďarsko bez vyhlásenia vojny zaútočilo 15. marca 1939 na Podkarpatskú Rus, ktorá v ten istý deň v meste Chust vyhlásila pod názvom Karpatská Ukrajina nezávislosť. Napriek odporu česko-slovenskej divízie generála Leva Prchalu, odrezanej od zvyšku republiky, ktorá vlastne už neexistovala, do troch dní Podkarpatská Rus padla. Vzápätí po preskupení síl maďarský VIII. armádny zbor strategicky obišiel obranu južných hraníc Slovenska a po koordinácii s poľskou vládou 23. marca 1939 prekvapujúco zaútočil na mladý štát cez nové východné hranice... Obranou bol poverený jeden z mála dôstojníkov slovenskej národnosti podplukovník Augustín Malár.

Práve tieto udalosti si Matica slovenská pripomenula mnohovrstvovým podujatím v Michalovciach a Pavlovciach nad Uhom 20. a 21. apríla tohto roka. Podujatie sa uskutočnilo na výročie narodenia jedného z hrdinov Malej vojny poddôstojníka Štefana Butku, ktorý sa narodil 20. apríla 1914 práve v Pavlovciach nad Uhom. Podujatie sa začalo prednáškami pre stredné školy v Michalovciach 20. apríla 2018. Hlavný program pokračoval 21. apríla 2018 v Pavlovciach n. U., a to položením vencov na miestnom cintoríne, kde je nielen hrob poddôstojníka Štefana Butku, ale aj náhrobky umučeného národovca Jána Mattu a bojového pilota Gustáva Pažického.

PADLÝM A UMUČENÝM

S príhovormi na pietnej spomienkovej slávnosti vystúpili predseda MS Marián Gešper a za obec Pavlovce n. U. Milan Zolota. Podujatie pokračovalo modlitbami a svätou omšou v rímskokatolíckom Chráme sv. Jána Krstiteľa za Slovákov, ktorí padli pri obrane slovenskej vlasti alebo boli umučení, ako aj za tých, ktorí sa na Malej vojne zúčastnili, ale nedožili sa konca druhej svetovej vojny, a to bez ohľadu na to, či bojovali v česko-slovenských, alebo slovenských uniformách.

V sále obecného úradu potom pokračoval pripravený program, ktorý uviedla prednáška Pavla Mičianika o udalostiach roka 1938 a ich širších súvislostiach. Po referáte historika vystúpil cirkevný zbor Sokoly a dychová hudba s vojenskými pochodmi. Verejnosť zaujalo aj divadelné predstavenie Hrdinovia Malej vojny umeleckého kolektívu mladých matičiarov, v ktorom excelovali Peter Schvantner a Peter Čeledinský. Memoriálne stretnutie

vyvrcholilo odhalením pamätníka hrdinovi Malej vojny Štefanovi Butkovi v centre jeho rodnej obce. Vyhotovenie tabule a pamätník zabezpečila Matica slovenská, inštaláciu a osadenie realizoval obecný úrad. Pre verejnosť sa na záver akcie v blízkom parku uskutočnila vojenská rekonštrukcia udalostí, v ktorej účinkovali členovia Klubu vojenskej histórie Trnavská posádka. *Text a foto: IUMS*

STAVANIE MÁJA V KOMARANOCH

TOHTO ROKU V NOVOM ŠATE

Po minulé roky bolo u nás v obci Komárany zvykom, že sme sa občania stretli v parčíku pri kostole, no tohto roku sme stavaniu mája dali „nový šat" a realizovali sme ho v spolupráci s matičiarmi. Pri tejto príležitosti prijal naše pozvanie aj predseda Matice slovenskej Marián Gešper.

Po úvodnom slove starostky obce, vystúpili s roztomilým programom deti z miestnej materskej školy. Posledný veršík ich novej pesničky znel:

„ Chceme behať, chceme skákať. Veď nám pofúkate rany... Chceme behať, chceme skákať . Milujeme Komárany!"

Následne vystúpila LIPKA, naša Komáranská ľudová spevácka skupina, ktorá je pre nás už neodmysliteľným folklórnym prvkom pri takýchto akciách. Opäť obohatili svoj repertoár – tentokrát aktuálne k tradíciám aj k našej nádhernej obci a vlasti. Zúčastnených zaujal svojím príhovorom aj pán Gešper, ktorý okrem iného spomenul niekoľko zaujímavých a významných historických momentov týkajúcich sa priamo našej obce, a to starého slovanského osídlenia obce už v dávnych dobách a účasť Komárančanov vo Východoslovenskom roľníckom povstaní roku 1831.

Stavanie mája symbolizuje predovšetkým vyjadrenie radosti z toho, že prichádza jar a symbolizuje víťazstvo nad zimou, dokonca víťazstvo dobra nad zlom... Je to vlastne oslava života, ale aj prírody. No a keď sa oslavuje – nemal by chýbať spev, tanec a ani pohostenie. Pripravili sme chlieb s masťou a cibuľou, domáce koláče a veľkým prekvapením (nielen pre pána predsedu) bola torta s erbom obce a znakom Matice slovenskej. Zlatým klincom programu bol presun ozdobeného mája na voze ťahanom koňmi... Koníky

bez problémov odviezli máj, LIPKU aj niekoľko nadšených detí k miestnemu parčíku, kde sme následne máj postavili a ešte sa trochu pohostili a zaspievali si... Aj „nebo nám bolo naklonené" nádherným počasím a preto veríme, že každý, kto prišiel, neoľutoval. Veľmi dôležité je, že väčšinu účastníkov podujatia tvorili práve mladé slovenské rodiny s deťmi, ktorých v posledných troch rokoch oproti minulej dobe zásadne pribudlo, čo je veľké pozitívum do budúcnosti. Veď naše deti sú zárukou, že Slováci na Zemplín patria.

Na záver členovia LIPKY so starostkou obce Janou Kráľovou pozvali predsedu Matice slovenskej do priestorov pri obecnom úrade, aby mu ukázali, kde sa stretávajú pri nacvičovaní spevu a kde pripravujú svoje vystúpenia. Diskutovalo sa aj o spoločných plánoch do budúcnosti v prospech obce Komárany, o spoločných aktivitách, ktorými budeme zachovávať kultúrne dedičstvo, zveľaďovať obec a dôstojným spôsobom pripomínať dôležité historické udalosti.

Jana Kráľová

NAŠE TALENTY 2018

PREHLIADKA UMELECKEJ TVORIVOSTI ŽIAKOV V ŽILINE

Piatok 18. mája 2018 sa v Bábkovom divadle v Žiline už po deviatykrát uskutočnila prehliadka školskej a mimoškolskej umeleckej tvorivosti žiakov základných škôl Naše talenty 2018.

Na úvod privítali účinkujúcich, ich učiteľov aj hostí riaditeľka DMS v Žiline pani Ing. Katarína Kalánková a predseda MO MS v Žiline pán Ing. Stanislav Kučera.

Potom sa už sála rozozvučala tónmi ľudových piesní z východného Slovenska a javisko zaplnili žiaci ZŠ na Školskej ulici v Žiline a zatancovali rezký Východniarsky čardáš, ktorý s nimi nacvičil ich vedúci pán Štefan Mucha.

Po nich uviedli svoje divadelné predstavenie Perníková chalúpka žiaci ZUŠ z Kysuckého Lieskovca, na ktorom predstavili svoju prácu žiaci všetkých umeleckých odborov: divadelného, hudobného, speváckeho i výtvarného.

Žiaci 3. ročníka zo ZŠ na Karpatskej ulici v Žiline si pripravili tanečno-spevácke pásmo Hraj že mi, muzička, ktoré s nimi nacvičili pani vychovávateľky

Katarína Mališová a Miroslava Šoltészová. V pásme si na konci chlapci veselo zaspievali a zatancovali na pieseň Hej, sokoly.

Ďalším rozprávkovým príbehom Koza odratá a jež sa predstavili žiaci 4. B triedy zo ZŠ vo Varíne, ktorý s nimi nacvičila pani učiteľka Mgr. Anna Synáková. Vo výbornom divadelno-speváckom podaní nám pripomenuli dôležitosť vzájomnej pomoci a pravdivosti.

Žiačky druhého stupňa zo ZŠ v Turzovke pod vedením pani učiteľky PhDr. Evy Dodekovej a pani Danice Janišovej porozprávali vo svojej dramatizácii spojenej s bábkoherným prejavom o Životnej ceste Milana Rastislava Štefánika a pripomenuli nám tak 100. výročie vzniku prvej Československej republiky, ku ktorému táto vynikajúca osobnosť prispela nemalým dielom.

Žiaci ZŠ v Kolároviciach, členovia DFS Kolárik, ktorý vedie pani Elena Schmutzová M. A., vo svojom tanečno-speváckom pásme Bol on v meste Žiline zaviedli divákov do okolia Terchovej.

Na záver sa predstavil školský orchester ZUŠ Ferka Špániho zo Žiliny, ktorý vedie pani Mgr. Anna Brezániová, a so svojimi spevákmi uviedol zhudobnenú báseň Milana Rúfusa Zlatá muzika a piesne známeho slovenského hudobného skladateľa Mikuláša Schneidera-Trnavského Večerná modlitba a Drotárik.

Svoj talent účinkujúci predviedli na javisku. Bez tých, ktorí s nimi tieto krásne vystúpenia nacvičili, by to nebolo možné. Organizátori sa im za prácu poďakovali na záver prehliadky kvetmi a krásnymi ďakovnými diplomami a účinkujúcim žiakom malými vecnými cenami. Prehliadku zaznamenávali aj dve médiá: TV Raj a TV Matica.

Na konci sa so všetkými rozlúčila moderátorka prehliadky pani Elena Schmutzová.

Ing. K. Kalanková

22. JUBILEJNÝ ROČNÍK

CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE V TRNAVE

Tohtoročná súťaž mala prívlastok 22. jubilejný ročník. Máme v živej pamäti, ako sme chystali zborník k 10. výročiu súťaže O CENU SLOVENSKÉHO UČENÉHO TOVARIŠSTVA, lebo roku 2008 sme si pripomínali aj 20. výročie vzniku Literárneho klubu BERNOLÁK (LKB) ako hlavného vyhlasovateľa a gestora súťaže. To znamená, že Literárny klub Bernolák má svoje 30. výročie!

Tak ako každoročne súťažný poriadok bol uverejnený v septembri 2017, aj v januári 2018 v dvojtýždenníku KULTÚRA, v SNN, niekedy v mestskom periodiku Novinky z radnice (NzR), na webovej stránke MO MS Trnava, ako aj na facebooku.

V tomto roku poslalo svoje práce 110 autorov z celého Slovenska, ba aj autori z Čiech, Poľska a Švajčiarska. Záslužnú prácu na poli výchovy mládeže k poézii a próze vykonávajú pedagógovia. Boli z týchto škôl: Gymnázium Janka Kráľa, Ul. SNP 3, Zlaté Moravce, Obchodná akadémia, Kapušianska 2, Michalovce, ZŠ Povýšenia Sv. Kríža, Smreková 38, Smižany, ZŠ Komenského 307/22, Svidník, ZŠ, Za vodou 14, Stará Ľubovňa, ZUŠ J. Melkoviča, Stará Ľubovňa, Gymnázium, Štúrova 23, Turzovka, ZŠ s MŠ Školská 1575, Hriňová, Katolícke gymnázium Š. Moysesa, Hurbanova 9, B. Bystrica a Gymnázium, Ul. 17. novembra 1180, Topoľčany. Vďaka nim nám vyrastajú schopní a talentovaní autori.

Odborná porota pracovala v zložení PhDr. Ján Gallik, PhD., PhDr. Jozef Brunclík, PhD., z UKF Nitra a Mgr. Eva Jarábková z Trnavy. Podľa propozícií porota okrem mimoriadnych ocenení hodnotila práce v 1., 2. a 3. kategórii v poézii a v 1. 2. a 3. kategórii v próze takto:

MIMORIADNE OCENENIA

LAUREÁT SÚŤAŽE

CENA PREDSEDU TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

JOZEF TOMÁŠIK-PRITRNAVSKÝ (Bratislava)

CENA PRIMÁTORA MESTA TRNAVA

PETRA POLNIŠEROVÁ (Nová Baňa)

CENA PREDSEDU MATICE SLOVENSKEJ

MAREK SOPKO (Nitra)

CENA LITERÁRNEHO KLUBU BERNOLÁK TRNAVA

ELIŠKA KOHLÍČKOVÁ (Příbram)

(Krátené) PhDr. Adriena Horváthová

KULTÚRNE UMELECKÉ SLÁVNOSTI

V KOŠICIACH MAJÚ PRVÝCH VÍŤAZOV

Nultý ročník Kultúrnych umeleckých slávností v staromestskej radnici v Košiciach sa koncom februára niesol v znamení folklóru, divadla i tanca. Možnosť prezentovať sa pod záštitou Matice slovenskej dostali hudobné aj dramatické kolektívy, a to dokonca v rámci jej hlavných aktivít roku 2018.

Na príprave zaujímavého a rôznorodého programu spolupracoval Mestský úrad Košice - Staré mesto a OZ KošAb. Do súťažnej prezentácie sa napokon zapojilo jedenásť telies.

Porota, v ktorej nechýbala Katarína Strojná, známa moderátorka tanečnej, speváckej a zvykoslovnej relácie Kapura, dôsledne hodnotila výkony súťažiacich.

Povedala: „Všetkým účinkujúcim chcem vyjadriť veľkú vďaku za to, že prezentovaním svojich talentov sprítomnili tradície a kultúru našich predkov.“ Zároveň ich povzbudila k radosti z prezentovania krásy umenia, ktorá by mala prevážiť nad súťaživosťou. Košické publikum si pozrelo vystúpenia Prešovských heligonkárov z Prešova, Živeny z Moldavy nad Bodvou, folklórnej skupiny mužov a žien Studzenka z Plechotíc, Konvalinky z Košíc, Matičiarok z Košíc, Ozveny z Čane, Sociálneho divadielka Hopi hope z Košíc, Šťastnej ženy z Košíc, ako aj sólo vystúpenie pána Halapina z Plechotíc. Nesúťažne sa predstavil svojou krásnou hrou na fujare pán Tomko z Plechotíc. „Vystúpenia boli naozaj nádherné a radosť z tohto kultúrneho podujatia bola v publiku zjavná. Porota mala neľahkú úlohu zhodnotiť a vybrať iba troch, no nakoniec sa im predsa len podarilo rozhodnúť sa. Divadielko Hopi hope, ktorého účinkujúci boli prevažne chlapci s Downovým syndrómom na čele so svojím ergoterapeutom pánom Joskóm, dostalo špeciálnu cenu poroty.“ Tretiu priečku získali Prešovskí heligonkári, na druhom mieste sa umiestnili muži z folklórnej skupiny Studzenka a absolútnym víťazom nultého ročníka sa stala folklórna skupina Živena.

Aj vďaka tomuto podujatiu ožila kultúra a folklór Abova, Zemplína a Šariša. Kultúrne umelecké slávnosti v Košiciach mali pozitívny ohlas verejnosti, ktorá sa teší na ich pokračovanie.

ThLic. Martina Hockicková
Foto: Mgr. Katarína Strojná

ROZPRÁVKOVÝ KOLOVRÁTOK

V ŽILINE UŽ 13. ROK

Podnecovanie úcty ku kultúrnym a národným hodnotám je jedným z hlavných cieľov výchovy a vzdelávania. Práve na zachovanie regionálnych zvykov a tradícií našich predkov je zameraný projekt regionálnej výchovy v materských školách KOLOVRÁTOK. V tomto roku projekt Kolovrátok oslavuje svoje okrúhle jubileum – 15. výročie. V priebehu pätnástich rokov sa do projektu regionálnej výchovy zapojilo množstvo nadšených a obetavých pani učiteliek materských škôl regiónu Žilina, pomáhali mnohí priaznivci slovenskej ľudovej kultúry, externé inštitúcie, no najmä rodičia účinkujúcich detí. Pódiové vystúpenia detí materských škôl v projekte KOLOVRÁTOK (ďalej MŠ) sa zúčastnilo veľa lektorov, hostí aj návštevníkov.

V súčasnosti spolupracujú v projekte Kolovrátok pod vedením PaedDr. Renáty Balkovej vidiecke i mestské materské školy. Pani učiteľky týchto

materských škôl k 15. výročiu pripravili spolu s deťmi pódiové vystúpenia na tému slovenské ľudové rozprávky, ktoré obohatili o piesne, hry či rečňovanky. 20. apríla 2018 sa potom všetci účinkujúci stretli vyobliekaní do krásnych ľudových krojov v Aule Gymnázia sv. Františka z Assisi v Žiline a spoločne roztočili ROZPRÁVKOVÝ KOLOVRÁTOK. Deti – moderátori z MŠ Jarná – v úvodnom rozhovore so Starou mamou predstavili jednotlivé rozprávky, ktoré potom zahrali a zaspievali kamaráti z materských škôl z regiónu Žilina. O hrášku a rozprávku o Jankovi Hraškovi nám zaspievali, zahrali a zatancovali deti z MŠ Rajecká Lesná. Citlivo uplatnili humorné situácie; napríklad premenu Janka Hraška na veľkého chlapa. MŠ Lietavská Svinná sa predstavila zaujímavo spracovanou rozprávkou Kozliatka s využitím motívov detských ľudových piesní a vlastnej tvorby. Vyčítankami a ľudovými hrami o zvieratkách v porubskom nárečí uviedli deti z Kamennej Poruby rozprávku Kubov zajac. V rozprávke o Jankovi a Marienke, v ktorej nechýbala ani ježibaba či voňavé medovníčky, sa predstavili deti z MŠ Zádubnie. Rozprávku O sliepočke a kohútikovi predviedli deti z MŠ Brezany. Za sliepočkou a kohútikom poslušne v podrepe cupkali kuriatka, ktoré ohrozoval jastrab. Zábavnými prekáračkami chlapcov s dievčatami a tancom s valaškami zaujali obecenstvo deti z MŠ Suvorovova. Pozorne sme počúvali aj ďalšiu rozprávku v trnovskom nárečí Aký bol ježko. Sledovaním hier z tejto rozprávky nás zabavili skákajúce žabky z MŠ Trnové. Deti z MŠ Turie nám predviedli tanček s hrnčekom i vareškovú vyčítanku v rozprávke O divotvornom hrnčíčku. Potom nasledovali bonusové premiérové vystúpenia dvoch mestských MŠ. MŠ Hôrky nám priblížila atmosféru aktuálnej slnečnej jari v programe o Jarných hrách na lúkach. Deti z MŠ, Nám. Borodáča 6 zabavili a rozosmiali divákov ľudovou rozprávkou O kozliatkach. Programom ROZPRÁVKOVÉHO KOLOVRÁTKA sprevádzala účinkujúcich hrou na akordeóne pani učiteľka Ľubica Kučerová z MŠ Strečno. V závere vystúpil hosť DFS Cipovička pod vedením Bc. Janky Alexandry Veselej a svojím vystúpením si získal veľkých aj malých divákov.

Ďakujeme všetkým za kultúrne, hodnotné a inšpiratívne pódiové vystúpenia, ktoré sú prezentáciou predprimárneho vzdelávania, ako aj profilácie jednotlivých materských škôl regiónu Žilina. Ďakujeme pedagógom zúčastnených materských škôl, ktorí odborne spracovali a pripravili slovenské ľudové rozprávky na pódiové vystúpenie: PaedDr. Renáta Balková, Ľubica Betinská, Jana Kašubová, Jarmila Kasáková, Mgr. Andrea Hrtánková, Vincencia Dietrichová, Mgr. Jozefína Záňová, Mgr. Denisa Kurňavová, Mgr. Jana Streličková, Zdenka Martoníková, Lujza Badurová, Ing. Ingrid Rašková, Mgr. Miriam Ďurneková, Dana Magočová, Perla Boldová, Petra Afanasová, Bc. Zuzana Chládeková, Mgr. Marta Pobehová. Plynulý priebeh organizačne zabezpečovali pani učiteľky: Martina Berníková, Katarína Polková, Dana Sárköziová, Viera Mrmusová, Ivana Kucháriková. Poďakovanie patrí aj organizátorom projektu KOLOVRÁTOK, ktorými sú: Spoločnosť pre predškolskú výchovu – región Žilina a Dom Matice slovenskej. Ďakujeme primátorovi mesta Ing. Igorovi Chomovi za finančnú podporu projektu. Ďakujeme ŽSK, Únii žien, Spolku Živena, vydavateľstvu Artis Omnis, Yes Chips, Gymnáziu sv. Františka z Assisi, študentkám Petronele Balkovej a Alexandre Veselej z Pedagogickej a sociálnej akadémie v Turčianskych Tepliciach, ako aj ďalším obetavým priaznivcom tohto projektu. Mediálne projekt KOLOVRÁTOK podporili: odborno-metodický časopis Predškolská výchova, Mesto Žilina, Žilinský Večerník, www.jankohrasko.sk.

Mgr. Marta Pobehová
PaedDr. Renáta Balková

NEZVYČAJNÉ 99. VÝROČIE

ÚMRTIA M. R. ŠTEFÁNIKA SI PRIPOMENULI ŠTUDENTI V SEČOVCIACH

Deň 4. máj 1919 je dňom smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Študenti, ktorí sú členovia Matice slovenskej v odbore mladých matičiarov, sa rozhodli pripomenúť si toto výročie netradične – prednáškou v podaní zaujímavej osobnosti. Využili svoje kontakty a pozvali pri tejto príležitosti na Gymnázium v Sečovciach na Kollárovej ulici predsedu Matice slovenskej JUDr. Mariána Gešpera, ktorého poznali ako predsedu Mladej Matice spred roka 2016. Počas prednášky priniesol nové zaujímavé poznatky o Milanovi Rastislavovi Štefánikovi a o vzniku prvej Česko-

Slovenskej republiky. Bohatý bol aj fotografický materiál a krátke videá s legionármi a M. R. Štefánikom. Prednáška trvala približne dve hodiny, no žiaci gymnázia a historického krúžku nestrácali pozornosť ani na chvíľu. Študentom sa páčila najmä forma. Boli neustále zapojení do národných dejov, cez dataprojekciu sa mohli vcítiť do udalostí a nahliadnuť na storočné dejiny z úplne iného uhla pohľadu. Neustále dostávali rôzne otázky a tí, ktorí vedeli najlepšie odpovedať, boli ocenení knihami.

Veľmi potešujúce je, že na gymnáziu pôsobia aktívni mladí matičiari združení v Odbore Mladej Matice Sečovce. Za posledné tri roky sa zúčastnili na mnohých podujatiach a sú aktívni aj v celoslovenských štruktúrach Mladej Matice. V závere si najaktívnejší odniesli knihy s historickou tematikou. Z tejto prednášky každý odišiel spokojný, s novými poznatkami, a to nielen so zaujímavosťami zo života M. R. Štefánika a vzniku Česko-Slovenska. Študenti sa zhodli, že je potrebné národné dejiny podávať zaujímavejšou formou ako v súčasnosti, veď slovenské dejiny sú rovnako zaujímavé a dobrodružné ako tie svetové. Škoda, že svetovým sa dáva oveľa väčší priestor a národná história sa učí menej hodín a takpovediac suchopárne.

Veronika Ferenčíková

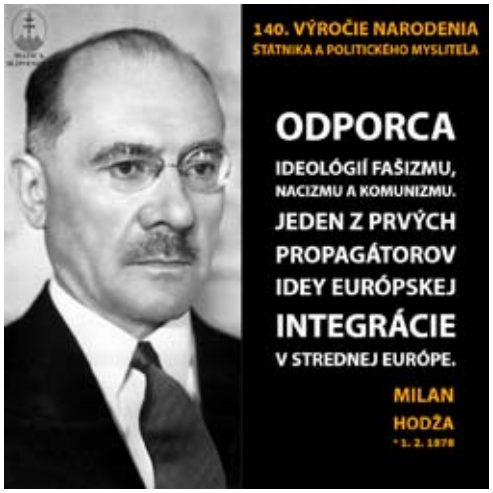

V MARTINE ZASADAL

VÝBOR MLADEJ MATICE

Mladá Matica aj v tomto funkčnom období pokračuje v úspešnom rozvíjaní národných aktivít pre slovenskú mládež i širšiu verejnosť vo všetkých krajoch Slovenska. V súčasnosti je tak jedinou fungujúcou národnou a mládežníckou organizáciou, ktorá vyvíja reálnu vlasteneckú činnosť a má početnejšiu členskú základňu so zastúpením svojich odborov po celej krajine.

Mladí matičiari sa čoraz intenzívnejšie sústreďujú na konkrétne úlohy. Ich zámerom je modernými metódami zodpovedajúcimi 21. storočiu osloviť súčasnú generáciu slovenskej mládeže, v rámci svojich možností tiež prispieť k obnove kolektívnej historickej pamäte slovenského národa a pozdvihovať v dobe silnejúcej globalizácie a materializmu hrdosť na dejinné a kultúrne dedičstvo Slovákov. A v tomto zmysle aj neprestajne národne pripravovať novú matičnú generáciu, odovzdávať jej skúsenosti, a tým udržať generačnú kontinuitu najstaršej národnej a kultúrnej ustanovizne Slovákov, ktorou Matica slovenská jednoznačne je.

Výbor MM ďalej rokoval o pláne svojej rôznorodej práce a aktivít. Rovnako sa zaoberal zvýšenou propagáciou mladomatičného hnutia vo vzťahu k verejnosti, pričom dospel k jasným cieľom a postupom na zlepšenie propagácie a rozšíreniu svojej členskej základne.

Keďže práve rok 2018 je rokom takzvaných osmičkových výročí, medzi mladými matičiarmi sa rozpútala dlhá diskusia o príprave a realizácii Národného zrazu Mladej Matice, ktorý už dlhodobo patrí medzi ich hlavné a tradičné podujatia. *IUMS*

95.VÝROČIE ZALOŽENIA MO MS VALASKÁ

AJ ZA ÚČASTI PREDSEDU MS MARIÁNA GEŠPERA

18. februára 2018 zavítali do našej obce predseda MS JUDr. Gešper, prvý podpredseda MS Mgr. Hanuska, člen výboru MS Mgr. Hájnik, ktorých privítali dievčatá v krojoch (Saška Vrbovská, Zuzka Blahútová) tradičným slovenských spôsobom – chlebom a soľou. Následne ich privítal predseda MO MS PaedDr. Magera a zároveň poprosil členky výboru Ing. Fischerovú a p. Havrilovú, aby vzácnym hosťom predstavili našu pamätnú izbu a osobnosti našej obce. Prítomný bol aj starosta obce. Potom sme sa presunuli do priestorov novej výborovne MO MS vo Valaskej.

O 16. hodine začal kultúrny program básňou moderátorky p. Kurekovej a potom hymnou MS v podaní spevokolu Lipka pri MO MS vo Valaskej. O ďalší kultúrny zážitok sa postarali učitelia a veľmi talentovaní žiaci zo ZUŠ vo Valaskej. Pozvanie prijal aj spevák Martin Vetrák, ktorý krásnymi slovenskými piesňami roztlieskal prítomných a na záver programu vystúpil spevokol Lipka.

Slávnosť obohatilo aj odovzdávanie cien. Cenu MS – striebornú medailu MS, ktorú prišiel odovzdať osobne predseda MS predsedovi nášho MO MS PaedDr. Magerovi. Za aktívnu činnosť dostala vecný dar aj dlhoročná predsedníčka MO MS Ing. Fischerová. Obecný úrad si veľmi váži prácu matičiarov v našej obci, a preto udelil starosta obce Ing. Uhrín pamätnú plaketu za pomoc pri organizovaní kultúrnych akcií a za zachovávanie kultúrneho dedičstva obce počas 95 rokov aktívnej činnosti. Veľmi milou časťou programu bola prezentácia publikácie Slovník nárečových výrazov obce Valaská, ktorej autorkou je Ing. Fischerová, krstným otcom sa stal predseda MS. Krstilo sa vodou z Hrona.

Poslednou časťou programu bola slávnostná recepcia v priestoroch výstavnej siene KD vo Valaskej. Na začiatku predseda MO MS udelil pamätné listy 13 aktívnych členom MO MS. Starosta obce Ing. Uhrín im poďakoval formou kvetinového daru. Naše pozvanie prijali aj bývalí predsedovia MO MS vo Valaskej, a to Ing. Oravec, Ing. Minárik, p. Jenča. Medzi hosťami nechýbali ani zástupcovia z radov regionálnej MS, a to okresná predsedníčka MS MUDr. Bučková, dlhoročná predsedníčka p. Macuľová, p. Horáčková, doc. Tužinský, zamestnanci Obecného úradu Valaská, poslanci Obecného zastupiteľstva vo Valaskej, ako aj ďalší podporovatelia a sympatizanti MO MS vo Valaskej.

Chceme sa veľmi pekne POĎAKOVAŤ všetkým, ktorí sa akoukoľvek formou pričinili o obohatenie, spestrenie našej milej slávnosti. ĎAKUJEME vedeniu OÚ vo Valaskej za finančnú pomoc, ako aj Matici slovenskej. *PaedDr. Matúš Magera*

ZÁKLADNÁ ŠKOLA M.R.ŠTEFÁNIKA

V BUDIMÍRE IDE PRÍKLADOM

Základná škola M. R. Štefánika s materskou školou v obci Budimír pri Košiciach ide svojím prístupom príkladom. Základná škola nesie meno národovca a vlastenca M. R. Štefánika a celé jej prostredie dýcha slovenskou históriou. Pri vchode návštevníkov, ale najmä žiakov privíta obraz M. R. Štefánika so známym heslom: „Ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem." Steny chodby školy sú lemované historickými mapami vývoja územia dnešného Slovenska a mnohými ďalšími vzdelávacími obrazmi. Práve tento prístup k vzdelávaniu a aktivity riaditeľky ZŠ Jany Bavoľárovej a ostatných pedagógov vyzdvihol predseda Matice slovenskej Marián Gešper, ktorý pondelok 26. 3. 2018 túto základnú školu navštívil. Spolu s predsedom Matice slovenskej sa na návšteve zúčastnil aj pán riaditeľ Domu Matice slovenskej Michal Matečka, riaditeľ sekretariátu predsedu a správcu Matice slovenskej Peter Schvantner a mladý matičiar zo Sečoviec Dávid Serbinčík.

Hlavný cieľ návštevy spočíval v podaní historických súvislostí vzniku Česko-Slovenskej republiky roku 1918 formou prednášky predsedu MS Mariána Gešpera. Žiaci najprv privítali predsedu Matice slovenskej svojou školskou hymnou a potom sa začala prednáška, ktorá sa niesla v interaktívnom duchu. Žiaci veľmi dobre reagovali na otázky predsedu MS. Prednáška obsahovala základné informácie, fakty a súvislosti vzniku Česko-Slovenskej republiky. Táto téma však zahŕňa aj mnoho osobností, pričom jednou z najvýznamnejších bol práve M. R. Štefánik. Predseda MS Marián Gešper podal o M. R. Štefánikovi základné informácie týkajúce sa jeho mladosti, štúdií, vedeckej, ale napokon najmä vojenskej a politickej kariéry. Zdôraznil Štefánikov prínos pre vznik tzv. 1. ČSR, ale zdôraznil aj jeho pôsobenie a postavenie v našej histórii ako inšpiratívnej a vplyvnej osobnosti, ktorá zanechala výraznú stopu v našich národných dejinách. Jeho životný príbeh obsahuje inšpiráciu pre mladých ľudí, ktorá môže vyústiť do motivácie pracovať pre národ a národného ducha. Plody jeho práce sú zreteľné dodnes, a teda jeho vplyv na dnešnú mládež, ale aj na Slovákov je stále značný. Záver prednášky sa niesol v diskusnom duchu. Žiaci si svojou aktivitou vyslúžili pochvalu, ale aj odmenu v podobe rôznych kníh s národnou tematikou. Predseda MS Marián Gešper sa na záver ešte poďakoval riaditeľke ZŠ a ostatným pedagógom, ale najmä zúčastneným žiakom, ktorí ho svojou aktivitou milo prekvapili. Školy, akou je práve ZŠ M. R. Štefánika v Budimíre, sú dôkazom toho, že sú stále pedagógovia a aktívni ľudia, ktorým osud nášho národa nie je ľahostajný. Podpora takýchto škôl patrí medzi priority vedenia Matice slovenskej, a preto aktivity spojené s prezentáciou národných dejín a národných dejateľov budú pokračovať aj na iných školách.

Text a foto: Mgr. Peter Schvantner

ROKOVANIE SZPB A MS

SO ZÁSTUPCAMI VEĽVYSLANECTVA RF

Veľvyslanectvo Ruskej federácie na Slovensku, Ruská historická spoločnosť a Múzeum SNP prednedávnom organizovali vedeckú konferenciu Mníchovská dohoda z roku 1938 – Historické ponaučenie v kinosále Múzea SNP v Banskej Bystrici. Mnohí významní predstavitelia z predstavenstva Ruskej historickej spoločnosti, Federálnej archívnej agentúry, Múzea SNP, Ruského štátneho vojenského archívu a mnohí ďalší prednášali o významnej udalosti našich dejín. Priblížili nám otázky o historických osudoch a politickej situácii Československa roku 1938, odbojových

reflexiách sovietskeho postoja k československej otázke v Mníchove 1938, zabratí severných území Slovenska v tom istom roku a mnohé iné témy. Na konferencii bolo i zastúpenie Matice slovenskej. So svojím prednesom vystúpil predseda MS a priblížil otázku Matice slovenskej roku 1938.

Zástupcovia SZPB Vranov nad Topľou, predsedníčka obl. výboru Darina Packová, obl. tajomník Pavol Čuma, člen výboru SZPB a člen výboru MS Miroslav Gešper odovzdali zástupcom Ruskej historickej spoločnosti maketu pamätníka, ktorý

bude tohto roku po vzájomnej spolupráci SZ PB, obcou Nižný Hrušov, Ruskej historickej spoločnosti postavený a osadený v obci Nižný Hrušov. Bude venovaný výročiu oslobodenia obce a pamiatke Janka Jurovčáka z Nižného Hrušova, ktorý pochádzal z tejto obce. Ako štrnásťročný v 2. svetovej vojne pomohol pri záchrane siedmich sovietskych partizánov. Tento pamätník bude veľkým mementom, na ktorom budú vypísané mená padlých vojakov počas vojny pri obrane dediny a spomienkou na to neľahké obdobie v našich dejinách.

Mgr. Jana Smoligová

GYMNAZISTI BESEDOVALI

25 ROKOV ÚSTAVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dňa 22. mája k nám do **Domu MS v Galante** zavítali študenti Gymnázia J. Matušku. Na tému 25 rokov Ústavy SR prednášala štátna radkyňa Parlamentného inštitútu Kancelárie Národnej rady SR pani Natália Petranská.

Perfektná prezentácia a pútavé rozprávanie zaujalo budúcich maturantov, ktorí s veľkým záujmom počúvali. Vedeli zodpovedať všetky otázky lektorky, ktorá bola milo prekvapená. Po ukončení prednášky sme sa presunuli na výstavu 170 rokov Žiadostí slovenského národa, keďže táto téma od základov súvisí s Ústavou SR, kde sme užitočne strávené doobedie uzavreli.

Podvečer 22. mája sa v rovnakej spoločenskej miestnosti konala beseda MO MS Galanta na tému 100 rokov od narodenia Karola L. Zachara. Zišli sa na ňu členovia MO MS, aby si vypočuli zaujímavé rozprávanie vysokoškolského pedagóga z VŠMU v Bratislave pána Miškovica. Taká významná osobnosť, herec, režisér, ako bol Karol L. Zachar, si to určite zaslúži.

ODBORNÝ SEMINÁR

VZNIK ČESKO-SLOVENSKA ROKU 1918

Štvrtok **31. mája 2018** sa v **Zlatých Moravciach** konal odborný seminár, ktorý sa zaoberal témou vzniku Česko-Slovenska. Seminár sa podarilo zorganizovať v spolupráci s mestom Zlaté Moravce, Mestským strediskom kultúry a športu a Miestnym odborom MS Zlaté Moravce. Prednášajúci sa venovali historickým udalostiam z roku 1918, Česko-Slovenskej republike a takým významným dokumentom, akými boli Clevelendská dohoda, Pittsburská dohoda a Martinská deklarácia. Dátum mal symbolicky pripomínať aj dátum podpísania Pittsburskej dohody z roku 1918, ktorá síce vznikla už 30. mája, ale podpísaná bola až o deň neskôr.

Posluchačov za MO MS Zlaté Moravce privítal jeho bývalý predseda Emil Valent. Hostí oboznámil s programom seminára, ktorý bol obohatený o kvízové otázky z hlavného referátu. Po ich zodpovedaní a zlosovaní boli traja výhercovia odmenení hodnotnými knihami. Na prednáške bola prítomná aj Simona Holubová, novozvolená predsedníčka MO MS Zlaté Moravce a zároveň riaditeľka Mestského strediska kultúry a športu Zlaté Moravce, Veronika Bilicová, riaditeľka Domu MS v Nitre, a študenti miestneho gymnázia.

Odbornú diskusiu na tému vzniku Česko-Slovenska v súvislosti so slovenskými dejinami viedol PhDr. Peter Mulík, PhD., z Historického ústavu Matice slovenskej a zazneli aj dva koreferáty. Prednášajúci sa dotkli aj tém slovenského vysťahovalectva či československých légií a dozvedeli sme sa zaujímavosti z oblasti Zlatých Moraviec. Záujem o históriu bol citeľný aj v publiku, v diskusii sa vyjadrili viacerí so zaujímavými sprostredkovanými skúsenosťami z rozprávania ich vlastných rodičov a známych. So zabezpečením prednášateľa pomáhal odboru Dom MS v Nitre, pričom sa obaja organizátori dohodli na ďalšej spolupráci v organizovaní pravidelných historických prednášok. Najbližšou naplánovanou prednáškou je téma Cyrilo-metodská tradícia s dôrazom na okres Zlaté Moravce, ktorá sa uskutoční 6. júla.

Mgr. Nikola Rechtorisová

VEDENIE MATICE SLOVENSKEJ NAVŠTÍVILO MATICU SRBSKÚ

Po návšteve matičnej delegácie v Matici chorvátskej koncom januára sa vedenie ustanovizne 19. a 20. februára stretlo aj so sesterskou Maticou srbskou v Novom Sade. V rámci bilaterálneho stretnutia navštívili matičiari aj slovenských krajanov v Báčskom Petrovci. Témami boli spolupráca oboch Matíc a podpora našich Slovákov v Srbsku.

Prvý deň návštevy sa delegácia zúčastnila na oficiálnom stretnutí s predstaviteľmi Matice slovenskej a Matice srbskej za prítomnosti delegácie Spolku slovenských spisovateľov vedenej M. Bielikom. Bola to súčasne prvá oficiálna zahraničná cesta novozvoleného predsedu Matice slovenskej M. Gešpera. Predseda MS M. Gešper predniesol návrhy prienikov spolupráce dvoch starobylých slovanských Matíc. Predseda Matice srbskej prof. Dragan Stanič informoval účastníkov stretnutia o súčasnom vývoji v Matici srbskej. Vzájomne sa zhodli, že chcú aktívne spolupracovať aj so spolkami spisovateľov na Slovensku a v Srbsku.

Konkrétnym výstupom rokovania bol zámer vydať spoločný vedecký zborník, príprava stretnutia zástupcov vedeckých pracovísk, vzájomné mládežnícke podujatia a zo slovenskej strany poskytnutie skúsenosti pri podchytení mladej srbskej matičnej generácie. Následne navštívila slovenská delegácia v Novom Sade Národnostnú radu slovenskej národnej menšiny v Srbsku, ktorú reprezentovala Anna Tomanová-Makanová za prítomnosti generálneho konzula Slovenskej republiky v Békešskej Čabe I. Furdíka. Neskôr slovenská delegácia navštívila galériu Matice srbskej.

Druhý deň navštívili matičiari krajanskú Kovačicu, pričom ich sprevádzal predseda Matice slovenskej v Srbsku Ján Brtka. V Kovačici sa delegácia zúčastnila na slávnostnom podujatí a zasadnutí Miestneho odboru Matice slovenskej v Srbsku v Kovačici pri príležitosti Medzinárodného dňa materinského jazyka za účasti veľvyslankyne Slovenskej republiky v Srbsku Dagmar Repčekovej. Napokon navštívili aj MS v Srbsku so sídlom v Báčskom Petrovci, kde sa stretli aj s jej čestným predsedom Rastislavom Surovým. Záver patril návšteve pamätnej izby zaslúžilého národovca Michala Speváka. V delegácii boli: M. Gešper, predseda MS, Š. Martinkovič, predseda DV MS, Martin Hajník, podpredseda MM a pracovník ČU MS, Michal Tkáč, člen Výboru Mladej Matice. *IUMS*

BANSKÉ – ROZTOKY 2018

27. ROČNÍK OKRESNEJ SÚŤAŽE HUDOBNÉHO FOLKLÓRU DOSPELÝCH

Nedeľu 10. júna 2018 sa už 27. raz realizovala na Hornom Zemplíne v obci Banské okresná súťaž hudobného folklóru dospelých Roztoky 2018, ktorá vytvára priestor na prezentáciu, vzájomnú konfrontáciu a inšpiráciu neprofesionálnych speváckych skupín, sólistov spevákov a ľudových hudieb. Pre súťažiacich je takáto pozitívna konfrontácia veľmi dôležitá. Každá obec má svoje vlastné ľudové zvyky, tradície v spievaní a odievaní. Pre objektívne hodnotenie súťažiacich zostavilo Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove n. T. odbornú porotu v zložení: PaedDr. Jozef Hrušovský, PhD., PaedDr. Darina Hrušovská, DiS. art., Anton Kónya. Traja znalci ľudovej piesne a hudby hodnotili 16 speváckych skupín, 9 sólistov spevákov a 2 ľudové hudby. Neoddeliteľnou súčasťou podujatia bola vzdelávacia časť s rozborovým seminárom. Vedúci kolektívov si tak mohli vypočuť cenné rady na napredovanie skupín v silnom konkurenčnom prostredí. Spestrením podujatia bolo vystúpenie Šarišancov. Už 27. ročník ukázal, že slovenské folklórne tradície sú mimoriadne silné a prenášajú sa aj na ďalšie generácie – a to je asi najdôležitejšie poslanie akcie. Podujatie rovnako ako po minulé roky bolo realizované s finančným príspevkom Matice Slovenskej za aktívnej spoluúčasti Miestneho odboru MS v Banskom.

Mgr. Martina Jurčová

Finančná komisia **Matice slovenskej** roku 1943 pri zakladaní **Neografie** ako účastinnej spoločnosti. Vpredu zľava: Dr. Ján Marták, Jozef Cíger Hronský, J. Trnovec, J. Hlavaj. Druhý rad zľava: B. Roll, V. Mišík, K. Geraldini, Alexander Lilge, J. Kobella, A. Ondruš, Dr. J. Petrikovič

MATIČNÁ JÁNSKA VATRA

TURČIANSKE JASENO

Pravidelné každoročné podujatie MO MS Turčianske Jaseno venované deťom a rodine sa uskutočnilo koncom školského roka (23. júna) na dolnom konci obce. Usporiadatelia pripravili množstvo všakovakých, zábavných a zaujímavých atrakcií nielen pre deti, ale aj pre dospelých tak, aby sa zabavili a na svoje si prišla celá rodina. Aj tohto roku najmä deti najviac zaujalo maľovanie na tvár či na ruku. Súťaž streľby zo vzduchovky vo viacerých kategóriach pripravil starosta obce Rastislav Jesenský a matičný dlhoročný spolupracovník Milan Kožuch, pra-pra-prasynovec národovca Ďurka Langsfelda. Ďalšími najzaujímavejšími a najvtipnejšími súťažami bolo hádzanie polenom či zatĺkanie klinca do kláta s čo najmenším počtom úderov. Najmä rodičia a starší si zalistovali a domov odniesli matičnú tlač, nevynímajúc Slovenské národné noviny, Slovenské pohľady či časopis Slo-

vensko. Všetci prítomní sa posilnili vynikajúcim gulášom, ktorý pomáhal variť aj starosta obce. Osviežením ponúkli chutné nápoje a mladším urobili radosť najmä sladkosti. Našťastie len chvíľkové prehánky neprekvapili, keďže hasiči zabezpečili stany, kam sa dalo schovať pred dažďom, no počasie vlastne prialo. Zábava podujatia bola zameraná aj na zlepšenie medziľudských vzťahov a spolupatričnosti, takže celkový rozmer je širší a vyšší. Usporiadateľmi boli už tradične okrem matičného miestneho odboru, Obecný úrad Turčianske Jaseno a Dobrovoľný hasičský zbor Turčianske Jaseno. V neskorších hodinách po zotmení pokračovalo podujatie zapálením Jánskej vatry. Keďže celé popoludnie, ako aj podvečer boli veľmi príjemné a veselé, zábava najmä dospelých pokračovala tanečnou zábavou takmer do samého rána.

Viliam Komora
Foto: Lujza Komorová

PAVOL DOBŠINSKÝ

190. VÝROČIE NARODENIA

„Duch a reč ľudu nášho naozaj vyniká i čo do mnohosti, i čo do jakvosti hlboko báječných, krásne básnických a mravne bezúhonných povestí.“

Pavol Dobšinský – pedagóg, spisovateľ, zberateľ a vydavateľ ľudových rozprávok, prekladateľ, publicista, redaktor, kritik, folklorista, básnik, literárny historik. V tomto roku si pripomíname 190. výročie jeho narodenia.

Práve jemu môžu deti vďačiť za najkrajšie slovenské rozprávky, piesne, príslovia, porekadlá, obyčaje či povery a príbehy. Zapisoval si všetko, čo od obyčajných ľudí počul. Aj vďaka tomu vzniklo jeho najväčšie dielo, ktoré vydal v závere svojho života – Prostonárodné slovenské povesti. Táto najväčšia zbierka obsahuje až 90 slovenských rozprávok.

Mnohí k nim siahli ako k dôležitému prameňu poznania života a kultúry slovenského ľudu. Do zbierky zaradil aj väčšinu rozprávok zo zbierky J. Rimavského a v pozmenenej podobe aj niektoré ľudové rozprávky Slovenských pohádek a pověstí od B. Němcovej, napríklad Soľ nad zlato, O dvanástich mesiačikoch a iné.

Martinský publicista a spisovateľ Igor Válek 24. mája

zavítal do Dunajskej Stredy medzi žiakov ZŠ na Jilemnického ulici a ZŠ v časti Dunajskej Stredy Smetanov Háj. Spisovateľ, básnik, autor literatúry pre deti, zberateľ a autor povestí, upravovateľ ľudových rozprávok, publicista, editor, redaktor, organizátor kultúrneho, najmä literárneho života – **Igor Válek** sa dlhodobo zaoberá slovenskou literárnou klasikou a medzi najhodnotnejšie poklady z tejto truhlice patria, samozrejme, naše ľudové rozprávky a povesti. Pravdaže, aj tie, ktoré zozbieral a vydal Pavol Dobšinský a pár jeho priateľov. Jeho dvojzväzkové Najkrajšie slovenské národné rozprávky sú určené úplne všetkým, čo už vedia čítať, dokážu vnímať a chcú nielen v sebe, ale i okolo seba šíriť mnoho múdreho a poučného z odkazu „našich starých“, ako sa vyjadril klasik. Všetky povesti, rozprávky, príbehy sú prerozprávané či adaptované tak, aby vyzneli ako posolstvo. Spisovateľ spoločne so žiakmi nachádzal morálne ponaučenia rozprávok a povestí: Urobil si zle, budeš svoj čin ľutovať. Urobil si dobre, dobro sa ti vráti, raz určite. Zrkadlo v sebe nerozbiješ. Mlyny melú pomaly, ale isto. Žiaci počúvali so záujmom, uvádzali, ktoré rozprávky, povesti poznajú, ktoré sfilmované diela Dobšinského videli. V závere besedy si prezreli knihy spisovateľa. Beseda bola pripravená v spolupráci s Žitnoostrovskou knižnicou v Dunajskej Strede.

Libuša Klučková

MATIČIARI V HUMENNOM SI PRIPOMENULI

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI SLOVENSKÝCH DEJÍN

Dňa 10. mája 2018 sa v Humennom uskutočnili dve zaujímavé súťažné podujatia, ktoré niesli mená pre slovenský národ významných osobností – **Štefánikov beh o Putovný pohár** pre žiakov základných škôl z Humenného a okolia, tradíciu ktorého založil už nebohý bývalý predseda MO MS v Humennom a riaditeľ ZŠ, Hrnčiarska, Humenné Mgr. Rudolf Klikušovský, a regionálna súťaž v rétorike – **Štúrov Zvolen**.

Tohoročný Štefánikov beh zorganizovala ZŠ, Hrnčiarska, Humenné v spolupráci s MO Matice slovenskej v Humennom, 1. atletickým klubom v Humennom a mestom Humenné. Bežecká súťaž prebehla v dopoludňajších hodinách na Námestí slobody a priľahlom priestore mestského parku.

Podujatie sa začalo spomienkovou slávnosťou pri buste Milana Rastislava Štefánika na Námestí slobody v Humennom slovenskou a matičnou hymnou, pripomenutím si významu osobnosti M. R. Štefaníka pre vznik Slovenského štátu a krátkym kultúrnym programom.

Organizačný tím v zložení Mgr. Jarmila Oravcová – riaditeľka ZŠ, Hrnčiarska, Humenné, Mgr. Marek Lučka – riaditeľ pretekov, Mgr. Viera Hovancová – tajomníčka, a Mgr. Vladimír Mandula – rozhodca, zaregistrovali 300 detských pretekárov, ktorí súťažili v 4 vekových kategóriách pre chlapcov a dievčatá. Víťazmi sa stali: 1. kategória chlapci (500 m – Jakub Besler ZŠ Ohradzany, 1. kategória dievčatá (500 m) – Sabina Bardzáková ZŠ, Pugačevova, Humenné, 2. kategória chlapci (700 m) – Adam Baláž ZŠ, Jána Švermu, Humenné, 2. kategória dievčatá (700 m)-Barbora Mandulová ZŠ, Hrnčiarska, Humenné, 3. kategória chlapci (800 m) – Sebastián Minich ZŠ, Pugačevova, Humenné, 3. kategória dievčatá (800) -Ema Borščová ZŠ, Kudlovská, Humenné, 4. kategória chlapci (1500 m) – Samuel Lopanič ZŠ, Hrnčiarska, Humenné a 4. kategória dievčatá (1 000 m) – Petra Frivaldská ZŠ, Hrnčiarska, Humenné. Súčasne so Štefánikovým behom prebiehala v priestoroch Vihorlatského múzea v Humennom postupová regionálna súťaž v rétorike Štúrov Zvolen, na ktorej sa zúčastnilo dvadsať súťažiacich zo základných a stredných škôl. Organizátorom podujatia bolo Vihorlatské múzeum v Humennom.

Odborná porota v zložení Mgr. Pavol Ďugoš – predseda MO MS v Humennom, PhDr. Eva Jacevičová – učiteľka ZUŠ Humenné a Mgr. Alexandra Harvanová – novinárka vybrali na celoslovenskú súťaž vo Zvolene týchto súťažiacich: I. kategória – Nina Bodnárová – ZŠ ‚Dargovských hrdinov Humenné, II. kategória – Branislav Blicha – ZŠ s MŠ Topoľovka a III. kategória – Lenka Baratová – Cirkevná spojená škola, Humenné.

Obe podujatia mali patričnú umeleckú, športovú, ale i spoločenskú úroveň a pripomenuli mladej generácii, ale i širokej zúčastnenej verejnosti prínos Ľudovíta Štúra a Milana Rastislava Štefánika k 100. výročiu vzniku 1. Československej republiky a k formovaniu moderného súčasného Slovenska.

Mgr. Miroslav Kerekanič

NÁRODNÝ ZRAZ MLADEJ MATICE V JÚLI 2018 VO VARÍNE PRI ŽILINE

S BATOHOM CEZ POLONINY

VÝSTAVA V DOME MS V SNINE V SPOLUPRÁCI S NÁRODNÝM PARKOM POLONINY

V mesiaci máj a jún bola vo výstavnej sieni Domu Matice slovenskej v Snine inštalovaná výstava pod názvom S BATOHOM CEZ POLONINY, ktorá bola realizovaná v spolupráci s Národným parkom Poloniny a tematicky bola venovaná ochrane prírody v Sninskom regióne. Výstavu tvorili fotografie z Národného parku Poloniny a detské výtvarné práce s tematikou ochrany prírody doplnené aj o poetické stvárnenie v básňach. Zároveň pracovníčka NP Poloniny **Iveta Buraľová** organizovala hravé prednášky pre žiakov základných škôl o tajomstvách v živej prírode.

Jozef Makariv

90.VÝROČIE ZALOŽENIA

DYCHOVEJ HUDBY V MEDZILABORCIACH

Dňa 23. júna 2018 si vedenie mesta Medzilaborce, Vihorlatského múzea v Humennom, Matice slovenskej a MO Rusínskej obrody na Slovensku v rámci 56. ročníka Festivalu kultúry a športu v Medzilaborciach za prítomnosti členov súčasných i bývalých dychových hudieb Horného Zemplína pripomenuli 90. výročie vzniku dychovej

hudby v Medzilaborciach, ktorá bola prvou a najstaršou dychovou hudbou v našom regióne.

Na slávnostnej akadémii v priestoroch CVČ sa zúčastnili primátor mesta Medzilaborce Ing. Vladislav Višňovský s manželkou, predseda MO Rusínskej obrody v Medzilaborciach Vladimír Protivňák, členovia MO Rusínskej obrody Ing. Alexander Bober, Ing. Vladimír Bejda, Vierka Dusíková, člen VV Matice slovenskej a odborný pracovník Vihorlatského múzea v Humennom Mgr. Miroslav Kerekanič, členovia poslednej dychovej hudby v našom regióne – Mestského dychového orchestra Chemlon Humenné, ako i poslední ešte žijúci členovia dychových orchestrov v Medzilaborciach.

Podujatie zorganizoval a zároveň moderoval Vladimír Protivňák. Stručnú históriu dychového hnutia v Medzilaborciach pripomenul Mgr. Mi-

Mgr. Miroslav Kerekanič

roslav Kerekanič. Účastníkov podujatia pozdravil primátor mesta Medzilaborce Ing. Vladislav Višňovský, ktorý sa poďakoval všetkým zúčastneným, ocenil ich prínos k rozvoju kultúry Medzilaboriec aj celého horného Zemplína a odovzdal oceneným členom dychových hudieb ďakovné listy.

Mesto Medzilaborce, Rusínska obroda na Slovensku, Vihorlatské múzeum v Humennom a Matica slovenská pri príležitosti 90. výročia založenia dychovej hudby v Medzilaborciach ocenili tieto osobnosti dychového hnutia: Vasiľa Savku, Jozefa Bycka, Juraja Beleja, Ľubomíra Onačilu, Ing. Vasiľa Prejsu, Mikuláša Prokipčáka, Mgr. art. Rastislava Kašubu a Ivana Mihaliča ml. z dychových hudieb v Medzilaborciach, Tibora Theisa, Lukáša Bodnára a Ing. Michala Dorčáka z dychovej hudby Seľanka Helcmanovce a Michala Čelovského, Martina Šudika, Jána Bidovského, Jána Dzvoníka a Petra Behúna z Mestského dychového orchestra Chemlon Humenné. Všetkým oceneným blahoželáme!

ZÁCHRANA GYMNÁZIA

ZANIKNE NÁSTUPCA JEDNÉHO Z PRVÝCH TROCH SLOVENSKÝCH GYMNÁZIÍ?

Keď naši predkovia roku 1869 zakladali v neľahkých podmienkach v Kláštore pod Znievom jedno z prvých troch slovenských gymnázií, verili, že bude poskytovať možnosť vzdelania aj pre deti z chudobnejších slovenských rodín. Počas rokov 1869 až 1874 sa v jeho laviciach vystriedalo vyše 669 žiakov z celého Slovenska. Dôsledkom tvrdej maďarizácie boli všetky tri gymnázia roku 1874 zatvorené. Neskôr opäť ožili a našli svojich nástupcov v Martine, v Revúcej a štafetu gymnázia v Kláštore prevzalo roku 1959 gymnázium v Turčianskych Tepliciach. Toľko hovoria historici. Dnes gymnázium neohrozuje maďarizácia, ale rozhodnutie slovenských orgánov. Súčasná spoločnosť sa hrdí titulom vzdelanostná. Paradoxne však sa práve teraz štátne orgány zaoberajú možnosťou ukončiť vzdelávanie v rámci 8-ročného štúdia na Gymnáziu Mikuláša Galandu v Turčianskych Tepliciach. Spomeňme, že toto kúpeľné mesto, ako aj obce celého okresu majú záujem o zachovanie štúdia, podporu tomu vyjadrila aj Matica slovenská

a osobitne jej predseda JUDr. Marián Gešper. S primátorom Turčianskych Teplíc Mgr. Igorom Husom sme sa porozprávali o aktuálnom dianí a možnostiam záchrany a zachovania existencie gymnázia.

Predseda MS podporil úsilie mesta Turčianske Teplice, MO MS, Únie žien Slovenska aj gymnázia v Turčianskych Tepliciach zachovať 8-ročné štúdium na Gymnáziu Mikuláša Galandu. Prečo je zachovanie tohto štúdia dôležité?

Odpoviem slovami predsedníčky MO MS T. Teplice doc. RNDr. Jaroslavy Brinckovej, CSc., že je to z dôvodu zachovania vzdelanosti v našom meste, ale v širšom meradle aj celého regiónu. Ak by došlo k zrušeniu 8-ročného štúdia, tak je veľmi reálne, že v budúcnosti by nastala redukcia a zrušenie aj 4-ročného štúdia, a teda aj zánik gymná-

VEĽKÉ VOZOKANY SI PRIPOMENULI SVOJHO RODÁKA ELA HAVETTU

13. júna 2018 by slovenský režisér Eliáš Havetta oslavoval **80. narodeniny**. Napriek tomu, že už dávno nie je medzi nami, jeho krajania na neho nedajú dopustiť a ani zabudnúť. Pri tejto významnej príležitosti mu odhalili pamätnú tabuľu na priečelí miestneho Kultúrneho domu.

Myšlienka vyhotovenia a osadenia pamätnej tabule bola ambíciou **Miestneho odboru Matice slovenskej, Veľké Vozokany** už dlhšie. Najviac sa o ňu zasadil jeho dlhoročný predseda a zároveň

blízky priateľ zosnulého režiséra Jozef Havetta. Práve vďaka jeho snahe sa stala z myšlienky skutočnosť. S podporou Domu Matice slovenskej v Nitre sa pri príležitosti nedožitých 80. narodenín významného rodáka rozhodli zorganizovať spomienkovú slávnosť na jeho počesť, ktorá sa uskutočnila nedeľu 17. júna v obci Veľké Vozokany.

Výnimočnosť Havettovej osobnosti sa plne odráža v jeho tvorbe. Mimoriadne citlivý, pravdivý a vynaliezavý, skrz na skrz popretkávaný zážitkami a spomienkami na svoje rodisko Veľké Vozokany. Takto si na neho spomínali jeho spolužiaci zo základnej školy – Agnesa Solčianska a Jozef Havetta, ale aj jeho kolega z filmovej brandže režisér a scenárista Eduard Grečner, ktorí boli hosťami na besede s premietaním dokumentárneho filmu venovanému Elovi Havettovi. E. Grečner porozprával aj o ťažkých časoch počas normalizácie, ktoré pre nich ako umelcov s otvorenou mysľou nastali. Havettov originálny autorský rukopis cítiť v každej scéne, svojou nekonvenčnosťou predbehol dobu, v ktorej žil, a aj preto sú jeho filmy zaradené k špič-

ke slovenskej filmovej tvorby. Svedčí o tom aj fakt, že oba a súčasne jediné dva natočené celovečerné filmy – Slávnosť v botanickej záhrade a Ľalie poľné – sú zaradené v zlatom fonde slovenskej kinematografie.

Podujatie sa začalo spomienkovou svätou omšou v Kostole sv. Mikuláša. Ďalej nasledovala pietna spomienka pri hrobe Ela Havettu na miestnom cintoríne, kde sa prítomným prihovorila riaditeľka Domu Matice slovenskej v Nitre Veronika Bilicová. Poďakovala sa za úprimnú a srdečnú podporu, ktorú organizátorom vyjadrili vzácne osobnosti profesne spojené s Elom Havettom – herečke Žofii Martišovej, kameramanovi Dodo Šimončičovi a režisérom Eduardovi Grečnerovi, Markovi Škopovi a Jurajovi Johanidesovi. V poobedných hodinách slávnostne odhalili pamätnú tabuľu pred Kultúrnym domom Veľké Vozokany predseda J. Havetta spolu s riaditeľkou V. Bilicovou. Jozef Havetta sa prihovoril publiku a slovo dostali aj hostia Marián Kéry, podpredseda Nitrianskeho samosprávneho kraja a poslanec Národnej rady slovenskej republiky, a starostka obce Veľké Vozokany Justína Pálková. Celé podujatie hudobne sprevádzal Katedrálny spe-

vokol Emerám z Nitry pod vedením dirigenta Milana Ševčíka. V závere programu sa prítomní presunuli do Kultúrneho domu, kde nasledovala beseda s hosťami Agnesou Solčianskou, Jozefom Havettom a Eduardom Grečnerom, ktorú viedol Michal Kočiš, interný doktorand Katedry kulturológie FF UKF v Nitre. Následné premietanie dokumentárneho filmu M. Škopa a J. Johanidesa Slávnosť osamelej palmy bolo perličkou na záver programu. Jednak kvôli výborne spracovanému dokumentu, jednak kvôli tomu, že sa v ňom spoznali viacerí účinkujúci Vozokančania a že mnohí ho mali možnosť vidieť prvýkrát. Podujatím sa niesla priateľská atmosféra a tak ako Elo veril v zázraky, aj toto podujatie bolo pre nás zúčastnených malým zázrakom. Sme radi, že nás svojou účasťou prišli podporiť aj zástupcovia zo Slovenského filmového ústavu, ktorí celé podujatie zaznamenávali – Petra Macháliková, Robert Šulák a Dušan Merc. Ale i predseda Nitrianskej krajskej rady MS Ľubomír Kleštinec a predseda Okresnej rady MS Juraj Gajdoš.

Pri realizácii podujatia ďakujeme za finančnú podporu Nitrianskemu samosprávnemu kraju a Matici slovenskej. Jozefovi Haringovi a jeho manželke Oľge Haringovej, ktorá je zároveň predsedníčkou Miestneho odboru MS Janíkovce, ďakujeme za podporu a vyhotovenie pamätnej tabule. Zároveň ďakujeme ostatným partnerom podujatia – Slovenskému filmovému ústavu, Katedre kulturológie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Novému divadlu a Obecnému úradu Veľké Vozokany. *Mgr. Nikola Rechtorisová*

MATIČNÉ NÁVRATY

DO HISTÓRIE ČLENSKÉHO ÚSTREDIA MS V MARTINE

Členovské oddelenie (ČO) MS 1941 – uprostred vedúci oddelenia Ctibor Tahy. Zľava: O. Jariabková, K. Matejnová, E. Buľková, V . Kubenková

ČO MS 1935 – pracovníci V. Droppová, M. Urbanová, O. Jariabková, F. Chládecký, J. Cajchanová, I. Turzo, E. Gallová, J. Haštová, M. Šútovcová

Členské ústredie MS roku 1974 – Halašovský dom č. dverí 3 na prízemí – na obrázku zľava E. Magdolenová – sekretárka, E. Hantúchová – účtovníčka

Pracovníci ČÚ v Halašovskom dome na prízemí, č. dverí 3. Na obrázku zľava: J. Krajan, T. Marenčíková, Ľ. Sládečková – tlačová a vydavateľská činnosť, M. Rišková, M. Kalabusová, A. Jusková, E. Hantúchová, E. Magdolenová, D. Ivanová – vedúca organizačného oddelenia, J. Beňovský – referent pre vzdelávaciu činnosť

Členovské oddelenie MS 1941, fascikle MO MS. Zľava: E. Kuhfsová, J. Cajchanová, V. Urbanová, V. Kovačka

Členské ústredie MS roku 1974 – Halašovský dom na prízemí, č. dverí 2. – Tatiana Marenčíková pri práci

NÁRODNÁ DVORANA V PRVEJ MATIČNEJ BUDOVE V MARTINE

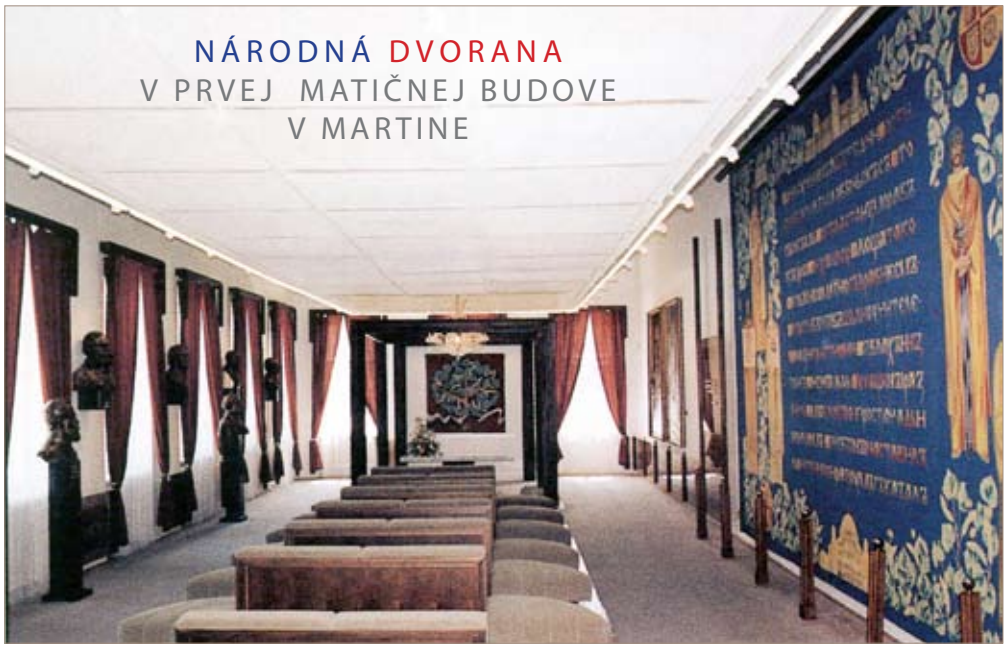

zia. Tým by došlo takmer k zániku stredoškolského vzdelania v okrese. Ďalšia stredná škola – Stredná pedagogická a sociálna akadémia – je totiž špecializovaná stredoškolská inštitúcia, v ktorej študujú dievčatá zo širšieho regiónu a len v menšej miere aj z Horného Turca. Rozhodne preto s faktmi doc. Brinckovej musíme súhlasiť, keďže to potvrdzujú aj iné regióny...

Predsa však – mesto Martin je od Turčianskych Teplíc vzdialené len asi 25 kilometrov...

Zrejme práve toto mohli byť dôvody, aby sa podporila likvidácia tohto štúdia, resp. tieto dôvody sa uvádzajú. Zabudlo sa pritom na to, že okres T. Teplice pokračuje ďalších takmer 20 km opačným smerom, ako aj to, že sú aj iné obce v jeho okolí. Pripomíname, že na cestu do školy je potrebné použiť hromadnú dopravu, a na ceste do Martina je potrebné prestupovať. Je azda jasné, že pre deti vo veku od 11 rokov nie je takéto denné cestovanie práve prospešné. Alebo to povedzme priamo, že to nie je vôbec vyhovujúce.

Vaše argumenty sú racionálne a pochopiteľné. Ak doplníme aj to, že škola nie je len miestom výchovy a vzdelávania, ale má aj širší, nazvime to kultúrno-spoločenský význam, tak argumentov je viac na vašej strane ako na strane zástancov likvidácie tohto štúdia vo vašom meste.

Pochopiteľne. Sú to aj iné aspekty a argumenty, práve tie, ktoré ste spomenuli. Voľnočasové aktivity, sociálne, napr. spolupráca detí, žiakov a škôl so seniormi či pôsobenie mladých ľudí a vzdelanosti pre daný región. Práve toto sú dôvody, ktoré si reálne uvedomujeme a spomenula ich práve doc. J. Brincková a veľmi aktívne sa k tomu pripojila aj predsedníčka miestnej organizácie Únie žien Slovenska Anna Dubovcová. Ale sú aj také dôvody, aby aj v takýchto menších okresoch bola zachovaná vzdelanosť. Nie všetko „prenášať" do väčších miest!

A ďalšie zdôvodnenie – že to je len prvá snaha o neskoršiu celkovú likvidáciu gymnázia v T. Tepliciach?

Môžeme reálne predpokladať, že ak by zaniklo 8-ročné štúdium na tejto škole, tak o rok, resp. o dva by zaniklo aj 4-ročné. Pravdaže, argument by bol podobný ako dnes, že nie je jeho opodstatnenosť, keďže je málo žiakov. Takže z hľadiska času bude dochádzať k postupnému úbytku študentov. Paradoxom je, že vo väčších mestách je to práve opačne, tam sa takéto likvidačné zámery nepresadzujú takýmto spôsobom.

Musíme však spomenúť, že práve „vaše" gymnázium je nástupcom prvého slovenského katolíckeho gymnázia v Kláštore pod Znievom. Bolo by asi veľkou hanbou, keby sme si sami zlikvidovali historicky jedno z prvých troch slovenských gymnázií na území Uhorska!

Áno, toto je fakt, skutočne týmto spôsobom vznikla predchádzajúca škola. Teda tak, že gymnázium z Kláštora pod Znievom bolo roku 1959 akoby presídlené do nášho mesta. S predsedom MS JUDr. Mariánom Gešperom, ktorému veľmi srdečne ďakujeme za podporný list na záchranu "nášho" gymnázia, sme hovorili aj na túto tému. V školskom roku 2018/2019 už prvý ročník definitívne neotvoríme. Ale pevne verím, že aj s pomocou zástupcov Matice slovenskej sa zmení stanovisko ministerstva školstva a o rok budeme môcť prvý ročník otvoriť.

Viliam Komora

VÝZNAMNÉ VÝROČIE

SLOVENSKÝCH EVANJELIKOV

Slovenskí evanjelici si dňa 15. apríla 2018 pripomenuli významné výročie. Pred 120 rokmi bol založený knihársky účastinársky spolok Tranoscius. Tento spolok vydával náboženskú literatúru, evanjelické časopisy a diela slovenských autorov, čo robí nepretržite od svojho založenia. V dopoludňajších hodinách sa konali slávnostné služby Božie za účasti generálneho biskupa Miloša Klátika. Najvyšší predstaviteľ slovenských evanjelikov sa k prítomným prihovoril slovami kázne Božieho slova. Zborový farár v Liptovskom Mikuláši Marián Bochnička privítal aj generálneho dozorcu Imricha Lukáča, biskupa Západného dištriktu Milana Krivdu, zástupcu dozorcu Západného dištriktu Slavomíra Hanusku, seniorku Liptovsko-oravského seniorátu Katarínu Hudákovú a primátora mesta Liptovský Mikuláš Jána Blcháča. Program umocnil precíteným prednesom majster Juraj Sarvaš. Celé služby Božie vysielala Slovenská televízia.

V popoludňajších hodinách sa v dramatickom pásme Petra Vrlíka V službe národa a cirkvi predstavili matiční divadelníci. V programe vystúpili Milan Stromko (Jur Janoška), Ján Richter (biskup), Juraj Španko (Ján Ružiak), Peter Vrlík (Rehor Uram-Podtatranský), Mária Ošková (matka), Pavlínka Ošková (Zuzka), Emka Pavelicová (Anička). Divadelníci z Matičnej divadelnej ochotníckej scény znovu dokázali, že vedia priblížiť historickú udalosť naozaj dôveryhodne. Divadelníci umelecky stvárnili zložité a neraz aj strastiplné okolnosti vzniku spolku Tranoscius. Réžiu predstavenia mala Eva Štofčíková. Primátor mesta ocenil predstaviteľov predstavenstva a vydavateľstva Tranoscia Jaroslava Merverta a Ľubomíra Turčana pamätnými listami. Odovzdávali sa aj ceny vydavateľstva za literatúru a literárnu vedu. Získali ich Martina Kováčiková, šéfredaktorka Evanjelického posla spod Tatier (Cenu Jur Janošku), Daniel Šovc (Cenu Emila Boleslava Lukáča), Jana Bodnárová

(Cenu Ľudovíta Šenšela), vydavateľstvo udelilo ešte jednu Cenu Ľ. Šenšela, a to in memoriam literárnemu kritikovi Vladimírovi Petríkovi.

Druhá časť programu bola venovaná umeleckej kolázi z tvorby autorov svetovej aj domácej literatúry, ktorých diela vyšli za posledných desať rokov vo vydavateľstve Tranoscius. Verše recitovali Zdenka Matějková, Kvetoslava Staroňová, Stanislav Šoučík a žiaci Spojenej evanjelickej školy v Liptovskom Mikuláši Ellen Diana Bednáriková, Johana Kaliská, Viktória Husarčíková a Samuel Grega. O hudobné osvieženie sa postarala speváčka Miroslava Smrečanová s klavírnym sprievodom Metoda Rakára. Odzneli diela Antonína Dvořáka, Johanna Sebastiana Bacha a Césara Francka. Slovenskí evanjelici si dôstojným spôsobom pripomenuli významné výročie svojho vydavateľstva, ktoré už 120 rokov šíri nielen duchovné slovo, ale predovšetkým slovenské slovo.

Peter Vrlík

JUNIÁDA A HUMENSKÁ KARIČKA

ÚVODNÝ ROČNÍK SA VYDARIL

Dňa 22. júna 2018 sa v priestoroch ZŠ Kudlovská Humenné uskutočnili 2 nové zaujímavé podujatia - 1. ročník súťaže humenských škôl Juniáda o Putovný pohár mesta Humenné v kategóriách speváckych družstiev a detských sólo spevákov a úvodný ročník tanečného projektu zameraného na udržiavanie pôvodných ľudových tanečných tradícií v Humennom - Humenská karička. Na podujatiach participovali Odbor školstva MÚ Humenné, Vihorlatské múzeum v Humennom, ZŠ, Kudlovská, Humenné, **MO Matice slovenskej**

v Humennom a Súkromná základná umelecká škola, Kudlovská, Humenné.

Záštitu nad podujatím prevzali primátorka mesta Humenné a poslankyňa NR SR PhDr. Jana Vaľová spolu s predsedom Matice slovenskej JUDr. Mariánom Gešperom.

Do speváckej súťaže sa zapojilo 10 štvorčlenných družstiev zo 7 základných škôl, pričom niektoré školy postavili dve súťažné družstvá, a to: ZŠ, Laborecká, Humenné – 1. družstvo: Ema Banduričová, Nina Gombárová, Vanda Marinčáková, Tamara Volochová; 2. družstvo: Branislav Behún, Michaela Gažiová, Veronika Biľová, Zuzana Biľová, ZŠ, Pugačevova, Humenné: Jakub Švec, Kiara Sikorská, Laura Jakubčová, Anastázia Fedorcová; ZŠ, Švermová, Humenné – 1. družstvo: Miroslava Chomová, Zuzana Krídlová, Viktória Lacová, Michaela Balážová; 2. družstvo: Sophia Sotáková, Tamara Džubárová, Kristína Štenková, Eva Onderišinová, ZŠ, Dargovských hrdinov, Humenné: 1. družstvo: Samuel Horvat, Júlia Čopanová, Lucia Kožinová, Vanesa Kuľusová; 2. družstvo: David Čelovský, Sara Sokolovičová, Anna-Mária Kurucová, Viktória Cerulová, ZŠ, SNP, Humenné: Karin Jenčíková, Miriam Mudríková, Alexandra Jašková, Matúš Fedurco.

ZŠ, Hrnčiarska, Humenné: Katarína Čurillová, Ľudmila Kvašná, Sebastián Jakubov, Janka Moskurišinová a nakoniec spojené družstvo ZŠ, Kudlovská, Humenné: Kristína Adamčíková, Adam Harajda a ZŠ, Hrnčiarska, Humenné: Viktória Dzurčaninová a Peter Mižák. Celkovo účinkovalo 40 spevákov. Súťažiacich hodnotila odborná porota v zložení: doc. Vladimír Marušin, ArtD. – vedúci Hudobnej katedry Prešovskej univerzity a pedagóg VŠMU Bratislava, Miroslav Dzijak – SZUŠ, Kudlovská, Humenné, Mgr. Mária Ďugošová – ZŠ, Laborecká, Humenné, Mgr. Andrea Lacová–ZŠ, Švermova, Humenné, Mgr. Janíková – ZŠ, Dargovských, hrdinov Humenné, Mgr. Erika Lukáčová – ZŠ, Pugačevova, Humenné, Mgr. Miriam Mudríková – ZŠ, SNP, Humenné, Mgr. Ivana Kočanová – ZŠ, Kudlovská, Humenné a Marianna Kalaninová – ZŠ, Hrnčiarska, Humenné, ktorá vysoko ocenila speváckú prípravu a interpretáciu piesní jednotlivými účinkujúcimi. Pozitívnym prvkom bola aj účasť nových mladých spevákov.

Putovný pohár mesta Humenné na rok 2018 v kategórii speváckych družstiev si vybojovalo 1. družstvo ZŠ Laborecká Humenné v zložení - Ema Banduričová, Nina Gombárová, Vanda Marinčáková, Tamara Volochová a víťazom v kategórii sólo spev sa stala Vanda Marinčáková zo ZŠ Laborecká, ktorých na súťaž pripravila a na klavíri sprevádzala Mgr. Mária Ďugošová.

Ceny pre víťazov a ocenenia pre súťažiacich poskytlo mesto Humenné a osobne ich odovzdala primátorka mesta Humenné PhDr. Jana Vaľová.

V druhej tanečnej časti piatkového dopoludnia pod názvom Humenská karička tanečný pedagóg a choreograf doc. Vladimír Marušin, ArtD., realizoval tanečnú dielňu, počas ktorej naučil všetkých zúčastnených – deti aj ich pedagógov – základné prvky tanca karička. Na záverečnom kole tanečného podujatia sa zúčastnila i primátorka mesta Humenné PhDr. Jana Vaľová.

Vydarené podujatia svojimi prezentáciami obohatili dídžej Michal Marušin, známy pod menom Mafia Corner, a jednotlivé tanečné skupiny tanečného oddelenia Súkromnej základnej umeleckej školy, Kudlovská, Humenné, Detský folklórny súbor Chemloňáčik a Folklórny súbor Chemlon Humenné. O zvuk na podujatí sa staral učiteľ SZUŠ a tanečný pedagóg FS Chemlon Michal Gnip.

Poďakovanie patrí riaditeľstvám všetkých zúčastnených škôl, ale najmä zanieteným hudobným pedagógom, ktorí so svojimi zverencami pravidelne už niekoľko rokov systematicky pracujú a to – Mgr. Márii Ďugošovej, Mgr. Andrei Lacovej, Mgr. Ivete Janíkovej a PaedDr. Jane Horvátovej, Mgr. Erike Lukáčovej, Mgr. Miriam Mudríkovej, Mgr. Ivane Kočanovej, Mgr. Lenke Bobríkovej a Mgr. Jánovi Olekšákovi.

Mgr. Miroslav Kerekanič

MATIČNÁ DELEGÁCIA VO VIEDNI

300. VÝROČIE NARODENIA A. F. KOLLÁRA

Matičná delegácia si vo Viedni pripomenula 300. výročie narodenia významného reformátora, polyhistora, polyglota a knihovníka Adama Františka Kollára, ktorý bol blízkym poradcom osvietenskej panovníčky Márie Terézie. O rodákovi z Terchovej v týchto dňoch pripravuje Matica slovenská krátky historický dokument, ktorý sa natáčal aj vo Viedni. Matičiari na čele s predsedom Mariánom Gešperom v hlavnom meste Rakúska navštívili Nationalbibliothek (Národná knižnica) a Hofbibliotek (Dvorská knižnica), kde A. F. Kollár od roku 1748 pôsobil a v rokoch 1774 – 1776 ju aj riadil. Diela nášho slávneho rodáka bližšie predstavil Andreas Fingernagel, riaditeľ starších fondov. Zásluhou A. F. Kollára sa uskutočnilo viacero významných reforiem, najmä reforma vzdelávania. V Slovenskom inštitúte MZV SR vo Viedni mu preto roku 2015 odhalili pamätnú tabuľu. Matičiari k nej položili veniec, aby si pripomenuli 300. výročie jeho narodenia. S riaditeľkou inštitútu Alenou Heribanovou sa zároveň dohodli na spolupráci pri ďalších podujatiach vo Viedni, ktoré súvisia so slovenskými dejinami.

Peter Mulík

KRAJSKÁ RADA MS

PREŠOVSKÉHO KRAJA ZASADALA V BARDEJOVE

V pondelok 16. júla 2018 v priestoroch Okresného úradu sa zišla krajská rada Matice slovenskej Prešovského kraja za účasti zástupcov Okresnej rady Matice slovenskej z obci Abrahámovce, Gaboltov, Mokroluh, Smilno, Sveržov a Zborov na svojom letnom zasadnutí.

Na rokovaní Krajskej rady Matice slovenskej Prešovského kraja sa zúčastnili JUDr. Marián Gešper, predseda Matice slovenskej a stály člen KRMS, a PhDr. Martin Fejko, riaditeľ Členského ústredia Matice slovenskej v Martine.

Na rokovaní KR MS bolo prerokované plnenie uznesení z 22. 3. 2018, informácie o zasadnutí Výboru Matice slovenskej a Predsedníctva Matice slovenskej o ktorých referoval JUDr. Marián Gešper, predseda MS. Informácie o Národných matičných slávnostiach v dňoch 3. a 4. 8. 2018 v Martine s príležitosti 155. výročia založenia Matice slovenskej a o programe informoval PhDr. Martin Fejko. Prešovský kraj bude v hlavnom kultúrnom programe reprezentovať FS z Humenného.

Na rokovaní boli schválené návrhy na ocene-

nie členov a kolektívu Matičný spevokol zo Zborova pri príležitosti 50. výročia založenia, ktoré bude oslavovať jubilujúci matičný kolektív dňa 4. augusta v Kostole sv. Žofie za účasti Krakovského družobného spevokolu.

V závere rokovania odovzdal predseda Matice slovenskej Marián Gešper dlhoročnému predsedovi MO MS v Smilne k jeho 75. jubileu Ďakovný list Matice slovenskej za celoživotný prínos v Matici slovenskej v Bardejovskom okrese pri zachovávaní ľudových tradícií a športu.

V plodnej diskusií sa podelili členovia krajskej rady Matice slovenskej a prítomní členovia okresnej rady MS z Bardejova o svoje podnety a skúsenosti z matičnej činnosti a navzájom sa informovali o pláne ďalších matičných aktivít v Prešovskom kraji v nastávajúcom letnom období.

Po schválení uznesení sa Mariánovi Gešperovi a Martinovi Fejkovi poďakoval za obsiahle a podrobné informácie z matičného života a o nových projektoch ústredia Matice slovenskej na všetkých úsekoch činnosti Dušan Pribula, predseda Krajskej rady Matice slovenskej, a pozval prítomných na akcie a podujatia organizované MO MS a OMM v Prešovskom kraji.

Dušan Pribula

OKRESNÁ RADA MS TURIEC

ZASADALA V DOME J. C. HRONSKÉHO V MARTINE

Oblastná rada Matice slovenskej Turiec (OR MS) sa konala koncom júna (19. 7.) v priestoroch Domu Jozefa Cígera Hronského v Martine. Na pozvanie Viliama Komoru, predsedu OR MS, zavítal medzi predsedov MO MS a členov OR MS predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper spoločne s prvým podpredsedom MS Mgr. Marekom Hanuskom a riaditeľom Sekretariátu predsedu a správcu MS Mgr. Petrom Schvantnerom. Predseda priblížil rokovania so spolkami, organizáciami a informácie

o spoločných podujatiach s nimi. Osobitne sa venoval Slovenskému zväzu protifašistických bojovníkov, ale i cirkvám, udeľovaniu ocenení, akciám, videám, práci a činnosti Informačného ústredia MS, spolupráci so školami, osobnostiam, členskému hnutiu, vyjadril sa k navýšeniu finančných prostriedkov na miestnu a regionálnu kultúru o vyše 60 %, stretnutiu s ministerkou kultúry ako i výraznému navýšeniu rozpočtu MS. K členstvu spomenul aj, že priemerný vek matičiara je päťdesiatosem rokov. Bližšie priblížil celé matičné dianie od prvého výboru MS, ale aj vedeckú a vydavateľskú činnosť MS, ďalej nastávajúce celomatičné a celoslovenské podujatia,a publikačnú činnosti MO MS, informoval o novom vedeckom tajomníkovi MS, ktorý bude sídliť v Martine. Sídelné mesto MS tak ostáva centrom matičného života. Dodajme, že predseda MS navštívil rokovanie aj z dôvodu, aby osobne odovzdal medailu predsedovi MO MS v Turanoch JUDr. Ľubomírovi Liskajovi za dlhoročnú činnosť pri napĺňaní programu MS. Počas ďalšieho rokovania Ján Šteuček pozdravil prítomných za Jednotu dôchodcov Slovenska, hovoril o spolupráci a činnosti s MS aj o Folklórnom súbore Sučianka, ktorý je kolektívnym členom MS, o ich činnosti aj podujatiach. Členka výboru MS Anna Dubovcová z MO MS v Turčianských Tepliciach hovorila o spolupráci a spoločnej činnosti s Úniou žien Slovenska a Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov. Viliam Komora hovoril o rokovaniach, aby výročie vzniku ČSR 30. októbra v Martine bolo za účasti MS. Bližšie sa hovorilo o Národných matičných slávnostiach 2018 a návrhoch ocenení pre osobnosti, ktoré sa pričinili o vznik SR.

Z činnosti Krajskej rady MS Žilinského kraja bolo uvedené veľmi úspešné podujatie: pripomenutie si Žiadostí slovenského národa, ktoré boli v Liptovskom Mikuláši, a podujatie na Orave pri ekumenickom kríži k sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda.

Medzi najvýraznejšie podujatia MO MS v okrese patria tie, ktoré robia vo Valči. O nich hovoril predseda

MOČARIANSKE DNI V ZNAMENÍ 105. VÝROČIA NARODENIA GORAZDA ZVONICKÉHO

Tohtoročné Močarianske dni sa niesli v znamení 105. výročia narodenia nášho významného slovenského národovca a básnika, vzácneho zemplínskeho rodáka, ale aj 70 rokov jeho kňazstva, súčasne obohatené o vzácne stretnutia rodákov, stretnutia rodín, stretnutia priateľov i známych počas obidvoch dní na kultúrnom programe.

Na podnet bývalého žiaka Dr. Michala Kaňu krásnu hudbu a spev k nám priniesli zahraniční Slováci zo Selenče v Srbsku vďaka finančnému zabezpečeniu od Matice slovenskej, MO MS Michalovce a DMS Michalovce.

Už v sobotu vystúpilo v programe Gorazdov večer tridsať členov Komorného zboru

ZVONY a Orchestrika pod vedením vedúceho súboru Dr. Súdiho.

V nedeľu ich tóny chrámovej hudby odzneli aj v závere svätej omše v kostole sv. Gorazda a spol. a s ľudovými piesňami vystúpili na Festivale folklórnej hudby. Bolo cítiť z reči, z textov i melódií mnohých piesní, zvlášť zo zhudobneného textu Kraskovej Otcovej role „Prečo si nechal otcovskú pôdu, ochrancu nemá?“ ich nostalgiu za krajinou pod Tatrami.

Všetky ich vystúpenia mali vysokú umeleckú úroveň a Močarianskym dňom pridali na slávnostnej atmosfére. Na nedeľnej slávnostnej svätej omši, keď sme umiestnili relikviu blahoslaveného Titusa Zemana v našom Kostole sv. Gorazda a spoločníkov, privítal vzácnych hostí direktor saleziánov don Hrabovecký, medzi ktorými boli hlavný celebrant sv. omše provinciál saleziánov don Jozef Ižold, bývalí žiaci don Šándora, predstavitelia mesta i zástupcovia Matice slovenskej.

Riaditeľka DMS Michalovce PhDr. Karin Obšatniková a predseda MO MS Mgr. Ján Eštok sa už počas soboty venovali zahraničným Slovákom a oboznámili ich s krásami nášho regiónu, predstavili im náš Zemplín i naše mesto Michalovce a spoločne sa zúčastnili na prijatí u primátora, kde sa hovorilo o úspešných vystúpeniach týchto zahraničných Slovákov na rôznych podujatiach na Slovensku i v zahraničí, ale aj o živote týchto ľudí vo Vojvodine a ich problémoch.

Výnimočnosť týchto chvíľ potvrdilo aj predstavenie knihy o histórii Močarian. Kniha Močarany kedysi a dnes prináša dôležité materiály od prvej zmienky o Močaranoch až po súčasnosť a cez uverejnené fotografie všetci spomíname,

hľadáme svoje korene a chceme spoznávať dávnu históriu. Aj keď nám celkom neprialo počasie, Festival folklórnej hudby sa uskutočnil.

Moderátorka podujatia a zároveň vedúca FS Močaranka Emília Koribaničová privítala hostí a predstavila už v priestoroch kostola súbory Močaranka, Viňančan, Svojina, FSS z Ukrajiny a Komorný zbor Zvony a Orchestrík zo Selenče.

Gestorom zahraničnej účasti na Folklórnom festivale bola Matica slovenská a preto predsedníčka OZ Močarany a členka výboru MO MS v Michalovciach Anna Kostovčíková s radosťou privítala predsedu Matice slovenskej JUDr. Mariána Gešpera, *ktorého príhovor bol v znamení vyzdvihnutia životného odkazu Gorazda Zvonického, popredného básnika slovenskej katolíckej moderny, pričom osobitne sa dotkol nevyhnutnosti podpory zahraničných Slovákov a ich aktivít zameraných na udržanie kultúrneho i duchovného dedičstva. Ako uviedol, podujatie malo niekoľko silných symbolík, ktoré sa niesli v duchu slovenského vlastenectva, kresťanských tradícií, autentického slovenského folklóru a pripomienky našich slovenských národovcov, ktorí obetovali celý život na oltár slovenskej vlasti.*

Pri spoločnom stretnutí s účinkujúcimi sa hovorilo o veľkom vlastenectve, ktoré znelo v ich piesňach, o novej spolupráci i ďalších vystúpeniach na Slovensku.

Poďakovanie patrí, všetkým účinkujúcim i všetkým tým, ktorí prijali pozvanie na toto podujatie, na stretnutie rodákov, stretnutie rodín.

Veríme, že celý program bol pohladením duše a všetci si odniesli do svojich domovov krásne duchovné i umelecké zážitky. *Anna Kostovčíková*

MINISTERKA KULTÚRY

ĽUBICA LAŠŠÁKOVÁ

INTERVIEW PRE ČASOPIS HLAS MATICE

1. Matičné hnutie je dlhodobo pevnou a aktívnou súčasťou regionálnej kultúry v mestách i obciach po celom Slovensku. Kultúru v regiónoch si však ústredné štátne orgány doteraz všímali viac-menej len na nevyhnutnej úrovni, a preto mnohí dnes hovoria o podfinancovaní. Čím to podľa Vás bolo a prečo až teraz v spoločnosti zarezonovala potreba väčšej podpory regionálnej kultúry? Máte konkrétne plány na jej podporu?

Rozvoj kultúry a zlepšenie podmienok na ňu vo všetkých regiónoch Slovenska patrí k mojim prioritám od začiatku pôsobenia v rezorte. Táto problematika je oveľa širšia ako by ste predpokladali. Nejde len o všímavosť či nevšímavosť. Podfinancovanie kultúry v regiónoch má aj svoje historické korene. V deväťdesiatych rokoch, po decentralizácii výrazne klesol vplyv štátu na konkrétny chod kultúrnych inštitúcií v regiónoch. Vtedajšia celková ekonomická situácia, ktorú sme vnímali kvôli poklesu životnej úrovne ľudí, sa prirodzene výrazne dotkla financovania kultúry. Dnes sú zriaďovateľmi väčšiny kultúrnych inštitúcií pôsobiacich v regiónoch samosprávy a iné neštátne subjekty. Tie sú zodpovedné aj za ich financovanie a chod, podobne ako za financovanie a chod množstva iných inštitúcií v ich pôsobnosti.

Regionálnu kultúru podporuje ministerstvo kultúry prostredníctvom svojho dotačného mechanizmu. Dnes kombináciou dotačného systému najmä obnovy národných kultúrnych pamiatok a príslušných fondov. Mám na mysli Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond, ale aj Fond na podporu kultúry národnostných menšín. Verím, že vďaka koordinátorom regionálnej kultúry, ktorí budú pôsobiť priamo na mieste, budeme oveľa efektívnejšie a pružnejšie reagovať na reálne potreby kultúrnej obce v regiónoch. Tak aktívnym vyhľadávaním problémov, ako aj konkrétnym poradenstvom pri výbere riešenia, jeho financovania i realizácie.

2. Matica sa zo svojej podstaty vždy orientovala na slovenské témy, samotný zákon jej ukladá upevňovať vlastenectvo a prehlbovať vzťah občanov k slovenskej štátnosti. V hlavných médiách sa však objavujú vyjadrenia, že takéto úlohy inštitúcií sú v 21. storočí prekonané. Do akej miery považujete za dôležité, aby sa rezort kultúry staral nielen o kultúrne dedičstvo Slovenska a jeho prezentáciu, ale aby aj prostredníctvom svojej pôsobnosti podporoval pozitívny vzťah obyvateľstva k Slovenskej republike?

Je potrebné si povedať, že Matica slovenská musí, žiaľ, v súčasnosti bojovať s dedičstvom svojej, aj nedávnej minulosti, keď si partnerov vyberala problematickým spôsobom. Výchova k vlastenectvu však v normálne fungujúcej, otvorenej a demokratickej spoločnosti nemôže byť nikdy, ani v 21. storočí, prekonanou témou. Aj náš rezort denne pôsobí v tejto oblasti. Nejde len o hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo a jeho všestrannú prezentáciu doma aj v zahraničí, ale aj o súčasné umenie, audiovíziu a knižnú kultúru, kultivovanie štátneho jazyka, kultúrno-osvetovú činnosť, podporu inklúzie spoločnosti a menšín, dobrovoľníctva a budovanie historického povedomia obyvateľstva.

3. Ustanovizeň má široké portfólio činností – od kultúrnych, umeleckých a vzdelávacích aktivít cez zahraničné vzťahy s krajanmi až po serióznu vedu, archívnictvo či vydavateľskú činnosť. Má aj vlastné médiá. Zásadným krokom nového predsedu MS Mariána Gešpera pre budúcnosť Matice ako takej je však nový projekt pre mladú generáciu s pracovným názvom Matica ako platforma. Prakticky pôjde o zrealizovanie hodnotných nápadov mladých slovenských talentov pod zastrešením inštitúcie, ktorá im má čo ponúknuť – hovoríme o archívnych a kultúrnych fondoch, matičných možnostiach i priestoroch po celom Slovensku, ako aj o odborných kapacitách, od ktorých sa môžu veľa naučiť. Predseda Vám už tento zámer predstavil. Čo od takejto idey v podaní Matice slovenskej očakávate v dlhodobom horizonte?

Matica slovenská je „dobrá značka“ a symbol, s ktorým by sa nemalo hazardovať. Snaha otvoriť matičné hnutie a pritiahnuť do neho mladú generáciu úprimne kvitujem a toto úsilie považujem za pokrokové od nového vedenia. Ak sa matičné hnutie nestane lákavým aj pre mladých, môže ho čakať úpadok. V dlhodobom horizonte by bolo z môjho pohľadu ideálnym cieľom priblížiť sa k modelu fungovania Matice slovenskej v medzivojnovom období, keď bola rešpektovanou národnou inštitúciou s masovou členskou základňou a dobrovoľníckym hnutím, v ktorej nechýbala edičná, umelecká a zbierkotvorná činnosť.

Otázky zaslala: Mgr. Veronika Matušková

ich miestneho odboru Ján Lučan, a to k výročiu dejateľa, podporovateľa národného života, šafraníka, kupca a starostu Mateja Čvikotu, ktorému opravili pomníka na hrobe, pripomenuli si ho a položili mu veniec. K epitafu na jeho pomníku od Svetozára Hurbana Vajanského uviedol, že celý život dal pre Slovákov. Potom spomenul ďalšie podujatia MO MS: Echo heligónky, Valčianske melódie, spomienkové stretnutie narodenia Antona Draxlera, osobnosti v oblasti rezbárstva a reštaurátorstva na Slovensku, zakladateľa Školy umeleckého priemyslu v Banskej Štiavnici, neskôr premiestnenej do Bratislavy, plány na spomienku na SNP a padlých občanov obce či Spieva naša rodina, ktorá je orientovaná na tradičné slovenské ľudové piesne v rodinách, čo chcú takto podchytiť. Miroslava Kováčová, predsedníčka MO MS Bystrička hovorila o členoch folklórnej skupiny Hrádok, ktorí sú členmi MO MS, o prípravách na 760. výročie obce, kde boli šafraníci a olejkári, o Folklórnej Bystričke, Vianociach s Maticou či Stavaní mája, ale aj úsilí prispieť k osobnostiam obce a ich vyzdvihnutiu a uchovaniu pamiatky. Medzi ne patril aj p. Buocik, ktorý robil výrobky z prútia a zo slamy, bol aj divadelník, folklorista a matičiar; in memoriam bude ako osobnosť obce pripomenutý. Ďalej uviedla rodinu Žingorovcov, ktorí sa aktívne zapojili do SNP. Predseda SZPB v okrese je Radomír Žingor. Anna Dubovcová uviedla aj ďalšie podujatia Rontouka v Klenovci, kde bude odovzdané ocenenie pre starostku, soška od umelca akademického sochára Štefana Pelikána. V Jasenove to bude pravidelné podujatie výstup na Vyšehrad ako pripomenutie si

Sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda. Potom sa venovala ďalším podujatiam MO MS v Turčianskych Tepliciach realizovaných v spolupráci so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov. Spomenula aj Izidora Žiaka Somolického a sochu od umelca Štefana Pelikána, ktorá mu bude odhalená v jeho pamätnej miestnosti v Michale. Práve tento umelec by mal byť navrhnutý na ocenenie pri príležitosti 25. výročia vzniku SR na Národných matičných slávnostiach. Pri sprístupnení diela Izidora Žiaka Somolického bude potrebná užšia spolupráca so školami a Gymnáziom v Turčianskych Tepliciach. V rámci ďalšieho sa hovorilo o pripravovanom školení kronikárov MO MS, ktoré ponúkne predsedníčka Vlastivedného odboru MS PhDr. Dáša Daneková. Nasledovala dlhá a široká diskusia. *Viliam Komora*

MATIČNÁ SPOLUPRÁCA

VO VRANOVSKOM REGIÓNE V RÉŽII OP MS VRANOV N.T.

V priebehu mesiaca máj OP MS vo Vranove nad Topľou v spolupráci s MO MS Hencovce, DHZ Čičava, SZPB Vranov nad Topľou, KJD a CVČ Vranov nad Topľou zorganizovalo niekoľko spoločných podujatí pri príležitosti 73. výročia ukončenia 2. svetovej vojny.

Dňa 8. júna 2018 sa konala pietna spomienková slávnosť v Davidove v okrese Vranov nad Topľou. Pri pamätníku padlým osloboditeľom obce sa stretli členovia SZPB, Matice slovenskej, politických strán, obyvatelia obce, ale aj široká verejnosť. V úvode prítomných privítal starosta obce Jozef Vaľko. Akcia pokračovala slávnostným kladením vencov k pamätníku členmi čestnej stráže, ktorú tvorili matičiari z MO MS Hencovce pod vedením predsedníčky Jany Smoligovej. Akcia pokračovala spomienkovou slávnosťou nad obcou Davidov, časť Pod klinom, kde matičiari pripravili kultúrny program vo forme troch divadelných scénok z obdobia 2. sv. vojny. SZPB zabezpečili pohostenie pre všetkých účastníkov, navarili chutný guľáš. Kultúrnou vložkou bolo i vystúpenie matičnej speváckej skupiny Ružička, členov KJD, ktorá nám spríjemňovala akciu svojím vystúpením formou tradičných slovenských piesní.

Dňa 9. 6. 2018 sa uskutočnila spomienková slávnosť v obci Čičava v spolupráci s obecným DHZ. Matičiari z MO MS Hencovce pri pamätníku osloboditeľov v obci zabezpečili čestnú stráž pri pietnej akcii kladenia vencov. Pri pamätníku hostí privítal zastupujúci starosta Dušan Vileník, neskôr sa davu prihovoril prednosta Okresného úradu vo Vranove nad Topľou Andrej Krišanda. Panychýdu za zosnulých osloboditeľov obce celebroval otec Laban. Po ukončení pietneho aktu podujatie pokračovalo v priestoroch pri fare. Po zaznení hymny SR, DHZ Čičava predviedol cvičný hasičský útok a bolo aj pohostenie. Matičiari z Hencoviec predviedli ukážku poradovej prípravy, výzbroje, výstroje a krátku prednášku s témou z obdobia 2. svetovej vojny.

Ďalšou nesmierne dôležitou spoluprácou je i spolupráca MS s CVČ. Dňa 3. júla 2018 matičiari z Hencoviec na pozvanie riaditeľky CVČ, prispeli k oslave MDD vo Vranove nad Topľou. Detičky i dospelí mali možnosť potešiť svoje pohľady a nadobudnúť i nové vedomosti z prezentácie, ktorú pripravili matičiari.

Veľkým prínosom pre región je vzájomná spolupráca s inými organizáciami. OP MS Vranov nad Topľou sa podieľa na rozvoji a uchovávaní tradícii a aktívne vyvíja spoločné činnosti s obcami, rozvíja vzťahy so SZPB, DHZ, politickými stranami, CVČ, Jednotou dôchodcov a inými organizáciami v regióne.

Miroslav Gešper

HORNÁ NITRA PRILÁKALA

AMATÉRSKYCH FOTOGRAFOV UŽ SIEDMY RAZ

Tohtoročná fotografická súťaž Horná Nitra mojimi očami má svojich víťazov. Na najkrajších záberoch zvečnili nielen prírodu regiónu, ale aj historické a kultúrne dedičstvo predkov.

Do súťaže sa prihlásilo 52 fotografov so 198 fotografiami. Porotcovia vyberali zo 157 fotografií, ktorých autori pochádzali aj mimo územia hornej Nitry. Tento ročník zaujal napríklad autorov z Bratislavy či Považskej Bystrice. Aj to je dôkazom, že územie hornej Nitry je zaujímavou a atraktívnou lokalitou pre návštevníkov a turistov. „Som veľmi rád, že je to už siedmy ročník a že sa nám všetkých sedem ročníkov podarilo úspešne zorganizovať. Naši partneri zo štátnej správy, samosprávy aj zo súkromnej sféry sa od prvého ročníka takmer nemenia. Aj to svedčí o tom, že táto súťaž má svoje opodstatnenie a stretla sa s pozitívnym ohlasom u ľudí," povedal riaditeľ Domu Matice slovenskej Vlastimil Uhlár. O najlepších fotografiách sa hlasovalo aj na internete – zapojilo sa až dvadsaťtisíc používateľov facebooku.

Odborná porota vybrala definitívnych víťazov, ktorých diela boli prezentované na vernisáži. Boli to dvaja fotografi Jozef Kapusta a Karol Kobella a odborníčka na cestovný ruch Sylvia Maliariková. „Výber fotografií bol pomerne náročný. Všeobecne však môžem povedať, že ich kvalita sa z roka na rok zvyšuje," zhodnotil člen odbornej poroty Jozef Kapusta. Ceny odovzdával riaditeľ Domu Matice slovenskej v Prievidzi a zároveň autor myšlienky projektu Vlastimil Uhlár spolu so zástupcom predsedu TSK Richardom Takáčom.

V kategórii Ľudové zvyky a tradície zvíťazila Petra Oboňová s fotografiou „Už dosť!", v Historických pamiatkach a ľudovej architektúre najviac zaujal Miroslav Zajíc až s tromi snímkami s názvami Porubský skvost – Kostol sv. Mikuláša, V mesačnom svetle a V zlatom šate. Víťazom prírodnej fotografie sa stal Milan Sušienka s fotografiou Na konci leta. Internetovým hlasujúcim sa najviac páčila fotografia Zámku kus od Martiny Mokrej. Výstava najlepších 36 fotografií bola sprístupnená verejnosti v nákupnom centre Korzo v Prievidzi.

Veronika Matušková

GEOGRAFICKÝ STRED EURÓPY

A 26. VÝROČIE VZNIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V areáli Geografický stred Európy v Kremnických Baniach sme si 14. júla 2018 pripomenuli 26. výročie vyhlásenia Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Prvý raz sme si túto historickú udalosť pripomenuli 17. júla 1992, keď bola prijatá SNR. Ešte v ten deň bola v areáli zverejnená prečítaním predsedom SNR Ivanom Gašparovičom prítomným členom vlády, poslancom SNR, predsedom strán a hnutí a širokej verejnosti v počte vyše 1 300 zúčastnených. Prítomná bola aj televízia a rozhlas, ktorí z tohto významného podujatia vysielali do éteru priame prenosy. Vyvrcholením tohto úsilia bol rozpad ČSFR a vznik samostatnej Slovenskej republiky 1. januára 1993. Na záver podujatia bola zapá-

lená prvá Ústredná vatra zvrchovanosti a ďalšie vatry sa rozhoreli po celom Slovensku. Následne sme si každoročne v tomto areáli pripomínali uvedenú historickú udalosť zapálením Ústrednej vatry zvrchovanosti, až kým sa nestal ministrom kultúry Milan Kňažko, ktorý konanie podujatí zrušil. Matica slovenská roku 2017 konanie tohto podujatia obnovila.

S príhovormi vystúpili za MS predseda JUDr. Marián Gešper a predseda MO MS Milan Rybársky. Za spoluorganizátorov starosta Kremnických Baní Juraj Vozár a primátor mesta Kremnica Ing. Mgr. Alexander Ferenčík. Program spestrili vystúpením matičiari – spevácky zbor Collegium CANTUS Banská Bystrica, speváčko-dramatický súbor JESEŇ Partizánske a hudobno-spevácky súbor SUČIANKA Sučany. Na záver bola zapálená 26. Ústredná vatra zvrchovanosti.

Už málokto vie, že tejto významnej udalosti predchádzalo podujatie Prvé vianočné posolstvo Slovákov zo stredu Európy, prednesené a vyslané svetu z tohto priestoru od Kostola sv. Jána Krstiteľa pred Vianocami roku 1991, ktorého text si pripomeňme: *„A túžba odveká stane sa dnes skutkom. Uprostred Európy je kúsok zeme. Zo západu i severu ju chráni brdo hôr. Medzi nimi sa najvyššie k nebu vypína hrdý Gerlach. Neďaleko odtiaľ je hoľa, ktorú kedysi dávno a dnes už ani nevedno prečo Kráľovou nazvali. Spod nej vyviera štvoro riek. Dve z nich – Hornád a Hnilec tečú slnku oproti a ďalšie dve Váh a Hron, ako by ho na nebeskej ceste stále dobiehali. Po čase sa ich vody miešajú v Dunajskom veľtoku, nesú pozdrav ďalej po Európe. Pozdrav i posolstvo o tom, že v kraji pod Tatrami žije národ Slovákov. Národ, ktorý si za tisíc rokov užil neúrekom biedy, strádania i potupy, tatárske plienenia, turecké vojny, stavovské*

povstania, revolučné vrenie i doby, keď neprajníci o ňom vyhlasovali, že tohto národa už niet. Ich spupné reči na Uhorskom sneme boli však len zbožným prianím, nevyslyšaným! Národ, ktorý kúsku zeme medzi Tatrami a Dunajom hovorí rodná, tu bol, je aj bude! A hrdo sa hlási k životu. Uprostred Európy je kúsok zeme. A uprostred nej je pomyselný bod, ktorý geometri určili za stred kontinentu. Leží tu neďaleko pri Kremnických Baniach. A z neho sa čoskoro rozletí ohňová zvesť a hlahol zvonov. Susedom blízkym i ľuďom vzdialeným. Poletí na sever a juh, východ aj západ. Z nášho kraja nikdy nevzišiel oheň ničenia a zloby. Aj takto oznámi, že sme tu a chceme s každým v dobrom vychádzať.“ Autor textu Roman Kaliský. Že vyslané posolstvo do éteru zaletelo ďaleko, svedčí skutočnosť, že bolo zaznamenané aj v Ríme. Každoročne sme si počas Vianoc tu v kostole pripomínali túto udalosť spolu s výročím vzniku samostatnej Slovenskej republiky, až kým tieto podujatia tiež neboli zrušené.

Milan Rybarský

ODBORNÝ SEMINÁR

VZNIK ČESKO-SLOVENSKA ROKU 1918

Štvrtok 31. mája 2018 sa v **Zlatých Moravciach** konal odborný seminár, ktorý sa zaoberal témou vzniku Česko-Slovenska. Seminár sa podarilo zorganizovať v spolupráci s Mestom Zlaté Moravce, Mestským strediskom kultúry a športu a **Miestnym odborom MS Zlaté Moravce**. Prednášajúci sa venovali historickým udalostiam z roku 1918, Česko-Slovenskej republike a takým významným dokumentom, akými boli Clevelendská dohoda, Pittsburská dohoda a Martinská deklarácia. Dátum mal symbolicky pripomínať aj dátum podpísania Pittsburskej dohody z roku 1918, ktorá síce vznikla už 30. mája, ale podpísaná bola až o deň neskôr.

Poslucháčov za MO MS Zlaté Moravce privítal jeho bývalý predseda Emil Valent. Hostí oboznámil s programom seminára, ktorý bol obohatený o kvízové otázky z hlavného referátu. Po ich zodpovedaní a zlosovaní boli traja výhercovia odmenení hodnotnými knihami. Na prednáške bola prítomná aj Simona Holubová, novozvolená predsedníčka MO MS Zlaté Moravce a zároveň riaditeľka Mestského strediska kultúry a športu Zlaté Moravce, Veronika Bilicová, riaditeľka Domu MS v Nitre, a študenti miestneho gymnázia.

Odbornú diskusiu na tému vzniku Česko-Slovenska v súvislosti so slovenskými dejinami viedol PhDr. Peter Mulík, PhD., z Historického ústavu Matice slovenskej a zazneli aj dva koreferáty. Prednášajúci sa dotkli aj tém slovenského vysťahovalectva či československých légií a dozvedeli sme sa zaujímavosti z oblasti Zlatých Moraviec. Záujem o históriu bol citeľný aj v publiku, v diskusii sa vyjadrili viacerí so zaujímavými sprostredkovanými skúsenosťami z rozprávania ich vlastných rodičov a známych. So zabezpečením prednášateľa pomáhal odboru Dom MS v Nitre, pričom sa obaja organizátori dohodli na ďalšej spolupráci v organizovaní pravidelných historických prednášok. Ďalšou naplánovanou prednáškou bola téma Cyrilo-metodská tradícia s dôrazom na okres Zlaté Moravce.

Mgr. Nikola Rechtorisová

SPOLOČNE NADVIAZALI

NA HISTORICKÝ ODKAZ ŠTÚROVCOV

V priestoroch sídla Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Bratislave sa začiatkom roka 2018 stretli jeho predstavitelia s delegáciou Matice slovenskej.

V úvode predseda MS Marián Gešper, predseda DV MS Štefan Martinkovič, členka predsedníctva MS Libuša Klučková a podpredseda MM Martin Hajník odovzdali predsedovi SZPB **Ing. Pavlovi Sečkárovi** vojnové výtlačky Národných novín z roku 1944 ako dar matičiarov. Následne Ing. Pavol Sečkár a tajomník doc. Viliam Longauer oboznámili delegáciu MS so súčasnými úlohami zväzu. Pozornosť delegácie MS upriamil na štruktúru SZPB, na množstvo podujatí, na ktorých sa podieľajú ich základné organizácie pôsobiace po celom Slovensku, pričom nejedno je organizované s matičnými miestnymi odbormi a OMM.

Predseda MS JUDr. M. Gešper uviedol, že obe organizácie majú spoločné prieniky – udržiavať kolektívnu historickú pamäť národa nadväzujúc na historický odkaz hurbanovcov z roku 1848, legionárov z roku 1918, SNP a ďalších národných dejateľov. Počas Povstania sa mnohí matiční funkcionári a členovia aktívne zúčastnili na boji proti nemeckému nacizmu a pangermanizmu. SZPB a MS presadzujú národný, demokratický a humánny odkaz slovenského národného a emancipačného hnutia začatého štúrovcami a nadväzujú na úzku spoluprácu s orgánmi štátnej správy i miestnej samosprávy

na všetkých úrovniach najmä pri organizovaní spomienkových osláv pri príležitosti významných historických výročí. Zbližujú ich viaceré spoločné predsavzatia, ako je výchova k národnému povedomiu a demokracii, slovanskej vzájomnosti, úcty k obetiam nemeckého nacizmu a zápas so vzmáhajúcimi sa novodobými obludnými a často skrytými formami neofašizmu, vytyčovania kolektívnej viny a umelo vyvolávanej nenávisti medzi ľuďmi, čo sa už, bohužiaľ, v dnešnej dobe prejavuje s čoraz väčšou intenzitou v Európe i po celom svete.

Rešpektujú pluralitný charakter slovenskej spoločnosti a chcú pripomínať národu a všetkým ľuďom dobrej vôle žijúcim v Slovenskej republike, že máme svoje tradície, ktoré by mali v dnešných časoch prekryť cudzie komerčné tradície. Zaujali odmietavý postoj k výchove k tzv. umelému globálnemu občianstvu a zhodli sa na vzájomnej spolupráci, ktorej výsledkom bude spoločné memorandum. Zhodli sa na spoločnej participácii pri organizácii viacerých významných výročí roku 2018. Matica slovenská prostredníctvom Slovenských národných novín ponúkne SZPB priestor na prezentáciu aktivít a článkov SZPB.

Po ukončení oficiálnej časti stretnutia si delegácia MS prezrela stálu expozíciu pod názvom Za slobodu. Výstava je venovaná odkazu pokrokových národných tradícií, vzniku a práci SZPB. *Libuša Klučková*

MATICA SLOVENSKÁ V ŽELIEZOVCIACH

z vôle ľudu obnovená

Miestny odbor Matice slovenskej v Želiezovciach má za sebou polstoročie existencie. Kroky predsedu MS Mariána Gešpera i členov Výboru MS preto smerovali z Cyrilo-metodskej národnej púte v Nitre práve do tohto mesta na juhu Slovenska. Pozvanie na zhromaždenie prijala aj poslankyňa NR SR Eva Smolíková a podpredsedovia Nitrianskeho samosprávneho kraja Igor Éder a Tibor Csenger. Matičnú delegáciu doplnil riaditeľ Domu

MS v Leviciach Miroslav Považan a členka Výboru MS Daniela Trňanová.

Dom kultúry v Želiezovciach sa naplnil folkloristami z rôznych regiónov Slovenska, ktorí sa predstavili krásnymi slovenskými piesňami. Matičiarov a ich každodennú prácu, ale tiež obetavosť a odhodlanie chrániť naše národné i štátne záujmy ocenili v príhovoroch predseda Matice Marián Gešper i poslankyňa parlamentu Eva Smolíková.

Zakladanie želiezovskeho miestneho odboru nebolo jednoduché. To dokazuje aj otvárací prejav národného umelca, predsedu MS Ladislava Novomeského roku 1968 v Martine: „Nie je tajomstvom, že najmohutnejší podnet aj pre oživenie Matice slovenskej vzišiel z národnostne zmiešaných oblastí Slovenska. Vzišiel z obrannej akcie slovenského elementu, najmä presídlencov, ktorí proste chceli žiť svoj národný život tak, ako si predstavovali, že ho na slobodnom Slovensku budú môcť žiť." Tento fakt umocňuje aj list Petrikoviča, vtedajšieho riaditeľa ZŠ v Želiezovciach, v ktorom opisuje situáciu na južnom Slovensku a ktorým žiadal o pomoc pri zakladaní miestneho odboru samotné matičné ústredie.

Zakladajúca schôdza miestneho odboru sa uskutočnila v máji 1968 v Závodnom klube v Želiezovciach. Z Ústavu slovenskej literatúry SAV na ňu prišiel Rudolf Brtáň, jeden z najznámejších slovenských literárnych historikov 20. storočia. Práve jemu vďačíme za mnohé biografické fakty zo života slovenských spisovateľov. Vydal niekoľko personálnych monografií a kníh najmä o postavách z obdobia nášho národného obrodenia. K slovenských presídlencom z Maďarska mal vrúcny vzťah.

Súčasná členka Výboru MO MS v Želiezovciach Varkolyová, ktorá sa na schôdzi zúčastnila ako mladá študentka, hovorí: „Do srdca sa mi vpísal moment, keď na záver schôdze zaznela pieseň Kto za pravdu horí... S akým citom ju spievala plná sála prostých ľudí. Slzy mi stekali po lícach, túto nezabudnuteľnú spomienku si nesiem vo svojom srdci už 50 rokov."

Všetky spomienky na vznik a prvé kroky MO MS v Želiezovciach sú zachované v zborníku Z vôle ľudu obnovená, ktorý matičiari v Želiezovciach pripravili a vydali pri príležitosti 50. výročia vzniku svojho miestneho odboru MS. Na podujatí vystúpili folklórne súbory Matičiarik z Nových Zámkov a Háj z Novej Bane. Samozrejme, nemožno nespomenúť odovzdávanie ocenení matičiarom, ktorí sa zaslúžili o vznik a zveľaďovanie Miestneho odboru Matice slovenskej v Želiezovciach. *Libuša Klučková*

TRADIČNÝ SLATINSKÝ JARMOK

VO ZVOLENSKEJ SLATINE

Prvý júnový víkend patril vo Zvolenskej Slatine tradičnej akcii – Slatinskému jarmoku, ktorý spoločne z obcou organizoval miestny odbor Matice slovenskej Zvolenská Slatina. Aj tohto roku sa snažili o zachovanie hlavnej myšlienky tohto podujatia – podpory Slovákov žijúcich v zahraničí a zachovávanie národných tradícii. Tento rok sa konal už jeho 8. ročník.

Kultúrny program sa začal v piatok podvečer vystúpením detí zo základných umeleckých škôl. Hlavný program sobotu slávnostne otvorila starostka obce Ing. Mária Klimentová. Potom si už návštevníci mohli vychutnávať rôzne miestne gastronomické špeciality či nakúpiť výrobky od rôznych remeselníkov. Na akcii prezentoval svoju činnosť aj stánok Matice slovenskej, kde si mohli návštevníci zakúpiť knihy z Vydavateľstva Matice slovenskej a rôzne matičné propagačné materiály. Predpoludním program Slatinského jarmoku spestrilo vystúpenie žiakov zo ZUŠ Očová a vystúpil aj slatinský ľudový spevák Jozef Svintek. Vyvrcholením celej akcie bol podvečerný galaprogram, ktorý bol zároveň spojený so stretnutím rodákov zo Zvolenskej Slatiny. V galaprograme vystúpili postupne folklórny súbor Zobor z Nitry, folklórny súbor Vreteno z Kysača (Srbsko), folklórny súbor Rakonca z Fiľakova a program uzavrela domáca folklórna skupina Slatina.

Zaplnená sála kultúrneho domu bola opäť dôkazom toho, že zachovávanie slovenského folklóru a tradičných zvyklostí má stále význam.

Ondrej Smutný

PRIEVIDZSKÍ MATIČIARI

DLHODOBO PODPORUJÚ LITERÁRNU VZDELANOSŤ MLADEJ GENERÁCIE

Riaditeľ Domu MS v Prievidzi: „Deti a mládež považujú víťazstvo na okresnej úrovni literárnych súťaží za prestíž."

Prievidzským matičiarom dlhodobo záleží na literárnej vzdelanosti detí, žiakov a študentov v okrese Prievidza, preto aj tento rok spolupracovali na viacerých literárnych súťažiach uskutočnených v prvej polovici roku 2018. Išlo najmä o známe celoslovenské súťaže na okresnej úrovni, no podporili aj tých najmenších na regionálnom podujatí.

Šaliansky Maťko, Hviezdoslavov Kubín, Rozprávkové javisko, Štúrov a Dubčekov

rétorický Uhrovec, ale aj Mám básničku na jazýčku opäť na hornej Nitre dokázali, že sa v regióne skrýva veľa rétorických talentov. Dom MS v Prievidzi a Miestny odbor MS v Prievidzi sa do týchto podujatí zapojili organizačne, ale aj finančne či darovaním cien, najmä hodnotných kníh. „Popularita literárnych súťaží neklesá, práve naopak, sú dôkazom, že naše deti a mládež stále majú záujem o poéziu i prózu a ich umelecký prednes. Víťazstvo už len na okresnej úrovni považujú za prestíž a na každom z nich vidíme chuť a ambíciu dotiahnuť to cez kraj až do celonárodného kola," uviedol riaditeľ matičného domu v Prievidzi Vlastimil Uhlár.

Tohtoroční súťažiaci a prednesy sa vyznačovali celkovým zlepšením oproti minulým ročníkom, podľa porôt sa zlepšilo najmä dobré zapamätanie naučeného textu, jeho pochopenie, precítenie a používanie mimojazykových prostriedkov reči. Väčšina udržiavala dobrý očný kontakt s publikom aj s porotou. Na zlepšovanie je, samozrejme, vždy priestor, keďže častým zlozvykom je nedodržiavanie prestávok či zrýchľovanie ku koncu textu. Mnohých recitátorov porota pochválila za prirodzene peknú mäkkú výslovnosť. To je v čase, keď počuť kritiku na znižujúcu sa vzdelanostnú úroveň slovenských detí a mladej generácie, naozaj pozitívne.

Najlepší z najlepších postúpili do krajských kôl súťaží a hrdo prezentovali hornú Nitru v rôznych mestách Slovenska. Tieto skúsenosti im budú prospešné nielen v ďalších súťažiach, ale aj priamo vo vyššom vzdelávaní a neskôr i v profesionálnom živote.

Veronika Matušková

VYDAVATEĽSKÁ ČINNOSŤ DOMU MATICE SLOVENSKEJ V SNINE

Dom Matice slovenskej v Snine sa už od svojho vzniku systematicky venuje vydavateľskej činnosti orientovanej predovšetkým na región, v ktorom Dom MS pôsobí. Vydal a podieľal sa už na niekoľkých knihách, katalógoch, brožúrach a nástenných kalendároch.

Tohto roku bola vydaná kniha s názvom SNINSKÝ KAMEŇ – MORSKÉ OKO prinašajúca textovo i obrazovo zaujímavý pohľad na dva prírodné unikáty, ktoré sú súčasťou pohoria Vihorlatu v najvýchodnejšej časti Slovenska.

Druhým počinom bolo spracovanie brožúry o folklórnom súbore ZÁHORČAN, ktorý tohto roku oslavil 10. výročie svojho vzniku. *Jozef Makariv*

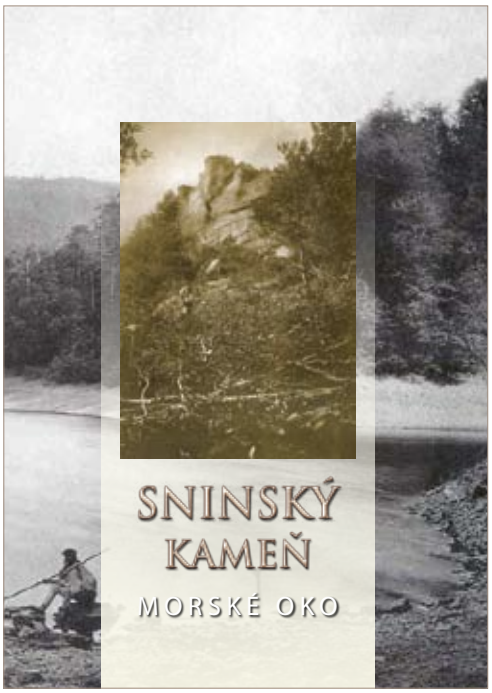

ALEJA DEJATEĽOV V RIMAVSKEJ SOBOTE

sa opäť slávnostne rozrástla

V Aleji dejateľov v Rimavskej Sobote boli 23. mája slávnostne odhalené ďalšie tri busty významných osobností Gemera a Malohontu v prítomnosti predsedu Matice slovenskej Mariána Gešpera a členov Predsedníctva a Výboru Matice slovenskej, primátora mesta Jozefa Šimka a poslancov Mestského zastupiteľstva v Rimavskej Sobote, dištriktuálneho biskupa ZD Milana Krivdu, profesora Leona Sokolovského, matičiarov, občanov mesta a širokého okolia, študentov a žiakov rimavskosobotských škôl.

K zberateľom ľudových rozprávok a povestí: **P. E. Dobšinskému** a **A. H. Škultétymu, J. D. Čipkovi** pribudol **Samuel Reuss**, ktorý bol kaplánom a učiteľom v Tisovci, farárom v Kraskove, Revúcej a členom Učenej spoločnosti malohontskej. Bustu vytvorila akademická sochárka Anna Kišáková. Ďalšia busta bola venovaná Izabele Textorisovej, prvej slovenskej botaničke a poštovej úradníčke. Napriek predsudkom voči práci žien v tomto období naučila sa niekoľko jazykov – latinčinu, nemčinu, francúzštinu, ruštinu a čiastočne taliansky a rumunský jazyk. Okrem botaniky mala ďalšie záujmy, venovala sa hvezdárstvu, mineralógii, speleológii a zbierala dialektologický materiál. Ako znamenitá pozorovateľka národného života sa aktívne zapájala do kultúrneho a národného diania, kontaktovala sa s mnohými slovenskými vzdelancami, najmä spisovateľmi. Bustu vytvoril akademický sochár Milan Ormandík.

Vzhľadom na to, že tento rok si Matica slovenská pripomína 165. výročie narodenia a 70. výročie úmrtia Jozefa Škultétyho – doživotného správcu Matice slovenskej, tretia busta bola venovaná práve tejto významnej slovenskej osobnosti. Dr. Jozef Škultéty bol učiteľ, literárny vedec, historik a prekladateľ. Pracoval na školskom inšpektoráte v Rimavskej Sobote.

V Martine pracoval ako redaktor Národných novín a jeho život bol úzko spätý s Maticou slovenskou. Vďaka svojmu požehnane dlhému životu a bohatej tvorbe sa stal stelesnením temer 70 rokov dlhej epochy slovenského národného života, naplnenej pohnutými udalosťami a dejinnými zvratmi. Bol živým spojivom štúrovského pokolenia z polovice 19. storočia s generáciou našej inteligencie 40. rokov 20. storočia. Osobnosť a dielo spolutvorcu slovenskej národnej ideológie nepochybne formovala doba, v ktorej žil. No on vždy zostával pevný a veril, že príde čas, keď Slováci budú tvorcami svojho osudu. Tento Škultétyho vklad, zapísaný do pamäti slovenského národa, je zaiste i cenným zriedlom a odkazom pre budúce generácie. Jeho bustu vytvoril akademický sochár Milan Ormandík.

Po službách Božích v evanjelickom kostole, v Aleji dejateľov na Námestí Š. M. Daxnera, pokračoval hlavný program matičného podujatia – akt slávnostného odhaľovania bust. Žiačky a študentky rimavskosobotských škôl si pripravili krátke životopisy spomínaných osobností. Sprievodným podujatím bolo vystúpenie speváckeho zboru BONA FIDE z Rimavskej Soboty, ktorý zaspieval hymnické piesne. Pri bustách stáli deti v krojoch z Detského folklórneho súboru Lieskovček, ktoré nás privítali aj spevom na posedení po slávnostnom akte. Zúčastnili sa na ňom pozvaní hostia, zástupcovia spoločenských organizácií a cirkvi.

Vďaka finančnému príspevku z BBSK sa tak mohla zrealizovať snaha Miestneho odboru Matice slovenskej v Rimavskej Sobote rozšíriť Aleju dejateľov v Rimavskej Sobote. Vďaka patrí aj vedeniu Matice slovenskej, vedeniu mesta Rimavská Sobota, Kamenárstvu Ulický s. r. o., firme STAVART a SOŠ obchodu a služieb v Rimavskej Sobote.

Ako v príhovore povedal predseda Matice slovenskej Marián Gešper, Matica slovenská je hrdá na svojich členov Miestneho odboru Matice slovenskej v Rimavskej Sobote, ktorí svojou dlhoročnou prácou vytvorili Aleju slovenských národovcov a činovníkov, a verí, že aj túto našu matičiarsku snahu o zviditeľňovanie významných národných dejateľov ocenia nielen občania mesta, ale aj široká slovenská verejnosť.

Mgr. Elena Nebusová

STANČEKOVA PRIEVIDZA

PRIŤAHUJE MLADÚ GENERÁCIU K PIESŇAM ZNÁMYCH SKLADATEĽOV

Matičnú podporu si v Prievidzi tento rok jednoznačne zaslúžila súťažná vokálna prehliadka žiakov základných umeleckých škôl so známym názvom Stančekova Prievidza. Už 21. ročník, ktorý prebehol vo februári 2018, potvrdil, že tvorba hudobných skladateľov je živá a populárna aj v mladej generácii.

„Prehliadka približuje vokálnu tvorbu prievidzského hudobného skladateľa profesora Ladislava Stančeka, ako aj ďalších skladateľov slovenského, európskeho i svetového významu. Som rád, že Stančekova Prievidza naďalej podnecuje odborné a umelecké zlepšovanie vokálneho prejavu žiakov a konfrontuje výsledky práce jednotlivých pedagogických osobností," povedal o prehliadke Vlastimil Uhlár, riaditeľ Domu MS v Prievidzi. Porota hodnotila súťažiacich v štyroch kategóriách od 7 do 25 rokov.

Do Prievidze prišli súťažiť žiaci a študenti

z celého Slovenska, pre ZUŠ Ladislava Stančeka v Prievidzi to tak bola aj istá prestíž. Vybrané piesne naznačovali, že vybrať víťaza nebude jednoduché. V A kategórii vyhral Tadeáš Košík zo ZUŠ Jána Cikkera v Banskej Bystrici, v B kategórii Filip Tonka zo ZUŠ Zlaté Moravce, v C kategórii Marian Beréni zo ZUŠ Levice a v D kategórii si víťazstvo odniesol Peter Vrba zo ZUŠ F. Schuberta v Želiezovciach. Predviedli sa ako tí najlepší z najlepších, pričom počet súťažiacich tento rok narástol a hodnotiť museli až dve odborné poroty.

Veronika Matušková

SLÁVNOSTNÝ PREUKAZ

RIADNEHO ČLENA MATICE SLOVENSKEJ

Idea nového dôstojnejšieho preukazu člena Matice slovenskej rezonovala na poradách riaditeľov domov MS a pracovníkov OP MS, ale aj na zasadnutiach okresných rád MS dlhšie obdobie. Členské ústredie MS v spolupráci s Domom MS v Snine sa rozhodlo vytvoriť nový návrh matičného preukazu. Základným cieľom bolo graficky a technicky navrhnúť preukaz, ktorý by presvedčivo odzrkadľoval historickú tradíciu a vážnosť najstaršej národnej ustanovizne – Matice slovenskej.

Zámerom bolo vyhotoviť preukaz, ktorý nebude na tzv. bežné používanie s ostatnými dokladmi, pretože na to môže poslúžiť aj jednoduchá identifikačná karta. Nový preukaz je navrhnutý tak, aby svojím vyhotovením odzrkadľoval modernú dobu, v ktorej teraz žijeme, ale zároveň aby ideovo nadväzoval na preukazy z dávnejšej minulosti, ktoré dôstojnejšie reprezentovali Maticu slovenskú. Preto návrh je graficky riešený tak, aby obsahoval najdôležitejšie obrazové výjavy z histórie nášho národa a obsahovo aby vyjadroval poslanie Matice slovenskej a jej matičného hnutia. Zároveň má u členov vzbudzovať patričnú úctu a hrdosť k najstaršej národnej ustanovizni Slovákov.

Návrh je graficky riešený ako symbolická „cenina" a je opatrený zlatou slepou ražbou (pečať predsedu Matice slovenskej), pričom meno každého konkrétneho člena bude vytlačené okrasným písmom, čím je zabezpečený jednotný estetický vizuál každého preukazu, ale aj jedinečnosť vďaka natlačenému menu jednotlivého člena. Preukaz bude podpísaný predsedom a správcom Matice slovenskej ale i riaditeľom Členského ústredia MS.

Vnútri preukazu je priestor na členské a pamätné známky, ale aj ocenenia, ak by ich konkrétny člen dostal za svoju aktívnu prácu pre matičné a národné hnutie.

Kompletné zhotovenie preukazov bude zabezpečovať členský pilier prostredníctvom Domu Matice slovenskej v Snine a Členského ústredia MS, ktoré preverí členstvo záujemcu a poskytne presné údaje o zaradení záujemcu – člena v rámci štruktúry členstva MS. Keďže preukaz si vyžaduje aj manuálne spracovanie, nemôže sa vyrobiť hromadne, ale postupne, ako budú prichádzať požiadavky od jednotlivých členov. Tento proces bude koordinovať Členské ústredie Matice slovenskej v Martine.

Preukaz v tejto prvej fáze bude členskému hnutiu ponúknutý na dobrovoľnej báze a jeho náklady budú zabezpečené vydaním pamätnej známky v hodnote 10 eur, ktorú si člen MS zakúpi automaticky s preukazom. Objednávky sa budú realizovať individuálne a budú zasielané zo strany členov a záujemcov priamo ČÚ MS, ktoré overí potrebné údaje a zašle na tlač preukazu DMS v Snine. Propagácia nového preukazu sa uskutoční cez informáciu a formulár zverejnený na matičnom webe, SNN, resp. aj zaslanú krajským a okresným radám. V sume 10 eur je zahrnutý príspevok na korunový účet Matice slovenskej, slúžiaci na podporu miestnych odborov cez dotácie regionálnej kultúry, poštovné a samotnú výrobu každého jednotlivého preukazu, nakoľko vyhotovenie si vyžaduje špecifické materiály a na vypísanie mena a priezviska osobitú techniku tlačenia. Nový slávnostný členský preukaz bude dôstojným nasledovníkov tradície matičných legitimácií vydávaných za éry Jozefa Škultétyho a Jozefa Cígera Hronského.

JEDNA Z TROCH PRVÝCH VATIER

ZVRCHOVANOSTI BOLA V OBCI CEJKOV

Dňa 21. júla 2018 si obec Cejkov v spolupráci s DMS Michalovce a MO MS Cejkov už tradične pripomenuli významný dejinný akt Deklaráciu Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Tento krásny slnečný deň sa začal oslavami 730. výročia prvej písomnej zmienky o obci, ktoré sa už tradične ako každý rok uskutočnili v obecnom amfiteátri za prítomnosti starostu obce Ladislava Slovjaka, ktorý privítal všetkých prítomných a hostí; medzi nimi nechýbal predseda MS Marián Gešper, poslanec NR SR Róbert Puci a primátor mesta Trebišov Marek Čižmár.

Cejkov je hrdá slovenská obec, ktorá už desaťročia pravidelne organizuje národné podujatia na dolnom Zemplíne na jazykovo zmiešanom území. Obec sa môže popýšiť Námestím Matice slovenskej a bronzovou bustou Milana Rastislava Štefánika a je pomyselnou „slovenskou zemplínskou baštou" na juhovýchode Slovenska, čo nezabudol vo svojom príhovore zdôrazniť predseda MS Marián Gešper.

V kultúrnom programe, ktorý potešil nie jedného diváka, vystúpili folklórne skupiny Furmane a Ľeľija z Trebišova a spevák Robo Kazík. Hviezdným bodom večera bolo krásne vystúpenie šesťnásobnej slovenskej zlatej slávice Zuzany Smatanovej, ktorá neskrývala dojatie z milého a úprimného prijatia. Program vyvrcholil zapálením už 26. matičnej vatry zvrchovanosti a krásnym ohňostrojom. Treba zdôrazniť, že z historického hľadiska práve vatra zvrchovanosti v obci Cejkov bola jedna z prvých troch – popri Kremnických Baniach a Kráľovej holi.

Karin Obšatniková

Štvrťročník Matice slovenskej. Číslo 1/2018. **Vydáva:** Matica slovenská (IČO: 00179 027, DIČ 2020603123) v spolupráci s Členským ústredím MS. **ISSN:** 2585 – 9927. **Nepredajné. Šéfredaktor:** Bc. Marek Nemec, Sídlo vydavateľa a administrácia: P. Mudroňa č. 1, 036 01 Martin, tel.: (+421 43) 381 2842, e-mail: jan.seman@matica.sk Tlač: NEOGRAFIA, a. s., Sučianska 39A, 038 61 Martin, IČO: 31597912, DIČ: 2020433217. **Redakčná rada:** predseda JUDr. Marián Gešper, Mgr. Martin Hájnik, PhDr. Martin Fejko, ThLic. Mgr. Viliam Komora, PhD., PhDr. Pavol Madura, Ing. Jozef Makariv, Mgr. Veronika Matušková, Bc. Marek Nemec, doc. PaedDr. Pavol Parenička, RNDr. Ján Seman. **Grafické spracovanie:** Ing. Jozef Makariv, Dom MS Snina.